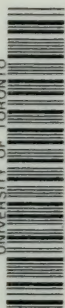

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 0001838 0

Pannonia Books
2 Spadina Road
Toronto 4, Canada

PH
3132
M3
köt. 38

1088340

MAGYAR REMEKIRÓK

A MAGYAR IRODALOM FŐMŰVEI

Sajtó alá rendezik

Alexander Bernát	Erődi Béla	Négyesy László
Angyal Dávid	Ferenczi Zoltán	Rákosi Jenő
Badics Ferencz	Fraknói Vilmos	Riedl Frigyes
Bánóczi József	Gyulai Pál	Széchy Károly
Bayer József	Heinrich Gusztáv	Széll Kálmán
Beöthy Zsolt	Koroda Pál	Váczy János
Berzeviczy Albert	Kossuth Ferencz	Vadnay Károly
Endrődi Sándor	Kozma Andor	Voinovich Géza
Erdélyi Pál	Lévay József	Zoltvány Irén

38. KÖTET

TOMPA MIHÁLY MUNKÁI

II.

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet és könyvnyomda

1903

TOMPA MIHÁLY

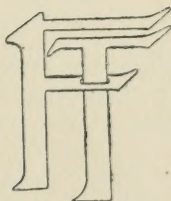
MUNKÁI

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta

LÉVAY JÓZSEF

II. kötet

Dalok. Ódák. Románczok. Balladák

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet és könyvnyomda

1903

KIÁHÍMÁSOK

A MUNKATÁRSASÁG

1919. évi kiadás

A kiadás célja az, hogy a munkatársak számára
megkönnyítse a munkát, és a munkát
megkönnyítse a munkát, és a munkát

LEVELEZÉS
A munkatársak számára

A munkatársak számára

A munkatársak számára

A munkatársak számára

A munkatársak számára

A munkatársak számára

A munkatársak számára

A munkatársak számára

A munkatársak számára

A munkatársak számára

A munkatársak számára

A MAGYAR NEMZET.

Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet
Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet
Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet
Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet

DALOK. ÓDÁK

Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet
Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet
Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet
Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet

Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet
Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet
Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet
Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet

Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet
Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet
Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet
Magyar népművelő társaság
Kiadja a Magyar Nemzet

A MADÁR FIAIHOZ.

Száraz ágon, hallgató ajakkal
Meddig ültök, csüggedt madarak?
Nincs talán még elfeledve a dal,
Melyre egykor tanítottalak?!
Vagy ha elmúlt s többé vissza nem jő
A vig ének s régi kedvetek:
Legyen a dal fájdalmas, merengő,
Fiaim, csak énekeljetek!

Nagy vihar volt. Feldult berkeinken
Enyhe, árnyas rejtek nem fogad;
S ti hallgattok? el készültök innen?
Itt hagynátok bús anyátokat?!
Más berekben másképp szól az ének,
Ott nem értik a ti nyelvetek'...
Pusztta bár, az otthonos vidéknek,
Fiaim, csak énekeljetek!

Hozzatok dalt emlékül, a hajdan
Lomb- s virággal gazdag tájirúl;
Zengjétek meg a jövőt, ha majdan
E kopár föld újra felvirúl.
Dalotokra könnyebben derül fény,
Hamarabb kihajt a holt berek;
A jelennek bűját édesítvén,
Fiaim, csak énekeljetek!

A bokorban itt az ősi fészek,
Mely növelte könnyű szárnyatok';
Megpihenni most is abba tértek,
Bár a fellegek közt járjatok!

S most, hogy a szél összevissza tépte :
 Ugy tennétek mint az emberek ?
 Itt hagynátok, idegent cserélve . . . ?
 Fiaim, csak énekeljetek !

A GÓLYÁHOZ.

1850.

Megenyhült a lég, vídul a határ,
 S te újra itt vagy, jó gólya-madár !
 Az ócska fészket megigazgatod,
 Hogy ott kikölthesd pelyhes magzatod'.

Csak vissza, vissza ! meg ne csaljanak
 Csalárd napsúgár és siró patak ;
 Csak vissza, vissza ! nincs itt kikelet,
 Az élet fagyva van s megdermedett.

Ne járj a mezőn, temető van ott ;
 Ne menj a tóba, vértől áradott ;
 Toronytetőkön nézván nyughelyet :
 Tüzes üszőkbe léphetsz, úgy lehet.

Házamról jobb ha elhurczolkodol. —
 De melyiken tudsz fészket rakni, hol
 Kétségb'ésést ne hallanál alól
 S nem félhetnél az ég villámitól ?

Csak vissza, vissza ! dél szigetje vár ;
 Te boldogabb vagy, mint mi, jó madár.
 Neked két hazát adott végzeted ;
 Nekünk csak egy — volt ! az is elveszett !

Repülj, repülj ! és délen valahol
 A bujdosókkal ha találkozol :
 Mondd meg nekik, hogy pusztulunk, veszünk,
 Mint oldott kéve, széthull nemzetünk . . . !

Sokra sír, sokra vak börtön borúl,
Kik élünk : járunk búsan, szótlanúl;
Van a ki felkél és sirván, megyen
Új hont keresni túl a tengeren.

A menyasszony meddőségért eped,
Szüle nem zokog holt magzat felett,
A vén lelke örömmel eltelik,
Hogy nem kell élni már sok ideig.

Beszéld el, ah . . . ! hogy . . . gyalázat reánk !
Nem elég, hogy mint tölgy kivágatánk :
A kidült fában őrlő szú lakik . . .
A honfi honfira vádaskodik.

Testvért testvér, apát fiu elad . . .
Mégis, ne szóljon erről ajakad,
Nehogy, ki távol sír e nemzeten,
Megutálni is kénytelen legyen !

KIZÖLDÜLT . . .

Kizöldült az erdő fája, leveles,
A kinek nincs, biztos tanyát ott keres ;
A kit otthon vetett ágygyal nem várnak :
Minden bokor szállást ad a betyárnak.

Harmatos fű feje alatt a vánkos,
Setétség a takaródzó, nem káros ;
Három hadnagy üzte, nyomta nagy földön . . .
Alhatik már : kinek tetszik, hadd jöjön !

Paripája szabadon van, nem bánja,
Betyár-lónak nem kell béklyó, se pányva ;
El se lopják, más gazdához se vágyik,
Éhen, szomjan szolgál egyet halálíg.

Betyár legény, hej beh puha a kezed!
 A nyeregben keresed a kenyeret!
 Nem jársz te ki takarásra, kepére,
 Az orczádnak nem ég el a fehére!

Hortobágyon neked nő fel a csikó,
 Ingyen adja a csapláros, a mi jó;
 Elszereted a menyecskét urátúl,
 És vámot szedsz Tiszán innen, Tiszán túl!

Bekötnéd még, ha vón' hová, a sárgát,
 Tele raknád, ha vón' mivel, a jászlát;
 Egy kis tanyán meghuznád még magadat;
 De senkid sincs, apád anyád megtagad!

Sűrű bokor, leveles ág, magas fa,
 Nem ér a szél, nem ázol meg alatta!
 Nem hallasz ott madárszónál egyebet, —
 — De ez a ház csak őszig ád fedelet.

Elrongyollik a padlósa, teteje,
 Őszi eső, havas eső ver bele;
 Oldalán az északi szél ki- s bebú...
 Betyár szíve beh szomorú, szomorú!

Zúg a szélvész, fehér a föld határa,
 Vesd fel magad gyors paripád hátára,
 A szélvészszel fuss versenyt a világon,
 Oda, a hol ember szeme ne lásson!

LEVÉL A «VISZHANGHOZ».

Hanva, aug. 15. 1854.

Olyan furcsa kívánsága,
 Lányasszonykám! hogy' lehet:
 Velem épen nyárközépen
 Firkáltatni verseket!?

Szépen rám szól a mesében :
 — Ha én most is benn-ülök, —
 ,A ki nyárban énekeltél,
 Tánczolj télben, jó tücsök !'

Minek is a vers ilyenkor ?
 Az a fajta vers kivált,
 Mit az irdüh s a kenyérgond
 A szépérzést ölni gyárt ?
 Mikor a rét nyílt virága,
 Dal a lombok rejtekén,
 S a két hajnal rózsafénye :
 Mind egy-egy szép költemény.

Ne fogjon rám «álmosságot»
 Mert én kérem, felkelek :
 Még alig hogy fényesülnek
 Keleten a fellegek.
 És mikor már én kijártam
 A legvégső halmokig :
 Maga még a tennap esti
 Hangversenyről álmodik.

Jobb bizony, ha ide rándul
 A városból maga is ;
 Ott minden fény, érzelem, hang,
 Mondva csinált és hamis.
 Ebből a frís hegyi légből
 Bizony nem árt egy kevés,
 Mindjárt nem lesz, kincsem, olyan
 Ingerlékeny, oly epés.

Hisz különben is vidéki
 Származásu, édesem !
 A mióta pesti dáma,
 Nincsen még egy éve sem ;
 Ösmerem az édes anyját
 A Balaton partinál,

Élénk, nyájas, tisztesszony,
S akárkivel szóba áll.

Legyen, húgocskám, magyar hölgy,
Mind falun, mind városan;
Viszhangozva szép gyöngéden,
A mi lelkünkkel rokon.
Ne is legyen kontya mellett
Napraforgó a fej-ék;
Ne is legyen pacsuli-szag...
És... udvarló lesz elég!

Mit beszélek? hisz udvarlók
Most is vannak felesen,
Kik fekete szemeibe
Nézegetnek szívesen;
Eladó lány mást keres tán...?
De már azzal angyalom!
Hogy *el is kél* majd közöttünk:
Egy cseppet sem bíztatom!

Pedig azt a régi vádat
Reánk fenni nem lehet,
Hogy kerüljük, nem szeretjük
Az ön-fajta szépeket;
Sőt akad, *ki lopja* őket,
De arra, hogy *megvegye*:
Mosolyogva fejet csóvál
Gömör s Kis-Hont vármegye.

A mi végre engem illet:
«Másképp lesz az ezután.»
Egy két nótát sem sajnálok,
Hol lanton, hol furulyán;
Majd ráérünk! Hisz a gólya
Elviszi már a nyarat; —
S jönnek hosszú téli esték...
— Ah, az idő úgy halad!

Sápadt lesz a földnek arcza,
Elpusztul a zöld liget;
Megnémul a vig madárka:
Mért is szólna? Nincs kinek!
Majd a holt, havas világon
Búsan nézünk szerte-szét,
Keresvén a rokon keblek
S a kandalló melegét.

S míg elkallott napjainkon
Mélán jár a gondolat:
Kevés okot lel örömré,
Fájdalomra oly sokat!
Az ábrándok szép egéről,
A hol egykor repkedénk,
Eltűnt csillag és szivárvány...
S hideg könycsepp hull felénk!

S midőn ég, föld, a jelen s múlt
Ilyen pusztá, ily setét:
Felrezzenti maga a bú
A sziv zsibbadt életét.
Megszólalnak érzeményink,
Sír is, fénylik is szemünk...
Akkor lesz vers... bárha bús is...
Addig hát Isten velünk!

KIKELETKOR.

Keresd fel, kis madár, az elhagyott tanyát!
S dalolj a még kopár berek vidékinél,
Holott szárnya alatt melengetett anyád,
S étetgetett, a míg szárnyadra nem kelél!

Ne bánd, hogy a galyon száraz levél zörög,
És rajta a rongált fészek csak alig áll;
Kedvesebb a kicsiny, de ősi szent örök,
Idegen kőszálon, sasok tanyáinál.

Vagy elég a bús arcz, hogy hűtlenek legyünk...?
 Kevés jól tölt idő, derengőbb tájakon,
 Ugy elfelejtet-e mindent, mindent velünk...?
 S emléket, multakat pártos homályba von?

Keresd fel a fészket, melyet anyád rakott!
 Dobog, melegszik már a földnek kebele, —
 A szellő, mely néha lassudan megcsap ott,
 Az eszmélő élet első lélekzete.

Megéled nem soká, és vidám arczot ölt.
 De bús lesz akkor is, ha nem zeng éneked!
 Koszorúzott, ifju halott leend a föld,
 S felette szótalan, borongó csend lebeg.

Mitől a természet keble dagad, feszül,
 És szélyel-feslenek a tölgyek bogai:
 Az élet s teljesség habzását egyedül
 Tenéked adatott nyilván kimondani.

Dalolj hát kis madár! mondd ki hangos szóval,
 Az élő természet a mit némán érez;
 Ajakidról a táj ha víg énekszót hall,
 Felmosolyog hozzád, hálás gyermekéhez!

NYÁRBAN.

Meg van áldva, felruházva
 Kalászfővel a barázda;
 Meg is zendül ott mahónap
 Éneke az aratóknak.
 Várjatok még, hadd viselje
 A jó föld a koronát;
 Melyet ugy is munkadíjúl
 Az embernek odaád.

Hegyek, halmok tája zöldül
 Szőlőfának levelétül;

Telik szemje drága nedvvel,
Melyet a sziv óhajt, kedvel.
Bő szüret lesz, széled a bú...
A borsajtó csikorog:
Harsány zajtól riadoznak
A tetők, a hegysorok.

A mi síkon s bérczen terme:
Légy okos, hiv sáfár benne!
Hordd be kévéd', töltsd meg a csúrt,
Uj borod' új tömlőbe szűrd!
Balgatag, ki többre vágyik
Mikor napról napra van;
Övéinek mikor élhet
Békességben, boldogan!

Ha megtisztel a barátság:
Asztalod terítve lássák;
Hozz fel őt, és hozz fel újat,
Jó, ha a sziv felvidülhat!
Mikor úgy el van borulva,
Mikor rajta annyi seb...
Nyájas órák örömében
Baja gyógyul s csendesebb!

Zivatarban, vak setétben
Elkésett a szerencsétlen!
Nyomor, éhség gyötri, — fázik...
Alig érhet már a házig;
Küszöbödnél köntöséről
Rázogatván a havat:
Ha félénken bekopogtat,
Nyájasan mondd, hogy: szabad!

Ültesd melléd a melegre,
Mig ki-enged teste, lelke...
Bizalomra, szóra nyerd meg,
S ha elaludt már a gyermek,

Sebhelyét mutatva, — s híven
Beszélvén sok bős csatát:
Szeld meg neki kenyeredet,
S töltsed színig poharát!

ŐSZSZEL.

Ültem a rét zöld pázsitján,
Hol a csermely omlott tisztán;
Illatos fű, nyílt virágok...
Szemem alig nézett rájuk.

Völgyek árnyán elmulattam,
Támadatkor, alkonyatban;
Lelkemhez szólt a madárdal,
Mély, de gyorsan múló bájjal!

A mennyet borongni látom,
Dér-harmat függ a faágon;
Fogy az élet észrevétlen,
Lassúbb, lassúbb érítésben!

Rétek halvány kis virága!
Hulló lombja a bereknek!
Némuló dal, *mért* szeretlek?
— Elveszítlek nem sokára!

FECSKE, GÓLYA.

Téve hosszú, terhes útat
— Melyet a szél is megúnhat, —
Kikeletkor megjövéték!
Rongyos, szennyes volt a fészek...
Ezt a dolgot hozni jóra:
Volt az első, — fecske, gólya!

Ülni aztán a tojáson,
Lesve, várva hogy kivágjon ;
Majd nevelni a családot,
Mely öt-hat tagból is állott,
Védni, gondoskodni róla :
Munka volt az, fecske, gólya !

S a kicsinyek hogy kiszálltak,
Vége lőn az enyhe nyárnak :
S míg a haraszt meg nem csördül :
Utra keltek seregestül . . .
No biz ezért fecske, gólya !
Ide se jöttetek volna !

HALOTTAK EMLÉKEZETE.

Hull a levél . . . a tarlott őszi tájak
Szebb napjaikra nézni intenek ;
Szeretetben kik vélünk egy valának :
Feledjük-e, midőn már nincsenek ? !
Jertek, jertek ! s hulló lomb közepett
Üljük meg a bús emlék-ünnepet !

Ugy elmerül szivünk a földiekben . . !
Hű lenni a méltó búhoz nem ért ;
Oh, a fátyol mi könnyen hátralebben,
Melyet köténk az elvesztettekért !
Hogy sirjokon mécs, szemünkben könny ég :
Legyen ez a nap az övék . . . övék . . . !

Mienk is ez ! emlékből, fájdalomban
Ugyan mienk ! kik élvén hányatunk !
— Csak addig zúg a lomb, míg a galyon van, —
A holtaknál nincs a mi bánatunk !
De jól van így . . ! a búban, könnyeken :
Kiért bú s könny van, nekünk megjelen !

Itt a szülő, hú karjai kitárvák,
 A szeretett férj haza látogat!
 Ne sirjatok, szegény rongyfedte árvák!
 Ifjú özvegy, vetkezd le gyászodat!
 Kis magzatim! hát visszatértetek...?
 Oh mint vérzett, fájt szívem értetek!

A hős ifjú koszorúval, sebekkel,
 A test-halomból délczegen kilép;
 Jön a testvér, barát s a mátká; felkel
 Ki *elveszett*, s nem tudni hol? mikép?
 Meghalni a sors a kit hova vitt:
 Föld és tenger kiadja holtait.

Körülfognak vigasztaló beszéddel:
 A cél, az út mind egymáshoz vezet!
 Nem foszlik még az ábránd rajza szélyel,
 S erős hit ver szívünkben gyökeret.
 Mint a virág kelyhébe' titkosan,
 Illat s szírom közt a gyümölcs fogan.

S enyhül a bú, szívünk nem nyomja kétség,
 Mi jól értünk az elhunytak felől!
 Az örömért, mely vélők érte végét:
 Örökségünk remény, remény te lől!
 A téli napnak, — távol szertelen, —
 Melege megfogy, tündöklése nem!

A hűségnek nem veszhet el jutalma,
 S szivnek, kit a sors összevissza-zúz;
 Pálmánkért a hit menny felé utalva:
 Nem lenne csak sirunkig kalauz?
 A vágy jobbat lel, mert jobbat keres;
 Még ez a köny is szebb létért kezes!

Pihenjetek hát hivek, jók, szerettek!
 S kiknek a föld keservvel fizete;

Hull a levél . . . de az emlékezetnek
Örök-zölden mosolyog ligete.

Hull a levél ; . . . alvó félben az élet . . .
Boldog, boldog . . . ki tudja, még se félhet !
S a halál és pusztulás közepett :
Uj életnek szentelhet ünnepet !

NE HIVJ . . .

Ne hivj engem ki a mezőre,
Ha elveszett virága, zöldje !

Vagy a gyorsan futó patakhoz,
Mely a bérczről hullt lombokat hoz ;

Ábránd, öröm, dal messze-széledt . .
Közel, távol kinzó enyészet !

Bezárkozván ülök szobámban,
Hogy e bús képeket ne lássam . . .

S így is borongok . . . lázas elmém
A táj sötét rajzát viselvén.

FENT ÉS ALANT.

Ne légy irigy, kicsi kunyhó,
Ama büszke palotára !
Ama büszke palotának
Nagy a fénye, nagy az árnya.

Te pihensz az éjszakában ;
Ott világos minden ablak,
Beteg ember, vagy halott van
A háznál, hol így virasznak !

Ne légy irigy, kicsi kunyhó ;
 Azoknak, kik ott születtek :
 Ki tudja, hol lesz haláluk ;
 Odafent-e, vagy te benned ?

Ne bánd, hogy szűk, alacsony vagy,
 S ott nagy termek, boltos ívek ;
 Közei vannak itt egymáshoz,
 Távol vannak ott a szívek !

S hogy a súlyos munka népe
 Szűken bánik a kenyérrel :
 Fenn párolg sok drága éték . . .
 S egy izes falat se kél el !

És ha a vész összedönti
 A kunyhót a palotával,
 Gyenge bokrot, büszke tölgyet,
 Haragjában porba ágyal :

Szűk örökje a kinek szent,
 Felkél a kunyhó lakója,
 Más falat rak a romokból,
 Szarufáját összerójjja ;

Oltogat, nyes, — fája, földe
 Újra sarjad, újra zöldül,
 Gyógyul a ház, gyógyul a szív
 Lassan lassan mély sebébül.

Visszatér az elveszett mult,
 Visszatér a régi fecske ;
 Ugy illik a boldog kunyhó
 Kéményébe, nagy fecsegve.

De romja a palotának
 Feketülve ott hever még ;

Önmagára szomorító,
Volt urára vádló emlék.

Ott veszett az ősi czímer,
Az elődök képe, kardja;
Nem akad, ki az ereklyét
A rom közül kikaparja.

Még a föld is összerendült
Hogy a kastély egybeomlott,
S most növeszt rá száналomból
Sűrű burjánt, kúszó lonczot.

Ne légy irigy, kicsi kunyhó,
Ama büszke palotára!
Benne fénynek, hatalomnak,
Nagy az ára, nagy az árnya!

HALLGASS . . .

Hallgass, hallgass elkésett dal,
Szebb napoknak képe, társa!
Lomb, virág ha tégedet hall,
Még fájóbb lesz kimulása.
Hallgass, hallgass elkésett vágy,
Ne vérezd a szívet jobban!
Kit remény, kedv, minden elhagy:
Hadd veszítsen megnyugodtan!

Bús a tájék hervadáskor . . .
Ugy elnémult a dalos had!
Hegy-völgyön a tündér sátor
Ki hitte, hogy így leroskad!
Ki hitte, hogy haloványon
Huny le a szép csillag fénye?
S szép reménység, boldog álom:
Fájdalommal válik végre?!

Zaklató vágy, néked éltem!
 Keblem égett s el nem hamvadt;
 Elhagyattad jókor vélem
 Az őstelket, a nyugalmat!
 Magas szirten vérzéd lábam',
 Majd a mély tengerre úztél!
 Nem hagyál a palotában,
 Nem hagyál a pásztor-tűznél!

Nyertem szívet, boldogságot,
 S oda hagytam, oda, érted!
 Kór szívem gyógyulni vágyott,
 S tudva szíttam édes mérget!
 Im! lassúlunk mind a ketten...!
 Aggott sólyom, vedlett szárnynyal,
 Repült bár a fellegekben:
 Csak a szomszéd fáig szárnyal.

Boldog tájak! nyugodalmas
 Hűség karja... tűzhely lángja!
 Erőtlen vágy, hallgass, hallgass!
 Lelkem a múlt vérzi, bántja!
 Tört virághoz, hullt levélhez
 A nyájas dal hasztalan szól...
 Szívem is csak betegebb lesz
 A mosolygó gondolattól!

Oh csak vissza, vissza térne,
 A szép nyárnak fénye, lombja!
 Ború gyúlne bár az égre,
 Mely szélvészben lángját ontja.
 Hah, csak bírna! szállna véled,
 Oh vágy, e szív kénye-kedvén!
 S magam' ismét a nagy élet
 Zajgó hullámára vetném!

FEDDŐZÉS.

Szól a harang, — kapui az úr házának
Az ájtatos hívők előtt nyitva állnak;
Itt gyógyul ki a beteg sok titkos sebből,
Könyvet ejtvén, imádkozván, megkönnyebbül.

Hogy nem térsz be ide te is, embertársam!
Vagy jobb neked imádkozni más egyházban?
A hol hozzád rokon s vér nem közelíthet,
Kiknek láttán háborogni érzed szíved'!

Hejh, kifordul ma-holnap a föld alólad,
Elmennél úgy, hogy szivedben meg ne oltsad
Rég füstölgő üszkét a rút gyűlöletnek?
Kibékülnél bezzeg majd ha eltemetnek!

Jőj be, jőj be! itt van a nyáj, kit legeltet
Maga az úr kies mezők s vizek mellett;
Holott édes szó hallatszik, tiszta fény süt,
Jobb itt egy nap, hogy-nem ezer nap egyébűtt!

Istenével ki szívesen lenni áhít:
Elfelejti az életnek balgaságát;
Ha leborulsz buzgósággal, meg nem látod:
Ki ül melléd? ellenség-e, vagy barátod!?

A gyűlölség két élű kard, gyilkos fegyver,
— Te is sérülsz, ha mást azzal kezed megver, —
A lélekben élő féreg, öröklő seb,
Jaj, a kinél a szeretet nem erősebb!

A méregfa lombját őszszel elhullatja,
Megverdik a fenevadak bőszejátja;
De ki úgy tud haragudni, és szívére
Ugy ránőtt a gyűlöletnek száraz kérge,

Hogy ajakán e szép szavak ki nem jönnek:
Megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek,
 Lehet annak templomod bár Jeruzsálem!
 Imádsága sohsem nyer ily választ: Ámen!

FALUSI KÉP.

Kié ez a nyugodalmas kicsiny lak?
 Körülötte terepély fák virítnak;
 Ez a hajlék jámbor szántó-vetőé,
 S nagy az öröm, a mely ma azt betölté.

Ház kapuja tövig kinyílt magátúl,
 Szűk az udvar, de most mintegy kitágúl;
 Fa virágát jó kedvében lerázza.
 Fényesebben süt a nap is a házra.

— *S öreg párna*k öröme mi szolgál?
 Nincs nekik több, nem is volt egy foknál,
 Kis korában, sorsán sokat törődvén,
 Így nyugodtak meg a fiú jövőjén:

A jó Isten ha őt élni engedi:
 Szántson, vessen, mint az apja s elei;
 Az örökség kevés ugyan, — de hagyján!
 Nincs rosszabb, mint más idegen falatján!

Azonban a jó öreg pap nem enged,
 Mondván: vigye iskolába kegyelmed!
 Hadd tanuljon, s kincset szerez magának,
 Melynek lopó, s a rozsdá is nem árthat.

S ment a fiú, tanult, küzdött merészen,
 Mig felvivé a jó Isten s az érdem;
 Most hazajött, — nő s gyermekek körülte, —
 — Csuda-e hát, ha reng a ház örülve?!

Öreg gazdánk, hű élete-párjával,
Galamb-őszen, de fris, piros orczával,
Az örömtől megifjulnak tiz évvel...
— Hejh, hogy ily nap éltünkben csak kivétel!

Milyen fiú! — a mely alatt pihent ő,
Boldog e sziv, s melyet szopott, az emlő!
S felesége! ifjú, szép, — s mi hétszer
Szébbé teszi: szelidsége az ékszer.

Ez az asszony, bár nagy nemből eredett,
Szüleiként tartja a két öreget;
S nem bánja, — bár palotában nevelték, —
E kis házban legyen lakos, ne vendég!

A boldog férj, hű nejének, hogy *olyan*,
Köszönetet küld egy hálás mosolyban,
Amaz ránéz: — egymás lelkét megértik, —
Én a tiéd, enyéme a tiéd!

S az unokák, emez fiú, amaz lány,
Egészséges, okos kedves valahány;
Egy percz alatt otthon lelik magokat...
Egyik futos, másik kérdez, mutogat.

A jó asszonyt czirógtatván kezeik:
Édes anyám-, nagyanyámnak nevezik,
Azt rég hallá, most hallja ezt először,
S nagy az érzés, mely szivéből előtör.

Körülöttök beh mindent is elkövet!
Jár-kél, tesz-vesz, alig leli helyöket;
Oh, a mit lát, szemének csak szokatlan...
A sziv édest, vele-rokont lel abban.

Mily szép is a lelkek szövetkezése;
Idegenből rokon, vér lesz cserélve!

Mi nagy, mi szent tűzével a szeretet :
Igy egymáshoz olvasztván a sziveket !

Öreg gazdánk egy két szót is alig vált,
Örömében, sokáig az öröm gát ;
Hanem mikor körülülve az asztal,
Mint a forrás, kibuzdul e szavakkal :

Virágoztok, mint a diszlő olajfa,
Látja szemem, a mit szívem ohajta !
Én fiaim ! — egyebet nem mondhatok, —
Simeonnal már örömet meghalok !

S apa, fiú, — hogy vége az ebédnek, —
Szép csendesen borozgatván, beszélget ;
A többiek kimennek a szőlőbe,
Úgy örül a gyermek-sereg előre !

A nap halad, — ha boldog, száll az óra,
Alig, alig tudunk számolni róla !
De, — mert a húr szakadásig feszülhet :
Jön az éjjel, és jóltévőn a — szünet !

A mindenség mi hallgató, mi békés !
Pihen a föld, pihen a ház s az érzés ;
Csak az álom jelen meg, és enyelgve
Másolgat a nap képéből ecsetje.

A szemeket nyugvás zárja be lágyan,
S öreg asszony ébren van még az ágyban ;
Bajlódik a boldogsággal s szívével

Mért ilyen nap éltünkben csak kivétel ?

MÁJUS ELSŐ NAPJÁN.

1857.

Igazán ma nyolcz éve már, a midőn
Kezed, szived életemnek kincse lőn!?
Ugy elillant, nem is véltem, — mintha vélem
Egy jó tündér átrepült vón az időn!

Te vagy az a nyájas tündér, te magad!
A tövis közt utam gyorsan áthalad,
S azt a mézet, mit fukaran nyújt az élet:
Százszorozva izli ajkam általad!

A multakra irigykedni nincs okom;
Most is olyan vagy nekem, mint egykoron,
Midőn álltál ott az oltár zsámolyánál,
Szerелеmmel, szeméremmel arczodon!

Kellemidben nincsen semmi veszteség,
Vagy szemem csal, a mely vélők eltelék?
Szép csalódás könnyű fátyol! a mint látszol,
Én szeretlek, boldog vagyok, s ez elég!

Csendes a szív, csendes a ház, — jó nekünk, —
Nem sohajtjuk, a mit el nem érhetünk;
Melyből váltva lesz az élet boldogsága,
Mindenünk van: bűnk, reményünk, örömünk!

Néha, néha megrendül e kis sziget,
De a szélvész a mikép jött, elsiet;
Hol kis bátyja halma látszik: *fiúnk* játszik...
Mást adott, ki elvevé az egyiket!

S mi jót érünk, neki szánjuk, mind neki!
Zúgjanak ránk a balsorsnak fellegi!
A madár ül éjszakákon künn az ágon,
Meleg fészket kicsijének engedi.

Ifju lettem, szívem agg volt ez előtt,
 Most mindenben érdekest lel s meglepőt;
 A mit ködben sejtve láttam hajdanában:
 Mind megértem, — az én álmam mind betölt!

Csak tovább is, csak sokáig így legyen!
 Szelid holdam, vezérj át az életen!
 Hogy majd annak késő végén rátok nézvén:
 Boldog álom fogja be az én szemem'!

HOLLÓSI KORNÉLIA EMLÉKKÖNYVÉBE.

A mit a nagy dalteremtők
 Érezének, álmodának,
 Szent berkében ábrándozván
 Ama tündér szép világnak:

Ajkidon új életet nyer;
 Ébred a dal s égig szárnyal;
 Napvilágra jó, mikép a
 Drága-gyöngy a buvár által.

Vígan csattog most az ének,
 Majd nyög és sír búval telve;
 Az a kinnak és gyönyörnek
 Szívhódító bűvös nyelve!

A mi *abban* fájdalom van,
 Legyen nálad csupán *játék* . . . !
 S üdve szálljon mind a szivre . . .
 Az a sok szép varázs íge
 Életedben testté váljék!

ALKONYATKOR.

Gyengül a fény, a mely nyugatot ellepi,
Ködben boronganak a távol képei;
A zaj lecsendesül, mely szerte hallatott,
Hűs estve váltja fel a hosszú, hév napot.

Boldog az, a kinek pillája már nehéz!
Az álom közelít, a nap feledve lesz...
És boldog, a kinek készen van már az ágy,
A melyet, *soká lesz*, mig ismét odahágy!

A PATAK.

Szeretet s hév nincs anyámban;
A mint a világra szül:
Érzéketlen kebeléről
Eltaszít kegyetlenül.

Siró gyermek, gyenge árva
Kezdem vándor-utamat,
S oda, honnan elszakadtam,
Visszatérnem nem szabad;

Csak tévelygek, bolygok, — a sors
Zordon sziklák közt vezet,
Melyeken vergődni hallom
A rohanó szélveszet.

A bokornak van nyugalma,
Mikor lombja sem remeg;
A szellők is megpihennek,
Mint a játszó gyermekek:

Meleg fészken a madárka
Éjszakára meglapul;
Virág szunnyad szembehunyva;
Mig a hó nap alkonyul:

Ah, de nékem megpihenni,
Hol szeretnék, nem lehet;
Sirva kezdem s zugolódva
Végzem, végzem életemet;

Mély rideg tó von magához,
Hol elnyelnek a habok...
Mily élet ez!? szünet nélkül
Születek és meghalok!

ÉJJEL.

Setét van már, elmúlt a nappal,
Nyugalom van a fáradtakkal,
Én ágyasházam' elhagyom...
Ah, a mennybolt oly mérhetetlen!
Bámúlok a fénylő seregben
Fenn-lebegő világokon.

Egykor, ha éjre fennmaradtam:
Mint falevél a mézharmatban,
Szívem gyönyörben fürödék...
Az ég most is dicső, fenséges!
Örök lángban a mirjád mécses...
De keblem más, mint vala rég.

Akkor merész, gyors szárnyat öltve,
Távol maradt e bánat földe,
Szálltam, fel... messze... végtelen...
S mig a napok körében jártam,
Búbájos kép volt útitársam,
Mely a földről szállt fel velem.

Gyors és könnyű volt feljutásom,
Édes, tartós ottmúlátásom
Az ég fényes tájékinál;
És csendesen jöttem le ismét,
Mint el nem zúzza gyenge testét
A hópehely, hogy földre száll.

Most, — látni csak s megtelni kéjjel,
Melyet kérdés nem ront, se kétely:
Ah, lelkem ezt kevésli már!
Többet kíván most: *tudni, tudni...*
A titoknak nyitjára jutni,
Mit a mélységnek kulcsa zár.

Mi az, mit fent s alant csudálok,
Mi tartja számon a világok,
Lények s valók mindannyiát?
Az út hosszú, a szám temérdek,
Örök titkok, miket nem értek,
Itt mélység mélységet kiált.

S mi vagyok én? talány e földön,
Hideg por, ha napom' kitöltöm:
A lomb egyszer zöldel s le-hull...
Az élet fontja könnyen billen,
Visszásan mér a síron innen;
Nem bánom ezt, — de túl... de túl...!?

S mig titeket fenn, kérdenélek:
Nagy mindenség feltárt könyvének
Titkos betűi, csillagok!
A nagy kérdés nincsen megoldva,
Mentek tovább, mint kezdet óta,
S nyugaton — lehanyatlotok!

Oh, fényetek ne tűnjék még el,
De töltsetek be hit- s reménynyel,

Hogy ha e testet levetem :
 Kétség s titok föl lesz derítve,
 Most tükörben, majd színről színre
 Leend látásom odafenn.

S bár legyen itt gyötrelmes éltém,
 Csak *bizzam*, hogy majd ott elérem
 Az örök élet vizeit,
 A hol megenyhül szomjuságom,
 Mely úgy epeszt s öl e világon :
 — Nyugodt- s boldoggá tesz e *hit* !

A TÁVOZÓ UTÁN.

Oh bájos égi hölgy, kinek mosolya fény!
 Kihajt a száraz ág ajkad lehelletén,
 S fénynyé válik a köd, melybe szemed tekint..
 Ah bájos égi hölgy, hová tűnsz el megint!?

Feléd tártuk karunk', szívünk fenn dobogott,
 Midőn közel láttuk tündöklő homlokod'!
 Midőn közel hittük, miről rég álmodánk,
 De a kép szétfoszolt, — köd s éj borult reánk!

Jössz s eltűnsz hirtelen! Vétettünk ellened?
 Mert a boldogságot nekünk nem engeded,
 Hogy,— bár fogjuk kezéd',— az oltárhoz vigyünk,
 Megkötni ott veled örök, szoros frigyünk!

A szellőben, melynek jó illat jár nyomán,
 Egünknek bíborán, földünknek bársonyán,
 Sik téreken, miket dússá tesz a kalász
 S fölséges bérczeken — örömet nem találsz!

Mulatni nem kívánsz a sirhalmok felett,
 Hová sok hű szívet szerelmed fektetett;
 A holtak emléke s élők fájdalmai
 Nem bírnak-e hozzánk enyhíteni, hajtani!?

Hol vagy, tündér leány? tán itt rejlesz közel,
Szabad bérczek között, miket felhő ölel;
Vagy át a tengeren nagy-messze elmenél,
Midőn itt a fákról lesárgult a levél?

Boldog nép s táj, a hol felverted sátorod!
A lét könnyű s szabad, a sziv hő s bátor ott,
Harsogják nevedet folyam, völgy és orom,
S örök tűz ég hiven őrzött oltárodon!

Oh, a mi vágyunk is utánad tévelyeg...
— Mint nyugvó nap felé mennek a fellegek,
Megkóstolánk érted kint, bujdosást, halált...
A sors, birásoddal, hajh mégis meg nem áld!

Büvös tündér-leány, fordulj ismét felénk!
Ha még egyszer téged keblünkhöz ölelénk,
Ha még egyszer minket hív ajkad csókola:
Oh, el nem bocsátunk többé soha... soha!

ÖZVEGY GÓLYA.

Távol tenger szigetérül
Visszakerült párja nélkül.
A szigetnek vad lakója
Tartja párját nyügben,
Vagy elveszett — mert közöttök
Nincs, ki lenne hűtlen!

S alig lesz az ég sugáros,
A tavakra el-kiszálldos;
De sietve visszafordul,
Mintha fészken várnák,
Hol örvendve, kelepelve
Lebocsátja szárnyát.

Tojás-költés idejére
 Ő is lapul a fészkére ;
 Üres fészket űli hiven,
 Űli éhen, szomjan ;
 Be-benyúlkál az orrával
 Hú anyai gondban.

Fiatalok szárnya megnőtt,
 Vigan űzik már a felhőt ;
 S ő egész nap a fiai
 Tanitgatja szállni ;
 Itt az idő : — hűvesülnek
 A nap éjszakái.

Itt az idő : s utnak indul,
 Száll a messze tengeren túl ;
 Fészke mellett itt is, ott is
 Hiven forgolódik ;
 Vándorlását, gyötrődését
 Így folytatja holtig,

Szemeimmel elkisérem,
 Mikor száll a kéklő égen ;
 Ez a madár mintha sorsunk
 Élő képe volna !
 A szív, ha szent tárgyat vesz el,
 Tartja magát képzelettel,
 Mint az özvegy gólya !

VÖLEGÉNY EMLÉKKÖNYVÉBE.

A boldogság oly közel már,
 Melyet esdél nyugtalan,
 Oh, a hú nő birtokával
 Minden, minden adva van.

Merre a sors vak szeszélye
Menni késztet: ő követ,
S útagon megsejti jókor
A kihányott töröket.

Szerencsétlen, üldözött vagy
S bukva egy botlás miatt,
Tudva súlyedsz koczka, bor közt:
— Ó szeret, félt és sirat...

Csak ő nem fog szégyenelni,
Míg előled más kitért;
És nem teszen szemrehányást,
És nem vádol semmiért.

Bajt feled, — s a bántalomnak
Tűri új meg új sorát...
— Egy van, egy bűn van csak, a mit
A nőszív meg nem bocsát.

A REPKÉNY.

A fényes vár halomba omlott.
S mely vállain tartá, az ormot
Boritja meddő porral, kővel...
Még a mi él, még a mi zöldel:
Lehúllt párkányt s ivet belepvén,
Virágtalan virág, a repkény.
E bús vadon helyhez mi vonsa
S marasztal itt, rom kúszó loncza!?

A lantos éltét, lelkét hajdan
Itten fogyatta búban, dalban;
A dal báját másoknak osztván,
Magának bűt vert zenge kobzán,
Bűt, mely reményt, vigaszt nem ígért...
És annyi dal és annyi kínért

— Hogy vádlott élte ráutalna, —
Egy galy se lőn rólad jutalma!

Midőn a hős járt a csatákon :
A hú nő rá csüggedve várt honn,
Keblén kisdéd, — bús élte napja, —
Kit csak tud, még nem láta apja.
Hol a nő ült, várt, — küzde bár, hitt :
A várerkélyt s vésett csodáit
Nem futottad be titkon éjjel,
Reményt hozván lombod színével!

És fájt a szív, — de ím a völgyön
Porfelleg, kürtszó: ő jön, ő jön!
Forgója ott uszik fehéren
A futamás önvert szelében.
Ünnep van a szívben, a várban . . .
A hős fején, ki küzde bátran,
S állt míg a vész dühét kifúvá:
Nem fonódtál zöld koszorúvá!

Míg állt a vár, tornya- s falával
S vig életzaj harsogta által
A tág természet s ives tornáczot,
S a téren ifju nép tornáczott . . .
Míg a nap is több fényt lövellett,
S a földből nagy, s erős szülemlett . . .
Míg lenni szép volt, könnyű múlni:
El nem jövé, magasra nyúlni!

Most, hogy torony s fal dőlve hosszant,
Tört oszlopán a bolt beroppant,
S a zajgó tér, hol annyi szív vert,
Csendes, füves, minő a sírkert . . .
Nincs a fényes nép vérttel, tollal! —
A föld más szint nyert, más hangot hall . . .
Most jössz ki, a csalóka fényen,
Hogy ágad a rom éke légyen!

El innen el, kúszó folyondár!
 Ne szépítsd és újítsd, mi rom már!
 Tört oldalán a rést ne fedd el...
 Szép a vén hős, szörnyű sebekkel!
 Fennállt, — s lőn sorsa: dőlni porba..
 A kő, mit őrzás munka horda
 Alantról fennre, ime fenrül
 Magától ismét visszagördül.

Későn jössz a dicső napoknak!
 A rád méltók régen halottak...
 Annak, ki dallván, szenvedést vőn,
 A hívnek, hősnek, későn, későn!
 ... Még is fakadj...! hisz a te ágad
 Nem a múltó tavaszban támadt,
 S nem vetkeztet meg a rideg tél...
 Te a múltban foganva lettél!

Fakadj, zöldelj, múltak virága!
 Nekünk az emlék édes, drága...
 És édes a nyugvók szívének,
 Hogy díj s babér el nem veszének...
 Zöldelj s borúlj reájok híven,
 Hogy éljenek benned s a hirben
 S a szívet még lenn is hevítsék
 A szerelem, dal és dicsőség!

EBÉD UTÁN.

A gazdag *Földes* úr ebédre hívatott,
 Mert, — úgy mond — tiszteli a költőt s a papot,
 Tudom, tudom... s aztán egy két lármás ebéd,
 Hogy a nagy pártfogót játszhassuk, már elég.

S ki asztalához egy ily embert ültetett:
 Azzal csak házának szerez becsületet;
 Oh a divatlapok tudatják mindenütt...
 S boldog halandó az, kit a hir dobra üt!

Nos tehát, az ebéd estére végbe ment,
 Gazdag volt s a szakács nagy mester, annyi szent;
 S a bor, a bor! — az sem állhat meg ez előtt,
 Mit az isteneknek a bájos Hébe tölt.

A kávé és szivar dicső volt egyaránt,
 Mint a bűvös *basis*, akkép hatott reánk;
 S minthogy van zongora, vannak kisasszonyok:
 A többit sejteni nem lesz nehéz dolog.

Láttuk kertjét, lovát, — láttunk sok egyebet,
 Mindent magasztalánk, — gondolni is lehet! —
 És aztán, hogy végül maradjon a java:
 Hová bevezetett, az a könyvtár vala.

Mondá, — s keble dagadt az önérzet miatt —
 Hogy ő könyvekre sok százat, ezret kiad,
 De bár annyit kivisz író s irodalom:
 E szellemkincsekben megtérül gazdagon.

Igaza volt. Ellent nem mondhatok neki
 Mi pénzben s példányban a *számot* illeti, —
 Könyvvel megrakva van a polcz, a fülke mind;
 De nékem sok nem *az*, mit ő *kincsnek* tekint.

Sirbolt az, nem könyvtár, — fojtó lég, szag van ott,
 S üveg koporsókban sok idétlen halott;
 Búsan tündöklének aranyzott czimeik,
 S az *ítélet napja* sohsem jön el nekik.

Oh mily rontás is az s mily gúnyos árvaság,
 Hogy *mód, készség, izlés* együtt oly ritkaság!
 Mig legtöbb sajnálja könyvért filléreit:
 Ez tudna s nem vehet, — amaz veszen, de *mit!*

Az én uramnál ép az érzés, értelem. —
 Jó s bolondgombában ki választást teszen,

A kinek kedves a tisztán szórt garmada :
Ime, könyveinek szemét két harmada!

Az ő szemében *egy* : szobrász s kőfaragó,
Miképen *egy* : tészta kenyér és vakaró;
Mit a lángelme irt, mit a kontár csinált :
Gyűjti, — gyűjti, mint a pipát, fegyvert, csigát.

S ki a forintokért köteteket cserélt,
A sárba dobta ki pénzének a felét :
Buzog, tesz, áldozik, — de czéltalan s hülyén,
S így alig lendit a közműveltség ügyén.

És lám, lám! mindenütt mily tapintat, mi csin!
Minden tárgy izletes, legyen nagy, vagy kicsiny;
Kényelmes, gyönyörű bútor, kocsi, fogat,
A fa- s virágcsoport műértelmet mutat.

Finom, nemes modor, — hibátlan öltözet,
Őszhangzik a szabás, a díszítés, szövet,
Mily választékos a váll, mente, főkötő ...
Csak az olvasmányban az izlés *megölő*!

Könyv : könyv; — regény : regény; a hátulsó lapon
Esik a temetés, vagy a lakadalom;
Hát a vers, hogy mi az? no biz uramfia!
Rövidre nyírt sor, s a végén kadencia ...

Hanem elég, — ebből tán még nem lesz harag —
Hisz szavaim csupán Földesről szólanak;
És aztán, hol eddig nem láttak szívesen,
Nekünk is megnyílt már a szőnyeges terem.

Igaz, ha megcsuszunk sikárolt padlatán :
Egy futó mosolygást utólérünk talán;
De aztán felderít, kibékít a salon :
Jó könyvek, (*Versünk* is!) levén az asztalon.

RÓZSAFÁMHOZ.

Vége van már a tavasznak,
Hosszu a nap és heves;
Hallgat a dal — a madárka
Hűvös árnyat bú, keres.

Oly kies volt, oly rövid volt...
S ránk jött a nyár, rózsafám!
Oh, hogy a bájt mindörökre
Rajtad meg nem tarthatám!

Leveled zöld, szirmod hullong,
Az a gyöngéd, friss szírom,
Melynek halvány, hideg mása
Piroslik a bíboron!

De kedves vagy úgy is, így is,
S bár hullasd el ékeid':
A hű emlék- s képzeletben,
A mint voltál szépen, szebben
Én lelkelem fölékesit!

BÁR MÉG...

Bár még az ágon függ, de sárga a levél,
Szomorú tetszhalott, a mely se hal, se él;
Halálos zsibbadás ül a természetén,
A nyárnak vége van, — s a tél még nincs jelen,

Kórót, cserét a szél ha megrezzentene!
De elállt a világ szava, lélekzete...
Nem látni a napnak keltét, enyészétét,
Nappal féléjszaka; éjjel pokolsetét!

A nyárra gondolok: vidám himes határ,
Hol kígyózó folyam s délnek fuvalma jár;
Halomfedő kalász, ágfedő lombozat,
Kékje s villámival dicső mennyboltozat!

A télre gondolok: omló lágy hópihék,
Melyekből a földnek ágyat készít az ég;
Üvöltő szélveszek, kővé vált zuhatag,
Sötét holló-sereg, barangoló vadak.

Vagy *annak* sugára, vagy *ennek* vihara!
De most reám tapad a föld undok sara,
S a köd... a köd... ez a lebegő szikla, nyom,
Sulyát kell lelkemen görnyedve hordanom!

Hátam megől a már régen leélt gonosz,
Ismét szemközt kerül, és ismét kint okoz;
Elöttem a jövő gyanús ködben lebeg,
Tán meg se érem, — és már benne szenvedek!

Sötét gyászos jelek! *rosz órá*m közelit,
Mely a hűség s a hit oltári képeit,
Miket lelkem szeret, miket hő ajkam áld,
Fővel forgatja le, csalárd tükör gyanánt.

Hordoz mélység fölött, átkos kietlenen,
Magam' oly egyedül, s elhagyva képzelem!
Hánykódó lelkeket mi így meglátogat:
Semmisülni vágyó, öngyilkos gondolat...

Szeretem a nyarat, a *pezsgő életet*,
Mig mosolyog s teremt, mig el nem vénhedett;
De ha csak *teng*, s a fán a lomb csak alig áll:
Óhajtom a telet, — hadd jöjjön a halál!

NÉPDALOK.

I.

Bujdosom a kerek földön,
Szomorúság jártom, költöm;
Meg se bírok hol pihenni,
Nem ösmer itt, nem szeret itt engem senki!

Szólani sincs kihez nekem,
Senki se tud a nyelvemen,
Ha nem értik a szavamat:
Hogy értenék sok keserű bánatomat!

Édes hazám drága földe,
Messze vagyok, száz mérföldre!
Messze vagyok, messzebb megyek,
De tudom, hogy ott is igaz fiad leszek!

Két szememet ha bezárom:
Rólad esik álmodásom,
Ott vagyok én alva, ébren:
Róna-mezők délibábos közepében!

Ott szabadon fú a szél is,
Igazábban ver a szív is;
Ott terem a magyar ember,
Ha az isten megad egyet . . . semmi sem kell!

II.

Hozd át, révész, a dereglyét!
Vigy át hamar, ha szeretsz még!
Drága pénz lesz, csók lesz a vám,
Megígérem, meg is adnám!

Nagy szél támad, zivatar zúg,
Kormány tágul, törik a rúd,
Tisza vize haragos víz,
Csalfa lélek, benne ne bízz!

Kincsem révész, gyere értem!
Jobb lesz túl a *keszi* rében,
Árva fejem hova hajtsam?
Patyolat a ruha rajtam!

Rózsám, áldjon meg az Isten,
Jobb neked túl, nekem innen!
Beh jó ez a széles árok,
Ezt, tudom, hogy át nem hágod!

III.

Vize nincs, szárazon
Forog a szélmalom,
Ne beszélj, nem hiszem
Szavadat, csillagom!

Fakad a rózsafa,
Hasad a bimbaja;
Tövises galya van,
Csak az a nagy baja;

A szemed sír, nevet,
Csapodár a neved!
Van-e lány, a ki ma
Igazán, hűn szeret?

IV.

(Néprománcz.)

Gyilkos-fenék malom volna, ha volna,
De a víz is régen elment alóla;
Egy kis madár fel nem száll a fűzágáról,
Ott énekel a Virágné lányáról.

Virág Zsuzsi járt egyre a malomba,
Lent töretett: estig szépen lefonta;
Búzáat is őrt, a lisztjét megsütötte,
Virág Zsuzsi a szép molnárt szerette.

Vidd haza csak, kincsem, ezt a lisztlángot,
Úgy megenném egy kis molnár-kalácsot!
Éjfél után várlak majd a zúgónál,
Siess rózsám, hejh bárcsak már itt volnál!

Nincs holdvilág, sáros az út, fú a szél...
Itt a kalács, szívem molnár, csak egyél!
Nem kell nekem süttöd, főztöd, se magad,
Itt a zsilíp, jó mély a víz ezalatt!

Jaj, meg ne ölj! félek én a haláltól,
Mi lesz szegény, ágyban-fekvő anyámból!
Zúg a zsilíp, nem hallik a lány szava,
Nem látni a gyilkos dolgát éjtszaka.

Zúg a zsilíp, a víz esik, kanyarog,
Zúgásától nem nyughatik a halott;
Fázik szegény, nem jó ott a hidegen,
Harmadnapig késik, vár még odalenn.

Feljön akkor, kifekszik a porondra,
Mondd meg, ki volt a gyilkosod? — megmondja...
Úgy megyen a csendes földnek ölébe,
Kíséri nagy jajszóval a szüléje:

Gyilkos molnár, száradjon el a kezéd!
Gyilkos malom, apadjon el a vized!
El is száradt a vesztőfán a keze,
El is apadt régesrégén a vize.

V.

Messzejártam hetedhét országon,
Visszajöttem, de bánom, de bánom!
Mély a Sajó, magas a pallója,
Ha rá mennék, le is esném róla!

Nénémasszony! híjja ki a lányát,
Hadd lássam a piros két orczáját!
Híjja ide a Sajó partjára,
Átmegek én csapodár szavára!

Mi lelt húgom, beh sápadt az orczád!
Nem jól szabták, kurta is a szoknyád...
Nem megyek át galambom, hozzátok,
Mert harapós nagyon a kutyátok!

VI.

Túr mezején búra nevelt az anyám,
Mint az eső, hullt keserű könye rám,
Két kezivel meg-megölelt, betakart,
A mikor már oldalamon volt a kard.

Adtak alám jó paripát, vasderest;
Tűzbe rohant, veszni rohant egyenest;
A huszárnak vége, ha nincs a lova, —
Én se vagyok hátán fogoly, de soha!

Beh szomorú ez az ország, beh ködös!
Szomorúság, nyomorúság örökös;
Embere is búslakodik, nem örül,
Itt vagyok én, rab vagyok én egyedül!

VII.

Sárga rigó páros,
Fák tetején szálldos;
Itt hagyom én, mert unalmas
Nékem ez a város!

Elmegyek én nyárra
A Tisza partjára,
Ott lakik az én szeretóm,
Ott legel a nyája!

Hó esik a rétre,
Ott maradok télre!
Édes anyám', édes apám'
Elhagyom én érte!

VIII.

Hajnal hasad, harmat esik,
Munkálódjunk setét estig!
Gyúl a marok, hosszabb a sor,
Majd alhatunk karácsonkor.

A lány, legény hadd izzadjon,
A búzaszár hadd ropogjon;
Sarló alá meg van dölve,
Piroslik a szem belőle.

Édes hazánk boldog ország,
A jó Isten beh jó hozzánk!
A mit szemünk, szívünk kíván:
Bőven terem halmán, síkján.

Még se sok volt, a mit nyertünk,
Sajtalan volt a kenyerünk!
Fakószekér, kenderhámunk,
Nem kellett a barátságunk!

Értünk elég pogány időt,
Kórót, dudvát hozott a föld;
Tán jobb idő fordul végre
Szegény szántó vetésére!

Forduljon is, jég ne bántsa!
Kimélje meg öboly, sáska!
A konkoly, a konkoly-hintő:
Pusztuljon el mind a kettő!

Légyen azé garmada, szem,
A kinek a földjén terem;
Kenyérnek a gazda örje,
Azé legyen a kezdője!

Ebnek esik a kenyérhaj, . .
Beérjük a magunkéval!
Más se bántsa a miénket:
Tőlünk bizony holtig élhet.

Termett ez a dülő, mező,
Majd csak felszűl az esztendő!
Adjon isten a magyarnak:
Többnél többet, jobbnál jobbat!

IX.

Kicsi madár a pacsirta,
Mégis olyan nagy a hangja!
Kis lány az én rózsám Erzsi,
Mégis olyan, olyan nagyon tud szeretni.

Hajnallik már, eszemadta
Mit álmodtál az éjtszaka?
Nem aludtam, nem álmodtam,
Csak, hogy szeress, mindig azon imádkoztam.

Csíp a csanál az útfélen,
Ország világ ellenségem!
Irigykedik, áskálódik,
Nem bánom én, csak te légy az enyém holtig!

Haragszik a babám anyja,
 Azt a kis lányt pirongatja ;
 Edes szülém, mit vétettem :
 Hogy viola, rózsza terem kis kertemben !

X.

Elviritott a rozs, meg is értt,
 Nem leszek én, fiú, a tiéd !
 Nem megyek én hozzád, — hisz veled
 Kenyérbe se' enném eleget !

Nincs egyebem, mint a két kezem,
 Dolgozom én érted szívesen !
Kunhegyesig meg se pihenek,
 Majd aratok, cséplek, — keresek !

Hallod öcsém, ne menj aratni !
 Nem jó azt a kis lányt itt hagyni . . .
 Az a kis lány nagyon eleven,
 Sok legénynek jár az öliben !

Szüret után van már az idő,
Árva Balázs hol jár? nincs elő,
 Lakzi is áll már a faluban :
Árva Balázs megjön csakugyan.

Van búzája, lisztje, mi-haszna !
 Nincs Kati, hogy süsse, dagaszsa !
 Senki se tud semmit felőle,
 Világ lánya, az lett belőle !

XI.

Habzik a fű, majd meg is dűl
 Szent-Jánosra kasza pendül ;
 A rétemet megkaszálok,
 Úgy étetek tele-jászlon.

A paripám neve holló,
Szem nevelte, az csak a ló.
Vékony lába, nagy serénye,
Vágtatás az ügetése.

Én koplalok, — a lovamnak
Kell a széna meg az abrak,
Reggel, este három véka,
Tűzbe, vízbe viszen még a!

Napszállatra megy a felleg,
Nem jó szél fú, valamit vet...
Háború lesz, el se múlik,
Sok adósság letudódik!

Holló lovam alig állhat,
Ne rágd úgy a zaboládat!
Enned adok, ha ehetnél,
Felnyergellek, ha mehetnél!

Hol van árok, nem is nézem,
A kit űzők, hamar érem!
Jól fog az én kardom éli,
Valaki megkeserűli!

XII.

Kiforrt már a mézesmáli,
Tessék hozzánk besétálni!
Férjem uram a vásáron,
Holnap estig elő se jön, nem is várom.

Sütök, főzök vacsorára,
Ágyat vetek éjszakára;
Elsimítom, beterítem,
Akár meg is melegítem, melegítem!

Hallja kelmed, szomszéd-asszony!
 Meg ne lássák a piacon,
 Egész világ majd azt mondja:
 Jah beh félre, jaj be félre áll a kontya!

Hadd járjon a világ nyelve,
 Csak a pohár legyen telve!
 Jaj beh édes, jaj beh csúszik...
 Meg se állok, meg se állok tízig, húszig!

XIII.

Bánfalusi torony gombja,
 Nem megyek én a templomba!
 Ha rám kacsint a galambom:
 Mit mond a pap, nem is hallom.

Bimbózik a majoránna,
 Válogat a bíró lánya!
 Megvénült a sóskarengő,
 Otthon maradt mind a kettő!

A TÉL.

Felhők borongnak a magas bér cz tetején;
 Virágok ünnepe- s az oltárok helyén
 A tél uralkodik, s törvénye oly kemény!

Aludjatok! — kiált a föld erőihez, —
 Napfény, ne légy meleg! harmat, ne permetezz!
 Fogánást, születést irígyen ellenez.

Ibolya kis virág, színe halvány-lila,
 Nem hozna ő tavaszt a tél pusztáira,
 S ha kidugná fejét: meg kéne hálnia!

Tücsökszó nem tüzes, magas pacsirta-dal,
Nesz, mit nem a határ, csak a barázda hall;
Mezők órája te, hallgass el! még hamar!

Deli volt a bokor, s állt zölden, csokrosan,
— Dal s szerelem lakott keblében titkosan —
Most talpig meztelen: regény, disz, oda van!

Magas tölgy lombjait letépték a szelek,
Hogy idegen földön hányatva vesszenek...
Szegény fa, oh szegény bujdosó levelek!

Itt a halom busong, a pusztá völgy amott;
De legnagyobb érte a zúgó folyamot;
A zordon tél reá
Békót önmagából készített és rakott!

KAZINCZY FERENCZ EMLÉKEZETÉRE.

Hív és nagy vala.
Kazinczy Ferencz.

Szép nap viradt fel Széphalomra,
A honra szép, nagy nap viradt;
Zendüljön a Sátorhegy orma,
Völgy és lapály víg zaj miatt!
Az őszi lomb sárgán omol bár:
Mulasson itt élet, mosoly!
Rózsát hozzon a vad folyondár,
Mely e mohos sirkőre foly!

Ki nyugszik itt, csendes ligetben? —
A sokaság ösméri jól,
Mely erre néz s tolong lélekben,
A négy folyam tájékiról.
Eljutni oly könnyű idáig!
Az ég a sirhalom felett
Örök fényben dereng, világlik...
Mig a föld vérnyommal fedett.

Mert érdemére halhatatlan,
 De nem várt rá virágos út;
 Vértett nehéz viadalokban,
 Felé ezer hullám tolúlt,
 S míg folyt — sokáig folyt — az élet:
 Viszály nem szűnt, hab nem lohadt;
 Pazar kézzel hinté a végzet
 Lábához a sárkány-fogat.

A törpeség, a bűn, a vakság,
 Agyarkodott, ment ellene;
 Szégyenlék őt és megtagadták
 Kik egy vérből voltak vele;
 S élet, világ mit tőle megvont:
 Tán tűzhelyén föllelve lőn?
 Űlt homlokán itt is rideg gond...
 Örök felleg, magas tetőn,

Ki jó s profétál, bére: vad méz,
 Szörköntös és fejére kő;
 De mégis, hogy *nem értik*, az lesz
 A gyilkoló, a *leverő*!!
 Itt sem maradt el átka, sérve. —
 Majd nyomta a börtön fala;
 De itt is csak czéljának éle,
 Mivel ő «hív és nagy vala!»

S vajon mi, — kik ma ünnepelvén
 Emlékezünk, álmélkodunk —:
 Busulásnak szóljunk-e nyelvén,
 Zöld mirtuszát tépvén magunk?
 Hozzá vigyük mult szenvedésit
 A mennybe föl s a föld alá?
 Fájlaljuk, hogy fényben nem élt itt?
 Midőn ő azt «nem fájlalá!»

Nem, nem, Dicső! mi büszkeségünk!
 Öröm zendül az ajkakon!

Dicsőséged, melyről beszélünk,
Kínt, életet zománczba von!
Hiszen, — mikép zord fellegekben
Küld újító esőt az ég —:
Átokszerű küzdelmeidben
Ez a nemzet megáldaték.

Volt úgy, hogy ez feledve kábán,
A nyelv, a hon mi szent nevek:
A siető enyészet ágyán
Lőn öntudat-vesztett beteg;
Támadt igaz, ki hangosan szólt,
Epesztvén a nép bűnei...
De — mint a szívütés az alvót —
Nem birta azt felkölteni.

Te megjövél, — szeretve jobban
A hon ügyét, mint tenmagad'! —
S az alvó tűz gyors lángra lobban,
A lélekzet megint szabad.
Az első hév eszmélet óta,
S hogy fürteid már fedte zuz:
Lelket lopál veszőbe, holtba,
Te új, dicső Prométheusz.

Nem állottál a nyelv ügyéhez
Hideg, gyarló kézművesül:
De mint a kit tengése vérez,
S virúlatán függ, lelkesül,
Ástál, — sok kincset rom fedett el —
Sokat teremte szellemed,
S az ó erő uj kellemekekkel
Testvér gyanánt ölelkezett.

Ura a dús, de zord anyagnak,
S az izlésnek nagy mestere!
Hő csókjától a Géniusznak
Lelked kettős kegyet nyere!

Kezedben a kőből szobor vált,
 Min ült merész kecs és szabály;
 A szó hő dalba hangozott át, —
 Nem csak bányász, művész valál!

A szép közös kincs; — érte mentél
 Élő és holt népek közé. —
 Kisded elmét karodra vettél;
 Az álmost szód ösztönözté. —
 Lelkednek szent, izzó hevétől
 Érdek, harag széthamvadott...
 Kiáltván az oltár kövéről,
 Oda gyűjtél lelkest, nagyot!

És zeng apáink drága nyelve!
 Ingó szellő, zugó vihar, —
 Mi szép: gyöngéd érzést lehelve,
 S midőn a harcz terén rivall!
 Élet — halál, bú — s kedvre megnyer,
 Igéiben bűbáj lakik...
 Behat, mint a kétélű fegyver,
 Mind a velők oszlásaig!

Zeng, — és mi élünk...! annyi villám
 Nem sujthatá le a magyart;
 Velünk az ég kegyelme nyilván...
 S őrlélkeink véd-karja tart!
 Élünk, élünk...! s milliók remélnek,
 Vevén ajkad nyílt jóslatát:
 Melylyel népünk' nagy, büszke népek
 Művelt sorába állatád!

Oh Szent! melyért küszködve éltél,
 Sorsán kiontva lelkedet,
 Ez ünneplés öröm-tüzénél:
 Lásd nemzeted', halld nyelvedet!!
 Mi üdvadóbb: az égi pálma,
 Mely ott borítja fürteid?

Vagy ez a nép, mely itten áll ma?
Vagy ez a hang, mely istenít?

Igaz valál, — emléked áldott!
Haló-földed szent, éltedért;
Szült sok jelest, nem szülte párod'
Egy század, míg végére ért;
Mit mondjunk jőve hült porodhoz?
Áldás és fény nagy neveden!
S a mely nyelvén s lelkében hordoz,
Áldás és fény a nemzeten!

A SZENT KÜSZÖB.

Fenn álla még a régi templom.
Szent ház ma, tán holnapra szent rom!
A ketté nyílt fal s pusztá ablak
Zugó szeleknek útát adnak;
És a tető a mennyezettel
Esőtől korhadt, senyvedett el.

Nehéz időkben épült a fal,
Nem csinnal, — gyorsan, éjjel, nappal,
Mert a nép szívszakadva vára
A zsoltár zendülő szavára:
«A te szentséges templomodban,
Hallgass meg én imádságomban!»

Az építők aludni mentek . . .
De buzdul népe a jelennek,
S az ó helyén új templom épül.
Nem látszik ott a régiségből
Csupán a vén, a szent küszöb még,
Helyéről a mint félre lökték.

Az új művet figyelve nézem:
Izlés, fenség, részben, egészen!

Könnyű tornya, a boltnak íve
 Merész futásban összevíve,
 Az oszloprend virágos fővel:
 Csudálkozással köt le, tölt el.

Mégis lelkem fájdalmat érez . . .
 Az ember nem méltó művéhez!
 Mert épít csak világi pompa,
 Mig buzgalom s hit dölve romba.
 Hol a felkent, lánglelkű Áron?
 Hol a nyáj, mely utána járjon?

A szent küszöbhez lépve gyorsan:
 Ugy tetszik, a *nyom* most is ott van,
 Hivő, igaz néptől tapodva;
 Ugy tetszik, minha ott ragyogna
 A köny áldásos csepje, melyet
 A hála, vagy bűnbánat ejtet.

Előttem állnak ifjak, vének . . .
 Mint szent hullám zajdúl az ének;
 Majd egyes hang szól tűzzel, bátran,
 Majd kísérve buzgó imában;
 És a nép ismét énekén csüng:
 «Az isten a mi reménységünk!»

Szent kő! te rajtad légyen újra
 Istenhez a népeknek útja!
 Legyen, mint volt, a ház szegényes,
 S a sziv erényben gazdag, fényes;
 Legyen villámban, dördületben
 A hit, mint szikla, rendületlen!

FORR A VILÁG.

Forr a világ, forr, mint a tenger,
A melyet a vész ostromol;
Küzd a hajós, hogy partra kössön;
S nem tudja, mint? nem tudja, hol?
Im itt tátong az éhes örvény,
Ott bős habok torlása van . . .
Forr a világ, forr, mint a tenger,
Izgalmasan, borzalmasan.

S mi járunk bátran, csüggedetlen
Ez ingatag, vészes mezőn,
Ezer szem függ a messzeségen,
Ezer kéz nyom az evezőn.
Hajónk nyugodtan állt sokáig,
Vagy kémkedett a part körül:
A mélyre most, isten nevében!
Vagy révbe jut, vagy elmerül.

Meg-megkerestük jó tanácsért
A büszke ész, a tudományt;
De óva-intve tett sugalma
Vont jobbra, balra egyaránt.
Magunk gyujtsunk-e fényt, vagy várjunk,
Mig jó a lassu virradat?
Kérdők nagy hírű bölcseinket;
De nyelvök ínyökhöz ragadt.

S mig nincs határ, irány, vagy ösvény,
Mit a bölcsesség újja húz,
Tűzoszlopként, a titkos ösztön,
Az érzelem lett kalaúz,
Mely nem merül mély számításba
S tán a magast nem éri fel,
De annyi szívet lánggra lobbant,
És arra int, hogy menni kell!

S megyünk, megyünk! hozzánk az élet
 S halál nem volt még ily közel.
 Tudjuk, hogy vész van a villámban,
 Mely útainkra fényt lövel . . .
 Szellőt, orkánt felfog vitorlánk,
 Arczunk fagyott, szívünk repes,
 E lenni vágyó s veszni kész nép
 Oly szép, nagy és rettenetes!

S ha a viharban tépve, rontva,
 Elérjük majd a kikötőt,
 És a mienk leend örökre
 Az ígéret szerinti föld,
 S mely tétlenül szemlélte harczunk',
 Hévvél jön a világ felénk:
 Némán esünk egymás nyakába
 S megbor zadunk, hogy mit merénk . . .

S ha tán minden hiába leszzen,
 A köny s a vér s az áldozat;
 Akkor, ha győző és legyőzött
 Az ítéletben számot ad:
 Történetünk megrendítő lesz,
 Mint a sir-írat a kövön:
 Ezek a sorssal birkoznak,
 Örök dicsőség nevökön!

A KEDVES SIRJÁNÁL.

Májusban 1862.

Zöldel a sír és virággal
 Ékesítve általunk;
 Ki ápolja s őrzi egykor,
 Ha mi ketten meghalunk?

Most felette hull meleg köny,
Ráborúl a rózsaaág;
Felejtés lesz akkor itten,
Felejtés és pusztaság . . . !

Mit tünődöl drága lélek!
Kíért lenne lomb s a hant!
Hiszen senki sincs megettünk:
A kik éltünk és szerettünk,
Együtt leszünk mind alatt!

A PIPISHEZ.

Nem ruházta még fel a szép kikelet
Lomb- s virággal a bús halmot s völgyeket;
Hóval fedve, fagyva a jó földkebel,
Most a napsugár is jégcsapot nevel.

A mulandó nyárral együtt hagytak itt,
S a tavasszal térnek vissza társaid,
De te nem bucsúzol, se be nem köszönsz,
Télen-nyáron itt vagy, kedves kis különcz!

Más madárka fészken s párosan pihen,
Te kerékvágásban s a rög enyhiben;
S mint az özvegyasszony, hálsz magánosan,
S mint a koldus-gyermek a hol este van.

Megfogyott az étek, pusztá asztalod,
És mégis magad' csak eltáplálgatod! —
A földhöz közel vagy, mocska mégse fed.
Hangod is sajátos, milyen életed!

A pacsirta fénylő légben énekel,
Szárny és dal hatalma együtt víve fel;
Isten áldja! — ő a legfőbb énekes,
Szent dalára szívünk hálától repes.

Lombok anyra rejti a kis fülmilét,
 Annyi bú dalában, mégis annyi éd!
 Ízli, félti, vallja a szerelmet ő.
 Mindez énekéből olyan érthető!

Fecskének kedélye nem borús, se mély,
 Maga a vido'ság, az örök szeszély:
 Ki- s beszáll; — s a hangok olyan kedvesek,
 Ha párjának pajkos titkokról fecseg.

Te nem vagy pacsirta, fecske, fülmile,
 Fenn se jársz, a porba szoktál ülni le;
 Mint kicsiny varázs-síp csendül ajakad,
 S kezded a szót, hogy azt rögtön abba hagyd.

A kiáltás, melyet ajkad kiszalaszt:
 Örömet, reményt-e? vagy jelent panaszt?
 S tenmagadra szól, vagy érthetjük mi is?
 Mert azt egyre halljuk tőled, jó pipis!

Ha egy ölnyi kunyhót, a ki bujdosó,
 Pusztá, félre zugban kinnal összeró:
 Más nem lenne társa, mint nyomor magány...
 De te ott vagy, ott ülsz már a szarufán!

Ott vagy a küszöbnél, a hol születünk,
 A barázdán, melyből vájjuk kenyerünk',
 Hol futunk rohanva: jól ösmér az út,
 S a temető halma, mely reánk borúlt.

Sorsod' így mihozzánk vajjon mért kötöd?
 Nem lakozhatnál-e zöld bokrok között?
 S illatos mezőn, hol ömlik a patak...!
 — Oh én messze mennék, szárnyam volna csak!!

Itt, örök vivódás, kétség, félelem...
 Bú, vagy bűn a szíven, könnycsepp a szemem,

Annyi vérező seb, sok nyavalya s szenny . . .
— Egymagad vagy, a ki köztünk megpihen!

De ha kedves itten, nem kérdem : miért ?
S tenálad se lenne szómra felelet !
E tér : mit *bazádul* a végzet kimért . . .
S nem szeret az, a ki számít, mért szeret.

Lakjál hát közöttünk ! — csak hadd lássanak
Tiszta, szent hűségben itt az emberek !
S hol mindenki verseng, avagy hallgatag :
Jól esik, ha ajkad egyet csicsereg !

ISTEN AKARATJA.

Elhervad a virág, kidől a büszke cser,
Mélység lesz a tető a tenger fenekén ;
Ama törvényt, mely szül, változtat, elseper,
Egykor fénylő bolygók mutatják feketén. —
Ember, ki most nevet, zokogni megtanul,
Meghal az átkozott, meghal a siratott ;
Nép lesz nagy nép felett s elvész óhatlanul . . .
És mindez, oh uram ! a te akaratod !

A te akaratod ! s midőn a fájdalom
Tőrével a sziven nagy, mély sebet vere :
Kemény szó támad a békétlen ajkakon
S ég-földet vád alá fog a kín embere !
Hab s örvénynyel daczol, széllal szemközt evez,
Keble mind zordonabb, mint sorsa mostohább,
Hanem e gondolat : az úr tetszése ez . . .
Kemény, hideg kőszirt — és nem mehet tovább.

Járván a temetőn tanutlan éjjelen,
Egy kisdéd sír felett törnek meg térdeim,
S felháborult elmém' ugyan hányom-vetem
Az élet és halál örök kérdésein !

Mért is végződtek oly kevéssel évei?
 Míg kérdezem, fanyar-leczkén tanít az ész . . .
 Születtünk, meghalunk! ezt könnyü érteni;
 Azon megnyugodni nehéz, igen nehéz.

Ha feljajdul a húr, midőn ketté szakad,
 S az őszi lomb is ád hulltában gyenge neszt:
 Embernek a mi fáj, fájlalni nem szabad?
 Hisz' egy bús öröme ez a szívnek, ha veszt!
 Az nem bölcsekedik, csak érez és szeret . . .
 S ki nem szól, jobb-e az, különb-e, a ki tőr?
 Míg a hivatlan köny szeméből megered
 S nyílt árulást tesz a kebel küzdelmiről?

Ah! én is érzem e rejtett vihar dühét
 S kiontom lelkemet nehéz fájdalommal!
 Szavam nem sérti az alvó világ fülét,
 A sír süket; mégis van engem a ki hall!
 Te szám szerint tudod fejünk hajszálaít
 S hogy boldogok legyünk, a létet úgy adod! . . .
 Ezernyi köny s nyomor mégis honnét van itt . . .!?
 — Uram, nem érthetem a te akaratod! —

Mégis, bár útaid titkát feszegetem,
 És ajkaim pártos szavaktól zajganak:
 Ne gerjedj oh Uram! haragra ellenem;
 Mely bennem így zajong, az a por . . . a salak!
 És minden hasztalan! e földet megfutám,
 Keresve enyhülést fájdalomam közepett;
 S oda jutok vissza sok kerengés után:
 Nem gyógyíthat meg más, mint ki megsebhett.

S míg minden tél után kizöldül a kopár:
 Éltünk se veszhet el örök bú s gyász miatt!
 Elmúlik tőlem is e keserű pohár,
 Melyet velem te bölcs tetszésed most itat.
 Emelj, emelj, kit a csapás megrengete!
 Segíts, hogy elbirjam viselni, a mi ért!

S bár mit hoz a világ s élet története :
Tudjam, kitől van az s ne kérdezzem miért? —

Virágok és füvek harmatban ferdének,
Nyugodt, setét az éj; a holdvilág lement, —
A honnan áldással száll e lágy permeteg :
Az én lelkemre is szálljon le béke, csend!
Hogy a sír hús gyepén nyugatva homlokom,
Hígyek, reméljek s ezt lehessen mondanom :
Ha elvesztettem itt, majd feltalálom ott . . . !
Legyen meg hát Uram, te szent akaratod !!

PUSZTULÓ ERDŐ.

Borítva halmot, völgyet, bérczet :
Messzebbre, mintsem a szem érhet,
Ágával a felhős magasba,
Gyökével a mélységbe hatva,
S erőt vevén a cseplye- s tüskén :
Az őszi erdő áll a büszkén.

S hozott a hír, mely róla ment szét,
Bámúlót és — tövére fejszét :
Sok szép sudar s derék ledőle . . .
De a sebet gyorsan kinőtte,
És a fák, melyek megmaradtak,
Lőnek még sokkal izmosabbak.

Vihar s forgószél ütve rája :
Megtépve lőn zöld koronája ;
A föld ingott alatta gyakran, —
Mig fenn az ég zordon haragban
Ontott reá tüzes villámot ;
De, bár zugott, zengett : — megállott.

És most az erdő egyre ritkul,
 Szil s tölgy megválnak lombjaiktul;
 A büszke csert, bár élte hosszú,
 Bár fennáll még, --- már őrli a szű,
 S mitől a vándor meg-megrebben:
 Egy-egy cmlás a rengetegben . . .

S míg látni a fát bús, epesztő:
 Kétségbeejt a sarj, a vessző . . .
 Rosszul fakadt, növése görbe,
 Nem fel siet, de a töbörbe.
 Ha dús sarjban nincs ifjulása,
 Elvész az erdő, bárki lássa!

GRÓF MIKÓ IMRÉHEZ.

Mint gyors döfésre, mely a szívbe hat,
 Kinos hideg fut át minden tagon:
 A gyászhiren, mit kísért iszonyat,
 Feljajdult mély fájdalomban a hon.
 Mi szívünk Ő, mi hő szívünk vala,
 Vérrrel tartván minden kicsiny eret!
 Férfiuvá növének fel általa,
 S e dús nemes szív, — íme megrepedt!

Ha lesz: midőn jókedvre megnyeri
 Ez a nemzet borongó végzetét,
 Mely a pásztort ugyan veri . . . veri . . .
 Hogy elszórná a nyáját szerteszét!?
 Egyenkint ád az ég nagyot nekünk,
 Ki véd, emel s létünkkel összeforr;
 És megrázkódunk . . . és megrettenünk . . .
 Midőn eltűnik, mint a meteor.

Rég megvirradt, az idő nincs korán,
 A gabna sok s az arató kevés;
 Oh hogy' ne volna a küzdők során
 A legnagyobb gyászos kidőlte rés!?

Ki népét jós, bíró s vezér gyanánt
Óvá, ítélte és vezette hűn ;
És látta már a boldog Kanaánt,
S nem ért oda, — eltűnt titokszerűn !

Oh, van nekünk, van elég bánatunk,
Ösmérjük a titkon ölö sohajt ;
Egyik bajból még fel se lábadunk,
Már a másik szorongat és fogyajt !
Örömeink is olyan árosak . . .
Erősségünk is üt rajtunk sebet ;
Im, — orczáink a könytől sárosak :
Koronája fejünknek elesett !

Mégis, — dicsőség a dicső nevén ! —
Nem a halál, az élet itt nagyobb !
Az elmulás szép esti tünemény,
Ha ily napnak sugáritól ragyog.
Ki az, ki el nem ment apáihoz ?
De mily kevés, ki akkép méne el :
Hogy nyomdokán áldás, fény áradoz,
S még neve is gyújt, bátorit s emel !

S e nagy szellem, — vivén hogy tovaszállt,
A honfi bút, eme fényes ködöt : —
Teljes szívből szeretni a hazát !
Ez az, mit *onnan* is lelkünkre köt,
S int : hogy munkás élő fiak legyünk,
Ne sirjánál kővé vált Niobék,
Hogy közelebb jöjön a nap velünk,
Melyért küzdött s melyről ő álmodék.

Te, a ki legjobban érzed magad
A gyászt, melylyel sorsunk most büntete :
— Mert legnagyobb a földingás alatt
A legmagasb orom rendülete, —
Biráld meg lelkedet ! Ember s barát
Méltó könyét titkos szobádba vidd !

S lássunk nyilván, e honnak nagy fiát:
Szilárd lélekkel, mint egy rómaít!

A honfiúság szép, nagy nevezet,
De áldozó tisztet ruház reánk;
És vétenénk, ha kinzót, nehezét,
Nevében nem gyönyörrel hordanánk!
A honfiúság szent örök! de sok,
Sok terhe van, — s jaj nekünk, még ha nő!
A mult annyit lerovatlan hagyott,
S uj tartozást hoz a jelen s jövő.

Ragadd gyorsan, Erdély Széchenyie,
Ragadd kezedbe a szent lobogót!
Elöl s fenn kell annak lebegnie,
Mint a midőn az ő kezébe volt!
Ki hű, ki jó: gyűjtsd e zászló alá,
Haladj velök, s küzdj lankadatlanúl!
Hogy Ő, ki már harcát megharczoló,
Avasson fel méltó utódaúl!

Az elv, igazság, mint az Isten, egy,
Más tisztetet, más hit: bálványozás;
Te vonj s ébreszsz! te ösztönözz, te feddj!
Hogy kishitűt s botlót nyomodba' láss!
Költsd a lelket, ha bűnös nyugta van,
Önitélet gondját vessed belé!
Hogy mint delejtű ingjon nyugtalan,
Mig a kellő irányt fel nem lelé.

És azt nemes haraggal ostorozd,
Ki a szent ügy vesztére esküvék!
Ki tesz gonoszt: nyerjen díjul gonoszt . . .
Attól forduljon el föld és az ég!
Csufolja meg magzatja, kire néz,
Ne várja csók hölgyének ajkain,
Legyen álma látásoktól nehéz, —
S fusson magától, mint futott Kain!

Egy ezredév, hogy e hon a miénk,
 S még most kezdjük szeretni igazán;
 Harczos nemzet, csak a kardban hívénk,
 Nem indulánk el a bölcsek szaván;
 Taníts: — mint a faág ha szél zudúlt —
 Egy törzsökön egymáshoz hajlani!
 S hogy a nagy lelkek útja biztos út:
 Különb nép lenni, mint a hajdani!

Felszántva, törve, s ázva eleget,
 Kész a föld s a kalászt megtermené;
 Vesd a magot, nem nézve a szelet!
 A kéz mienk, az áldás Istené!
 Magas lelked nem bánja, hogy talán
 Más köt kévét a magvető helyett;
 Csak a boldog aratók ajakán
 Halljon a mező vídám éneket.

És megjön a víg ének ideje,
 Zeng a mező és fája tapsoland;
 Harsogva fut a folyam lefele . . .
 Csak légyen egy szent czél felül s alatt!
 És hit magunkban, hit jövőnk felől,
 Hit, mely mozdit helyökből hegyeket!
 S ha a vezér szilárdan jár elöl,
 S a szent ügyért áldoz, tűr és feled.

Mert a nagyság tűz, mely fénylik s hevit,
 De mely körül szálldos füst és korom;
 Megkáromolja a nép szenteit . . .
 Ne félj, ne várj! s nagy léssz mindenkoron!
 És hódító! ha csáb ellen, s midőn
 Hátad megett nehéz zár csikorog:
 Egynek talál minden helyzet s idő,
 S meghalsz, de szólsz: «a föld mégis forog!»

De, tisztetben mit és hogyan mivelj:
 Jól tudja nagy lelked, s folytatja már!

Még elhagyott, setét még annyi hely . . .
 És annyi eszme megváltásra vár!
 Élj, hogy midőn *ama* kéz megjelen,
 A történet hiven író keze:
 A maradék is emlegesse fenn,
 Felőled a mit az feljegyeze!

TÉLBEN.

Mikor majd a fagyos bilincset,
 Mely nehezűl a folyamon,
 Szellő s napsúgár összetépik,
 S az ár fut vígan, szilajon,
 És medre szűkéből kikelve,
 Mező- s lapályra zúgva ront:
 Megretten a ki hallja, látja,
 Pedig csak áldást hord dagálya
 S nyomán zöld lesz part és porond!

Mikor majd a csalit s az erdő
 A lágymeleg légben kihajt!
 Hús rejtekén madár-csoport üt
 Élénk, kedves, boldog zsivajt!
 A termő ág mosolygó, rengő
 Virág-rojttal leszen fedett . . .
 S a lány bongás, a fény, az illat,
 Hideg, beteg s holt szívekig hat
 S hoz új erőt, új életet!

Mikor majd, hév napokban, a nép
 Munkára gyűl minden felől,
 S a gyors kaszás előtt a habzó
 Rét füve rendre, rendre dől!
 Vig éneklés zendül a halmon,
 Örökre gyűl a magvető:
 Lefonnyadott a búza sása,
 Megért immár az aratásra . . .
 Mikor majd eljön az idő!!

BOROZÁS KÖZBEN.

Beh szép leány volt . . . ! mint a szarvas
 Olyan könnyű, olyan deli !
 Dicsőn tudott gonosz szemével
 Haragudni s hizelgeni !
 Sokat beszélt örök hűségről . . .
 És most az angyal fut, ha lát ;
 Ő fenn lakik, tükrös szobákban,
 Gyöngyöt visel s festi magát . . .
 — Töltsétek meg a poharam !

Beh jó fiú volt ! véle tölték
 Sok gondtalan, boldog napot ;
 Tíz évig egy pályán futottunk,
 Akkor ő másfelé csapott.
 S szó a mi szó : de nem hiába
 Járt a vak s görbe útakon,
 Úr lett és *szörnyen* híres ember . . .
 Másképp jó színbe' van nagyon !
 — Töltsétek meg a poharam !

Hát én ? Hiven szerettem a lányt,
 Barátot és becsületet . . .
 Bolondság volt ! — megérdemeltem,
 Hogy a világ kinevetett !
 Hja ! egyikünk hitvány s szerencsés,
 Derék s koldúl a másikunk ;
 Mondják : hogy majd a más világon . . .
 De hagyjuk ezt, — inkább igyunk !
 — Töltsétek meg a poharam !

RÉGI TÖRTÉNET.

Fel, fel Izraelnek sanyargatott népe!
 Sorsod régi átka enyhülni kezd végre,
 A szabadulásnak szép hajnala támad,
 Megszűnik, elmulik a terhes szolgálat.

Faraó, rettentvén ég és föld csapása,
 Enged, s hajlik, hogy a népet elbocsássa;
 Mikorra szót s esküt visszavesz, megmásol,
 Egyiptom földétől legyen e nép távol!

Megy a roppant sereg, — egymást támogatván
 Mindannyi nemzetség, a Gád, Aser, a Dán . .
 Zajlik, mint a tenger, külön-külön habba,
 Mégis egy és egész, nincsen megszakadva.

Előttök maga jár az Úr, ködben, lángban . . .
 Az ég mannát hullat étékül csodásan;
 Utjokban a tenger elválík, mint a fal,
 És összefut, midőn Faraó jön haddal.

A hosszú bujdosást a nép mégis unja!
 Nehéz a szabadság s a honszerzés utja!
 Sokan megvénültek, sokan meghalának
 Látása nélkül a boldog Kanaánnak.

Ha van, ki szilárdon törekszik a célhoz,
 Kit sanyar s akadály küzdésre aczéloz:
 De a nagy sokaság alélt, tunya, dőre,
 Boszantja e merész kiáltás: *előre!*

Oh mert a szolgaság, ha hosszú, elgyaláz,
 Áthat csontot, velőt, mikép a tolvaj láz!
 A békó öl, nem mint a kard nagyhirtelen,
 Tőle sziv és orcza lassan lesz vértelen.

E nép sem az erős Izráel, ki vala . . .
De a kin meglátszik a hosszas nyavalya,
Kit a küzdés rettent, a reménység untat
S felejtí, melytől fut, a keserves multat.

Neki a jövőért szenvedni oly nehéz!
Meg-megáll utjában és hátra-hátranéz . . .
Arra tekint, hol van Egyiptom határa,
És visszavágyódik a vöröshagymára . . .

LORÁNTFI ZSUZSÁNNA EMLÉKEZETE.

Nincsen halál, — nem szól enyészet
A sir hideg göröngyiről;
Csak por, mit porrá lenni késztet,
Csak az alak, mit széttöről,
Hatalmában ez sincs egészen . . .
S milyen volt az eredeti?
Véső, ecset, művészi kézben,
A késő kornak hirdeti.

S mig a márvány a holt alakját
Mutatja némán, hidegen:
A kegyelet forró szózatját
Érdemiről hallatja fenn:
A hála, azt dicszarnokokba,
Ezt a szivekbe helyezé,
Könnyű romlás amannak sorsa,
Örök tartósság emezé.

Im, a dicső fejedelmi asszony
Két századév hogy sirba szállt;
De volt, ki sirjánál viraszszon,
S hallassa fenn csengő szavát;
Emlékezet! az érdem édes,
Az érdem méltó magzata,
Attól e percz oly ünnepélyes,
Érzelmünknek szót az ada.

Fejedelmi nő, az volt bizonynyal,
 Világ szerént, lélek szerént!
 Több diszt nem nyert bársony- s biborral,
 De ő hintett ezekre fényt!
 Korát előzte, mint az égen
 A tündérhajnal a napot,
 Hogy akkor is ragyogjon, éljen,
 Midőn a nap lenyűgódott.

Holófernes vérző fejével,
 Vagy a zászlót lengetve fent,
 Ragyoghat a nő hirnevével,
 Lehet bámult és ünnepelt;
 De más, igaz becsét mi adja:
 Lélekfönség, szív és kedély . . .
 Kicsiny, gyöngéd a menny harmatja,
 De benne áldást szül az éj.

Ilyen volt ő; — s mint czímerében
 Fatörzsön zöld ág kanyarúl:
 Családja mellett, nagy *tervében*
 Állott szelíd őrangyalúl.
 S fedé, ha gyult a harczok üszke,
 Szerencsében s ármány között:
 E szép, erős, nemére büszke,
 De végzet-teljes törzsökököt.

Mint nő s anya hordott keresztet,
 Fogyatta kétség, siralom:
 Szeretteit *félteni kellett* — — —
 Majd látni a ravatalon:
 És a búban, mit sorsa rámért,
 Sugár töré át a könnyút:
 Hőn buzgott a közügy javáért,
 Nagy lelke még termékenyült.

S míg földi tisztét vitte híven,
 Lelkét a vallás emelé:

Igy fut a földről fényes ívben
 A szivárvány az ég felé.
 Szomjuhozá a bölcseséget,
 Mint *Dél királyné asszonya* ;
 S a tudományok mécse égett,
 Olajat rá bőven hoza.

Nagy neve a történeté már,
 Megőrzi emlékét a hon :
 De rá nálunk legszebb füzér vár,
 Mit hosszú éltü hála fon.
 Ő a mienk ! — Bölcsője álmát
 E habmoraj s lég hozta itt ;
Patak látta élte nagyságát,
Patak őrzi hült porait.

Nagy mindenütt, lélekre, polczra,
 De legnagyobb, dicsőbb e helytt :
 Nemes lelke itt gyűle góczba,
 Hevet, sugárt ide lövelt !
 A közműveltség szent ügyének
 Terhét hordá a női váll . . .
 Hála a jóknak, a kik éltek !
 De ő nagyobb mindannyinál.

Gazdaggá tett ő sok javában ;
 S mely most is áldást csepeget :
 A meddő szirtek oldalában
 Nyitott buzgalmas kutfejet.
 S édesgetvén : jött a tudós bölcs,
 Elhagyta értünk dús honát ;
 És tudomány, rend, szellem, erkölcs,
 Hozták meg Tempénk fénykorát.

Itt róla szól minden nyom és jel,
 Reá utal a hagyomány ;
 Suttog a szellő is nevével
 Lombok között nap alkonyán.

S ha ajkunkon szó nem zendülne,
 Ha volna keblünk fás, rideg:
Élte- s boltáról megrendülve
 Kiáltanának a kövek!

S mily élet ez! szent munka nélkül
 Nem lenni, bár egy perczre sem!
 És mily halál! mondhatni végül:
Te látod jól, én Istenem!
Hogy amint kedves az anyának
A kisdéd, kit dajkál, emel:
Oly kedves volt, neked s hazámnak
Szentelni élttem- s szívemet.

S midőn elhunyt, gyorsan jövének
 Az üldözés gyász napjai!
 Fejét a múzsák emberének
 Alig volt hol lehajtani:
 Az órjasok művét a törpék
 Vívták, tépték vakon s bután . . .
 De örvendjünk! szét még se törték . . .
 S derű jött a ború után . . .

S most, — a dicsőnek képmásáról
 Hulljon le a rejtő lepel!
 Mintha jőne a más világról,
 Alakja megdőbbent, emel;
 A percz búve, hatalma, fénye
 Rá életet játszódjának;
 Mintha homlok s kép szint cserélne,
 Mintha mozdulna az ajak!

Le a fátyolt! és homlokára
 Tegyük illatos koszorút!
 A mirtus-ág s a föld virága
 Méltóbb homlokra nem borúlt!
 S mint összekötve van szilárdan
 Mi lételünk s ő élete:

E ritka ünnep hymnuszában
Hangozzék fent az ő neve!

És hangozzék fent, és fentebben
Az urnak hálaénekünk!
Mert nagy, csudás történetekben
Az ő kezére ismerünk!
Vihar s örvény a gyenge bárkán
Sokszor már-már megosztozott,
De ő a szélvést megdorgálván,
Parthoz vivé az árbocztot.

Adott, mig elfolyt három század,
Hiv órallót, pásztort, vezért;
S bizunk: hogy ilyen mindig támad
A vallásért, az istenért!
Bizunk, bizunk, hogy mint erős vár,
Mely az ő nevén nyúgoszik:
Fennáll iskolánk, — vihar jó bár —
Fenn a késő századokig!

Adott: ki fáklyaként világolt,
S oszlott, foszlott az éji rém . . .
Ki szaggatá a sűrű fátyolt,
Mely függe milliók szemén;
Adott: kik a lélekszabadság
Sulyos békóit tördelék,
Kiknek, hogy hitök' megtagadják,
A máglya s bárd nem volt elég!

Sokszor gyermek- vagy gyöngye nővel
Eszközle nagy történetet;
A kis Dávid parittyá-kövel
Végzé, a mért kiküldetett.
Az urnak útain titok van . . .
Oh ember, ezt szivedbe vésd!
És kicsinyekben és nagyokban
Imádd a bölcs gondviselést.

A TAVASZHOZ.

Jövel, jövel lágy szellők szárnyán,
 Kékelő ég arany sugárán
 Te várt mosolygó hatalom!
 Hajolj ébresztve fához, fűhöz,
 Tépd el a lánczot, a mi nyugöz
 A völgyeken s a halmokon!

Hogy míg az ember sokat képzel,
 Míg tervez, s alkot gyarló kézzel
 És alkotmánya összedűl:
 Láttassék itt még felépülve
 Az erős Isten csodaműve,
 Mely nagy, szép s igaz egyedül.

GAZDAEMBER ÖMLENGÉSEI.

Nótája: Jaj istenem, mit csináljak, mikor *semmim sincsen!*

Fia voltam az apámnak, rám maradt a telke,
 Életében kamara, csűr szépen meg volt telve;
 Száz forintért a szomszédba az öreg nem küldött,
 Nem hagyott rám adósságot, holtig való nyugöt.

Boldogultam, gyarapodtam én is addig, meddig . . .
 De bizony már gazdaságom derekasan mellik!
 Mert van nekem hat leányom, mind eladó-számban,
 Csak vinné már valamennyit, kinek oda szántam!

Néha napján nem volt nagy lány, hanem csak kis lányka,
 Vették, vitték alighogy az iskolát kijárta;
 Mig okos lesz és anyányi: most elvárják szépen . . .
 Ím, itt vannak az enyimek élő példaképen!

Mikor ez a világ bejött, felruháztam őket,
A nyakokba akasztottam egy-egy köblös földet ;
Az a csinos magyar köntös nagyon illet nekik,
Még magam is gyönyörködve néztem rajtok végig.

De a drága mulatságtól elesett a kedvem,
Mert eleget sohse vettem, akármennyit vettem ;
Jön a vásár . . . ez kell, az kell . . . oh sok még a hízja . . . !
Ezt a dolgot, ha soká tart, a jó Isten bírja !

Aztán Tinka, Lidi, Minka s valamennyi lányom !
A fő dolog nem az itten, hogy selyem, meg bársony . . .
Hanem a szép magyar szabás, meg hogy olcsó legyen ;
Czifrázkodás átok lenne szegény magyar népen.

Hát az izlés . . . ! ugyan apám, csak arról ne szóljon !
Divat az úr, ez ad törvényt, ez ül fenn a trónon ;
Csunya, vagy szép, de felkapták ; egész világ hordja,
Majd tudjuk mi . . . csak a pénzre legyen inkább gondja .

Nekem már egy fillérem sincs, — a kinek van, költsön . . . !
Jaj de annak meg kell lenni, — ha nincs : vegyen kölcsön !
Négy lovunk van, minek annyi ! mikor helyt áll kettő,
Egyik tehén mehet bátran, hiszen ugysis meddő.

Emberül van, gyermekeim ! engedek a szónak,
Szép az élet . . . ! ne aggaszszon senkit se a holnap !
A semmiből uraskodni : ebben áll az érdem . . .
— Bizony, bizony furcsa világ ! még ilyet nem értem !

Vadászszuk a ritka madárt ; — úzi, ki hol érez :
S pírónsággal, uzsorára, jut az ember pénzhez ;
Mert bor nem kell, gyapju nem kel, gabona-ár pangó,
S végy valamit, csak ezt hallod : ah ez a rongy bankó . . . !

Tele van a szánk panaszszal, hanem azért költünk,
És különös, hogy kevés nem, de sok telik tőlünk ;

Ha egy járja a bolondját, követi a másik,
Utoljára mindeniknek foga bele vásik.

Főispánnét alispánné, ezt esküdtné látja,
Papleánynak grófleányról készül a kabátja;
Pestit majmol debreczeni, debreczenit túri . . .
No férfiak, most kell ám még azt a földet túrni!

Hiszen hogy az idegen toll hullong immár: jól van!
Legyen magyar, a ki magyar, viseletben, szóban!
Ősi színünk', ős erkölcsünk' s nemzeti szép nótánk'
Megtagadva, elcserélve: átkozottak volnánk!

Hordjuk a szép honi köntöst: ez a dolog rende!
De hova lett ama híres abaposztó mente?
S a nagy arany virágokkal általtörött szoknya,
Melyben hajdan anya s leány nászát ülni szokta?

Ha akad is: ez a mai finnyás izlés vénli,
Olyan furcsa ott a falon az a festett néni . . .!
Divatos rongy, áros *semmi* vagyon mostan becsben,
Hej pedig a jövedelmünk nem foly, hanem cseppen!

Igy a *sujtás* bizony *sujtás* lesz maholnap rajtunk,
És a prémet, mint a rémet úgy említi ajkunk.
Gazdag s szegény versenyt úszik lefelé az árral . . .
Hanem hiszen maga lássa, a ki tudva kárt vall!

Tekintetes kalmár urak, piperésznő nagysám!
Azt a holmit olyan olcsón, biz' Isten nem adnám!
Kanász-kucsma, s rőf szalagért száz forintot kérve:
Majd meglátják, akad elég, ki megadja érte.

Ez a szólás: *vakulj magyar!* egy kicsikét régi,
De még most is használ annak, ki a módját érti;
Batthyányi-gyász, Kossuth-csipke, Garibaldi-kelme:
S nincs oly állott rosz portéka, a mely el nem kelne.

Azért tehát, dága urak : szabó, ötvös, varga,
Gombkötő, szücs ! itt az idő, most vagy soha . . . talpra !
Kegyelmetek jó magunkat húzzon, nyúzzon, messen !
Ugy lehet ám emeletes házat venni Pesten.

Igy teszünk mi ! Ebéd előtt feldöntjük a tálat,
Meggyógyultunk, lábra álltunk, — súj nyavalyánk támad ;
Annyit mondtuk : oh magyarság, nemzetiség jőjj el,
És nem tudjuk most fogadni tiszta, józan fővel.

No de semmi ! megleljük mi majd az igaz utat,
Hisz a tűz is füstöt bocsát, a mikoron gyúlad ;
Kiheverjük ezt a kis bajt, kiálljuk a próbát ;
— Nem is egy nap, nem is könnyen építék fel Rómát !

A TŰZ.

Megszűnt immár a láng merész lobogása,
Összébb-összébb esett hamvadó parázsa ;
Oly fényes, oly meleg volt az égő tüzzel !
És most kietlenné változott a tüzhely !

Olykor még a hivek ápolgató kezén :
Fehéres, futamó szikrát fogott a szén ;
De a csillám kiholt, alighogy született,
S a jók búsan álltak hamv és üszök felett.

S kiket bántott a fény, kik munkálták régen,
Hogy e nyugtalan tűz nagy lánggal ne égjen :
Örömmel tapinták a hidegült hamut . . .
Hah ! végtére mégis elaludt . . . elaludt ! . . .

De bánat s káröröm még korán valának,
Mert bár a láng eltűnt, de élt a zsarátnak ;
Ott izzott, ott készült, hamvába rejtve lent,
Mig napja megjövén : tűz-lángban megjelent.

Gyuladását füstben nem hirlé előre,
 Nem lassan gerjedvén, kapott nagy erőre,
 De hamvát szétrugván, egyszerre felcsapott,
 Költvén ijedelmet, reményt, ámulatot.

Ki volt, mi volt? a kéz isten- vagy emberé,
 Mely véghezvinni ezt *ingyen* tudá s meré?
 Évekig munkált-e, vagy egy pillanatban?
 Nem tudja senki sem! — a kéz láthatatlan . . .

Nem tudja senki sem; . . . de látjuk a csudát:
 Földön és levegőn fény és meleg fut át;
 A sziv dobog, hevül és gyúl szent lángokra,
 S el nem hamvad, mint a Hóreb csipkebokra.

E tűz hatalmának nincs távol és közel,
 Általsüt a vizen, a bércezen átlövel;
 Az is látja, érzi, ki tőle messzi van,
 Mert az ég is fürdik fényes sugáriban.

Nincs erő, nincs idő, viharok nincsenek:
 A megéledt lángnak hogy véget vessenek,
 S tengernak árijai, a melyek megoltsák . . .
 Örökké ég e tűz, tart e szent forráság!

KIKELETKOR.

Szellő támad délről s fujdogál melegen,
 Olvasztja a jeget a büszke bérceken,
 Üdül a föld, arczán mosoly kezd látszani,
 Szegény rabnak végre tágnak lánczai.

De még se higgy vakon, mert az idő csalárd!
 Még zúz, jég fedheti az ébredő határt,
 A tél boszút állhat a fűvön, levelen,
 Mely bizván, legelsőbb, földön, fán megjelen.

Már is kél a vihar... nem vihar az, mely kél...
 Sötét bár, nem felhő, — zúgó bár, de nem szél!
 Baljós, félelmetes, küldött holló-csoport,
 Mit érez ...? merre tart ...? és hol fog ütni tort ...?!

A KIKIRCSHEZ.

Ne várd, míg a magas tetőről
 A hó lassúdan elmegyen;
 Mig pázsit és bokor kizöldül,
 S szellő csapong a völgyeken!
 Ne várd az emlényt, gyöngyvirágot:
 Az alvó szép testvéreket!
 Mi üdvözlünk, mihelyt kitárod
 Bársonnyal óvott kelyhedet...
 — Csak jőjj ki, jőjj ki már!

A tél olyan hosszú, kietlen,
 A szép világra köd borúl;
 Megint elcsügged a szivekben
 A vágy, ha tán felbátorúl. —
 Mint a hur első pendülése,
 A mellyet a dallam követ:
 Az érzést hívjad ébredésre,
 Első virág, nyájas köver!
 — Csak jőjj ki, jőjj ki már!

Téged látván, gyorsan kitáru
 A tündér kép lelkünk előtt;
 Jó illat száll fel a virágrul,
 Dal tölti bé a levegőt...
 A szem mulat hosszú gyönyörben,
 A fényes, tágas látkörön;
 Földön, égen és a kebelben:
 Megifjulás, élet s öröm...
 — Csak jőjj ki, jőjj ki már!

KÉT LEVÉL.

I.

ZSUZSÁNNA FLORENTINÁHOZ.

Virágos, május 30. 186*.

Kedves Florentinám! Mily jól esik nekem,
 A hosszú hallgatást hogy már megtörhetem!
 Oh mert sok éve mult, hogy, mint szél a habot,
 Egymás kebeléről az élet elkapott.

Tudod: mikép hagyók el az intézetet,
 Sok szív hogy' elszorult, sok szem hogy' könyezett!
 Fogadtuk, hogy holtig hivek, jók maradunk,
 S közös lesz egymással örömünk s bánatunk.

Irt is már Nellike, Blanka s a kis Matild,
 Sorsát oly melegen s hiven tudatja mind;
 Szegény beteg Judit...! szegény megcsalt Teréz!
 Egynek egy, másnak más fájdalmas, vagy nehéz.

Én boldog nő vagyok, hálával mondhatom,
 Melynek könyje most is megcsordul arczomon;
 Vidám, derült az ég, — nem látok felleget...
 — De várj csak. Elmondok mindent, mindent neked!

Házunk nem nagy, de szép s elég kényelmet ád,
 Leveles, illatos loncz futja be falát:
 Közel rét és mező, — s bár szűk a láthatár:
 Szeretem e helyet, mint fészket a madár.

Kertünkön át, hol sok s nemes gyümölcs terem,
 Patak fut vídoran a tiszta fővenyen;
 Partján a méhes áll, hol késő estelig
 Lágý zsongás-bongás közt a kas mézzel telik.

Melyre magam fonám a hajlós ágbogat :
Az ismerős lugas hús árnyékkal fogad ;
S oda velem, mig künn a hőség égető,
A boldogság csendes, nyájas érzése jó.

Mindjárt a ház körül virágot ápolok,
Kedvenczeim : rózsza, viola s liljomok ;
Szeretem őket, mint szerette jó anyám,
Kinek szavát, most is még, mintha hallanám :

Gyermekem ! a virág olyan, mint az erény,
Szép a kikeletkor, nyár- s ősznek idején ;
Ifju- s aggnak tisztos diszt ad és örömet,
A sírig elkísér, a sirba is követ.

S lásd, én, ki voltam a «hét alvó egyike»,
Megváltozám, s pedig nem hinnéd, mennyire !
Szememből a hajnal első sugárral
Az álom elrepül, s a szép reggel kicsal.

Népes majorságom már szálldos, hí s keres ;
Kedves galambjaim, mind oly szelid, kezes,
Karomat, mig búzát vetek, — vetek nekik,
Köszönve s kérve is gyöngéden csipkedik.

Azután végezem a rendes házi bajt,
Mely édesen izgat, mig erre s arra hajt ;
S e kedves baj : sárkány, az a mesebeli,
Hármat lát nőni, ki egy fejét leszeli.

Igy telnek napjaim, élményim ilyenek,
Mindenben örömet lelek, mint a gyerek . . .
Aztán következnek : himzés, könyv s a lapok,
De Istenem, gyakran mily lassan haladok !

S midőn a zongorán átfutnak újjaim,
Bús, szemrehányó hang szólal meg húrjain !

Mert most is bár öröm s élvezet játszanom:
Mégis nem fáj nagyon, ha tán nem játszhatom . . .

Van szomszéd, ismerős — sok jó, művelt család
Barátsággal fogad s szívből örvend, ha lát;
Mégis, bármint maraszt a szívettség szava:
Ezt súgja valami nékem: haza . . ! haza . . . !

S ne csudáld, hogy helyem' másutt én nem lelem,
Csak *otthon*, *otthon* van világom, életem . . . !
Minden oly szép s igaz belől e kis körön,
Gondoljam képeit együtt bár, vagy külön!

Mellettem két picziny angyal mosolyg, repes . . .
Férjem kissé heves, de jó, művelt, nemes;
Ő hűn szeret, vezet: — s beléfogózva én:
Nyugton s vígan megyek az élet mezején.

És tőlem óra, nap elmúlik szaporán,
Elébb, hogy elmémbe megjegyzém s felrovám;
Egyedül azt tudom, hogy volt és elrepült,
S nem hozott bánatost, nem hagyott keserűt.

Ifjú ábrándimon gyakorta nevetek!
Most a szép föld . . . s nem a magasló fellegek . . .
Az ág fennáll, míg csak virággal van teli,
S lehajlik, ha édes gyümölcsét érleli.

De oh én csevegő! most vészem észre csak:
Mily hosszú e levél s mikép megkinzalak!
Ám boszuld meg magad: — mert megboszulhatod, —
Legyen kétannyi, mint levelem, válaszod!

Vagy inkább jöjj magad, kedves Florentinám!
Az évszak oly kies, az ég s föld oly vidám . . .
Tedd boldogabbá még, ki távol és közel
Téged teljes szívből szeret, csókol s ölel . . . !

II.

FLORENTINA ZSUZSÁNNÁHOZ.

Villámos, őszhó végnapján 186*.

Édes Zsuzsi! Már-már feledém leveled'
— Mert a mélyelműség elszórt s könnyen feled, —
Azonban rendezvén ma íróasztalom':
Reá akadtam s így megválaszolhatom.

Irigyleni semmit nem szoktam senkitől,
Te vagy csak, magadra irigygyé a kítől.
Te, kit csudás végzet kegyel s hord tenyerén,
Elégült szív! hisz ez ábrándkép, tünemény...!

Oh, hát mi itt alant szerencséssé teszen:
Langyos, polgárias, köznapi érzelem;
S ki fényes átokúl merész vágyat nyere,
Küzd s meghal, — számára nincs itt egyéb csere.

Lásd, az én életem izgatott, keserű,
Szaggatja májamat egy éhes keselyű;
A cél nagy és merész! — s bár szól egy hang: *remélj!*
Mégis gyakran vagyok *megbasonlott* kedély.

S ha a földet s eget ostromlám hasztalan:
A költészet karja közé vetem magam...
S enyhülök, ha élet, világ s társadalom
Ellen haragomat abban kionthatom.

Igaz: nagy tért nyertünk pár rövid év alatt,
— Bár még nem rontánk le sok gyűlölt közfalat, —
S a nőnemnek, a mely futvást halad vele,
Mindent meghoz lassan a kor jó szelleme.

Kegyelmed, asszonyom, voltak a nagymamák:
Anyáinknak már a tekintetést adák;
 S mi széltiben vagyunk *nagyságos asszonyok* . . .
 (De hát később, midőn minden czim elfogyott . . . ?!)

Im az irodalom! Azzal féltékenyen
 Egyedáruskodott az önző férfinem,
 Körülte kétszeres futó árkot vona,
 S így lőn hír, dicsőség az ő tulajdona.

Hanem megostromlá sok bátor Amazon,
 Nyitvák a sorompók, s most ki s be szabadon . . . !
 Eldob tūt és guzsalyt, s ide gyúl valahány
 «Szellemdús hölgy» vagyon és «lelkes honleány».

Album, naptár, hir- és divatlap egyaránt
 Szolgálnak toborzó és táborhely gyanánt;
 A szerkesztő urak, e fehér négerék,
 Szolgálják s őrzik a páratlan sereget.

Körülte! míg el nem pusztúl egymásután
 A férfi-író, ez *utolsó* mohikán!
 Semmit se tesz, hogy a kritika még huhog,
 Kihullt kezéből a mindenható sulyok.

S ime, mint von s hódít a szellem ereje:
 Szobaleányom is írónővé leve . . .
 Rébuszt csinál; — a sak-talányt megfejti mind:
 Így nevet s jutalmat nyer *lóugrás szerint*.

De a verset, lyrát megtiltottam neki,
 Azt irok én; — ötlet a próza illeti;
 Vidéki színügy, vagy levél s más függelék,
 Hasonló állású személyeknek elég.

Különben, használok a szerkesztés körül,
 Ha majd a «Hölgyderű» világ elé kerül;

Iránylap lesz. — Hangja: mint villámcsattanás,
Jelszava: jogegység, vagy végelszakadás!

Itt hát mégis nyerénk, tagadni nem lehet,
De ép olyan fontos kérdés a *viselet*;
Hah! a *csúf-nem* ugyan ajkába harapott,
Hogy elvettük végre tőle a kalapot!

Közös már szür, mellény, pitykés dolmány s egyéb,
Oh, az egyenlőség gyorsan előbbre lép!
Ki most az útczán a másik után megyen:
Fiú, vagy lány amaz? nem tudja hirtelen.

Részünkre minden percz több-több előnyt csikar;
A pórias csókot számúzi a szivar...
Sok előitélet elmúlik és kivesz...
A házas életben sincsen már annyi fesz...

Mindezért küzdök én, mint egy nő-dalia,
Mégis mint ver, sebez a rágalom nyila!
De semmi nem képes megtántorítani...
Vádló s vád nyomorult, kicsinyes, köznap!

Szememre hányják a közlelkek, hogy a ház
Engem mint asszonyát, nem dicsér, de gyaláz;
Hogy nincs itt szorgalom, rend, nincs jóllét, se csín,
Egymásnak láb alatt van benne nagy s kicsiny;

Hogy aprós gyermekim vásottak, szennyesek,
A hány, annyifelé hányódik, tévelyeg;
Este a konyhában s a kertben alszik el,
S gondot rájok csupán a jó Isten visel...

De kérdem én, hogy e magas tulajdonok,
E fényes égi láng, mely keblemben lobog,
Azért advák-e, hogy nagyczélu életem'
Mint dajka s kulcsárné kelljen eltöltenem!?

Ah, mily nép s felfogás! de legfőbb kínom az:
 Hogy ez az ember is örök zsémbe és panasz...
 Úr, gondoljon rá, ha hiány van ott, vagy itt,
 S ne rontsa lelkemnek szent kínú gondjait!...

De ő szellemszegény, nem fogja fel becsem'...
 — Reám nem is volna méltó egy férfi sem!
 Heves, komor s gyakran elzárkozik magán...
 Gyanúm, hogy ő iszik s játékos is talán.

Bár csel, bűn, gúny vigyorg reám mindenfelől:
 Megyek az úton, mit nagy missióm jelöl;
 Azon más semmi, csak halálom lenne gát!
 Hanem már késő van... virad... jó éjszakát...!

BARÁTOMHOZ.

Terhedre van, hogy a sebes folyam
 Szűk medrében dagad, forr és rohan;
 Hogy, bár akarnád, nem fékezheted:
 Ez háborít, ez rontja életed!

Törd el békén, hogy oly gyakran kicsap,
 S ne bántson a parton maradt iszap!
 Hisz ott, hol a futó ár elzuhant,
 Még gazdagabb, zöldebb leend a hant.

Eljő a tél, a halmot hó födi,
 S a gyors folyót bilincse megköti;
 Oh majd akkor fagyos nyugalma sért,
 És kincset adnál egy hullámaért!

TANÁCS.

Tanuld meg e leczkét, barátom :
 Nem *lenni*, de *látszani* csak !
 És boldog lészesz e világon,
 Uralkodol királyilag !
 Im : nyegleség, mely mitsem átal
 És fénye mellett hasznai . . .
 Gúny és nyomor, valódisággal :
 Válaszsz ! — könnyű választani !

Szép élni békében, homályban,
 Nem lenni nagy próbák alatt ;
 Szebb és legszebb : felkelni bátran,
 Gazt verni, védni igazat ;
 De legjobb így zajongni : jellem
 S szilárdság mindenek felett !
 És nagy bölcsen mindig szél ellen
 Forgatni a köpenyeget.

Ez a világ egy nagy beteg-ház,
 Hol annyi ember képzeleg,
 Hóst, dúst s irót csinál az agyláz,
 Vannak itt grófok, herczegek ;
 Rögeszméjénél fogd az embert,
 Mint ártó műszert a nyelén,
 S vezetheted, ha addig nem ment,
 Orránál fogva könnyedén.

Csak légy *törvényes* : azt ki kérdi,
Igazságos vagy-é vajon ?
 A bölcs ő dolgát tudja s érti :
 Más otthon, más a piacon ;
 Sok ember lett gyors fordulóban
 Rosz, jó, meg' rossz, a mint szorult . . .
 Hisz a világ nem ad méltóan
 Sem pelengért, sem koszorút.

Ha költő vagy: csak tüszkölj, tombolj,
 És légy üres, — hangzó az űr;
 Széppel, szabálylyal mitse gondolj!
 Nem is szellem, féket ha tűr . . .
 A patak is csekély vizével
 Malmot hajt és nagy zajt csinál,
 Mig a tengerszem mélységével
 Csendes a bérz szikláinál.

Mint pap, csak ezt mondd mindig: óh! óh!
 S forgasd az égre a szemed',
 Sohajts hosszúkat, mint a fúvó . . .
 S a hívek lelkét megveszed!
 Csak szót, szót, lengőt, pengőt, czifrát . . .
 Csak füstöt, nem zsarátnakot;
 S meglelted a *hiresség* nyitját
 S a nyegleséget áldhatod.

Bár ki s mi légy: csinálj tolongást,
 Dobszó mellett áruld magad!
 És drágán fogsz elkelni, meglásd . . .
 Mert vak s bolond mindig akad.
 Közöld jól a vágást, hogy átjuss
 A nyaktörő uton, tetőn;
 Derék ember maradt Pilátus,
 Mig a szent felfeszítve lőn.

Tanuld meg e leczkét barátom:
 Nem *lenni*, de *látszani* csak,
 És boldog lésszesz a világon,
 Uralkodol királyilag!
 E tudományban nagy haszon van,
 Aranyat érő szók ezek;
 Kövesd, ha tetszik! — Én azonban
 Nem követem, bár elveszek!

FENT ÉS ALANT.

Kél s jár a nap dicső fenséggel,
 Sugárait lövelli szélyel,
 E millió arany csatornán
 Fényt, életet s bőséget ontván.
 Midőn leszáll ágyas házába,
 A halovány hold lép nyomába,
 S az éjszakában felragyognak
 Seregei a csillagoknak.
 Mérhetlen a szám és a távol,
 Honnan titkos lényök világol . . . !
 Törvény, rend és erő mivolta
 Nem változott s egy kezdet óta . . .
 — Mily nagy s örök a menny!

A rét mosolyg, — a zsenge zöldbe
 Virító himzet van beszöve ;
 Bornak, kenyérnek szülő anyja :
 Halom s tér áldásit mutatja.
 Itt kútfejek buzognak, s a fák
 Virággal és gyümölcscsel rakvák ;
 Ott szárnyas röppen, csörtet a vad
 A vadonban, melyet szél zaklat ;
 S míg a tenger szűk medenczében
 Forr, hánykolódik szörnyüképen,
 Hogy reng, zúg a mélységes padlan :
 . . . Hegyek megállnak mozdulatlan.
 — Mily dús, kies a föld !

És a mi csak van e világon
 Nagy, szép, erős : nézvén, csudálom
 A föld kincsét, az égnek titkát . . .
 S gyönyört ad minden, mit szemem lát !
 S van-é magasztosb érzet ennél :
 Hogy míg szemem lát, lelkem eszmél,

És fent s alant röpítve szárnya :
 Megy tartományról tartományra.
 S a szót, mit a mindenség hallat,
 — Szólván, mint a vész, vagy fuvallat —
 Megértem, és a hang szivemből,
 Élő beszédben visszazendül . . .
 — Mily boldog az ember !

VIRÁGOS KERTBEN.

Elhozva a teremtó
 Az új kikeletet,
 A földnek annyi kedves
 Leánya született ;
 S mindannyi : természetével,
 Orczája kellemével,
 Anyjának dísze lett.

Virágok élte boldog !
 Teljes, mégis rövid . . .
 Nem érkeznek megunni
 A perczek örömit ;
 Távol borong a tél még,
 A rúttság és a vénség,
 S már futva a kör itt.

Búbajos szint ad a nap,
 Színt, melyet fénye rejt ;
 És kedvez a ború is,
 Mert enyhe csöppet ejt :
 Mind a két hajnal, éj s nap
 Kecset hoz, tiszta kéjt ad,
 S méz tölti a kehelyt.

Irígyen nem tekintik
 Egymásnak kellemét,
 Egymást ölelve kedves
 Virulás, élet, éd ;

Szerelem búra nem hív,
Nincs itt fájó, törött szív,
Mely hasztalan remélt.

Hosszan nem kötve őket,
S folyton a földi rög:
Meg-megszakad, de végkép
Nem vész el életök,
Mely boldog változásban,
Bucsú- s találkozásban
Édes, vidám, örök.

S midőn szirmot, levélt a
Virág elhullata,
S szegény fosztott anyának
Bús lesz arczúlata,
S színetlen, pusztá a táj . . .
Kinek halála nem fáj:
Csak a virág maga.

Miért is? Léte szép volt
S kéjét izlelte mind,
És ő, kit a halál is
Oly gyöngéden érint:
Szemét bizton lezárja;
Az új élet zajára
Felnyitja azt megint:

A vég közelg . . . az óra
Már-már üt és lefoly . . .
Illat, repülj az égbe!
Levél, omolj, omolj!
Súg a szél, fúva lanyhán,
Mig a virágnak ajkán:
Haldoklás és mosoly . . .

A POZSONYI VÁRBAN.

(Szept. 11.)

Fennáll még a rideg kopasz fal,
 Repedt. hullongó boltozattal,
 Párkányzatán avar tenyész;
 Rajt, annyi seb van, annyi csorba,
 S áll, mert oly multtal dőlni romba,
 Talán a kőnek is nehéz.

Mikor még itt délczeg leventék
 A tért s udvart viszhangra kelték!...
 Nap és éjjel szállott, szökött...
 Ha küzde a kard, a szabad szó,
 Vagy ünnep állt: fényes, zajongó
 Élet volt e falak között!

Midőn ama fejedelmi asszony,
 — Köny folyván a felséges arczon --
 Kisded fiával itt megállt,
 S a szörnyü vést festvén beszéde:
 Sorsát a *hű nemzet* kezébe
 Tévé le, — s várt éltet, halált...

És a szivek fellángolának,
 És a szablyák kivillanának,
 Feledve lőn *sok* újlag...
Haljunk meg!... hangzott fel viharzón,
 S megint szilárdan áll a trón...
 Oh mert e nép hős és lovag!

De az idő olyan kegyetlen!
 Pusztít erős, fényes művekben,
 Falat s oltárt a földre vet;
 S apjok hitétől elszakasztva:
 Új egyházba, új áldozatra
 Téríti át a népeket.

E puszta rom tán még felépül . . .
 De bár eltűnik is kövérül
 A romlás zöldes moha:
 A régi tűz fellángolása,
 A régi szó felharsogása
 Nem újul meg többé soha!

TAPASZTALÁS.

Láttam a világon bölcset és bolondot,
 Mindkettő agyában eszme-raj tolongott,
 Ki-kizúgva ajkuk rohamos beszédén . . .
 Mindkettőt csudáltam, — egyiket sem értém;
 Vala jártas a bölcs fellengős tanokban:
 S éltét a bolondnál nem folytatta jobban.

Láttam a szegényt s a gazdagot, — de íme
 Átkuk ugyanaz volt, más csupán a címe;
A nincs és van őket ölvé, nyomva szörnyen:
 Az tántorga éhen, ez feküdt csömörben;
 És míg a szegénynél zordon, szívszorító:
 Gazdagnál ez inség vala undorító.

Láttam a szabaddal azt is, a ki rab volt,
 — A sorstól kiadva és lefogva a zsold, —
 Ennek vágyban, lázban tölt le napja, éje,
 S mit nem tön, hogy utált lánczait letépje!
 Az ment vészes utján szembehunyva, nyugton,
 S még keresni látszott, hogy rabszija jusson.

Láttam . . . láttam! — és hajh, megszerezve máson
 A tudományt, benne nincs vigasztalásom!
 Ki voltam homályban, most vagyok setétben . . .
 Kinlódás az élet, gazdagon, szegényen!
 Rabság és szabadság átka, üdve terhel!
 Bölcsen és bolondul: nyomorult az ember!!

MEGTÉRŐ.

Ismersz-e még, gyászolsz-e még,
Te megbántott, megcsalt anyám! ?
Áldás helyett átkod levék . . .
Keblem szavát elaltatám!
Szülő hűség szent és örök,
Tán nem vet el, csak megsírat,
Meghalni hát hozzád jövök . . .
Áldd meg szegény, bűnös fiad' !

Az őshajlék szűk és szegény,
Egyhangu volt a házi kör ;
S futék abból, hogy tehetém,
Mint a fogoly vad, mely kitör.
Ott munka és gond közepett
Lenyügzött lét, — inkább halál!
Én sürgeték fényt, szerepet . . .
— S te azt, anyám, nem adhatál!

Az volt hitem, hogy idegen
Dicsőségnél sütközni *több*,
Mint a szerény díj s küzdelem,
A melyet nyújt az ösküszőb.
Unám a munka kenyerét.
Jobban izlett a kegy-falat ;
Inkább voltam fényes cseléd,
Mintsem darócz fedvén, — szabad !

Betteg lettél ; házunk körül
Az istápot rengette vész ;
De mint a hang, a mely röpül
S mindig fogy . . . fogy, majd elenyész :
Ugy lankadott, úgy szállt alább
Bennem hűség és vonzalom,
Es nem jövék, mint várhatád,
Ápolni, bús kórágýadon !

Nem őrzé már szívem neved'
Másnak rakék ott oszlopot;
S lőn a szó is nehéz, feledt,
Mit ajkam a tejjel szopott.
A köntössel levette lőn
A szép erkölcs, a hajdani...
S hogy te vagy én édes szülőm:
Szégyenlettem bevallani!

Mit a végzet jobb célra szánt:
Az ész, vagyont, életerőt,
Elfecsérlém rossz pénz gyanánt;
— De végre a mérték betölt.
Kunyhó, kastély elzárva van...
Hiú gőggel kerestem ezt:
— Amonnan számüzvén magam, —
S jött-ment korcsot be nem ereszt!

Hová való? kié vagyok?!

Lelkem, testem levert, beteg!
Nagyobb kint látok, mint azok,
Kik kórágyon fetrengenek!
Éltem teher s undortele...
A zsarátnak ki nem aludt;
Lesöpré az önvád szele
Keblemben róla a hamut.

Mentem, midőn marasztgatott
Szerelmednek nyájas szava;
Most elfordúlt arczúlatod
Eszem nélkül ver, von haza;
Zárd bé szemem'! — keserve nagy
Szívemnek, a multak miatt!
S mint én valék, oh ég, ne adj
Anyának több ilyen fiat!!

EPIGRAMM-FÉLÉK.

PANASZ.

Mondják: *kisebbedünk*, fogyunk! Igaz-e? Nem!
Sőt mind *nagyságosak* levénk nagy hirtelen.

DICSVÁGY.

Áhitom a kitüntetést, — dicséreten kapok,
S imé a sors büntet, hiút: dicsérnek a lapok!

MAGYAR MENTE.

Fel is vették, le is tették: — a bohózatból elég!
A szót, érzést, mint a köntöst, a lomtárak elnyelék;
Kinek nincs más, benne egy-két árva delnő fanyalog...
Nők istene, divat! nézz ránk, hadd maradjunk magyarok!

HAJDAN ÉS MOST.

Hajdan labda s teke volt játékszer; — már ma
A gyermek kezében az: regény és dráma.

EGY COLLEGÁMHOZ.

Az, mi könnyű egynek, nehéz a másiknak, és viszont:
Benned az éhhalál, bennem a koldulás költ iszonyt.

ASTRAEA.

Szem-bekötve tart vala éles szablyát s mérleget;
Amaz úgy van mostan is, — e kettőnek vége lett.

DIVATOS ÁLDOZÓ.

Ide, oda, mindenüvé adsz, — kezedből morzsa hull,
 Innen, onnan, mindenünnen hálát lesel kamatúl ;
 Egy oltáron lobogtasd a szétszórt, apró lángokat,
 S ne várj semmit, — és kedves lész áldozó és áldozat !

AZ IRODALOMBÓL.

A *kritika* irt, nyes, tép, vág, — és buján nő, hajt a *gaz*,
 Melyik szüli a másikat, — kérdés — ez-e, vagy amaz ?

PETŐFI.

185*.

Élted- s verseidről beszél okos, bolond,
 Jó czimborájának sok czéda bántva mond ;
 Űzéség, nyegleség versbe, könyvbe foglal,
 Csavargó kéreget neved- s álarczoddal !..
 Hirnév, halhatlanság — ha az élet megszűn —
 Olyanképen áll-e, mint a bor a seprűn ! ?

MOSOLY.

A szerető s anyának ajkán
 Remény, boldogság egy veled,
 S a támadó naphoz hasonlitsz,
 Mely fénybe vonja az eget !

Midőn ébredsz a gúny, gyűlölet
 És kárörömnek általa :
 Vagy félig elrejtett gyiloknak
 Gyors, félelmes mozdulata !

Népet, birót megfélemlítesz
 A vérpad gyász deszkáiról,
 Ha benned a megölt igazság
 Főlebb-hivatkozása szól.

Mosoly! ki a sziv mozdulását,
 A fényt s homályt így rajzolod:
 Mi vagy te a halottnak ajkán...?
 S hol léssen magyarázatod...?!

MULT, JELEN S JÖVŐ.

Kevés öröm, sok véres, gyászos emlék
 Alkotja a multat hátunk mögött;
 Vészes pályán nagyság után törekvénk,
 De balsorsunk hatalma megkötött;
 Setét a mult, dicsőségünk világa,
 Mely ott ragyog, körülderengi bár;
 Halvány derűt idéz az éjtszakába
 Az ég boltjáról a csillagsugár.

S mi a jelen? makacs harcz és vivódás...
 A sors elénk vészes csomót vetett,
 Fejtjük, bontjuk, s ha indul a megoldás:
 Ezer hurkot köt a csel egy helyett.
 Mint újra kell megrakni a madárnak
 Régi fészket, mit a tél egybe-ont:
 Mindig s újan kell a tős népcsaládnak
 Szerezni és építeni ezt a hont.

Ez mult, jelen, s a folytatás előttünk...
 Ok nem, nem! a cél, a jövő: *miénk!*
 Mi nem látjuk, mi utközben kidőlünk,
 Azt víve csak jutalmul, hogy *bivénk!*
 Később lesz a megváltó íge testté,
 Az íge, melyért most vérünk csorog;
 De kinek fájna az, s kit tenne restté,
 Hogy csak fiaink lesznek boldogok?

Nehéz vihar- s vesztére szánt nyomásban
 Nyeré e nép jövője zálogát!
 Van, a miben megtartatik csodásan,
 Ha rá a sors uj szenvedést bocsát;

Van e földnek egy bűbajos folyamja,
Mely forrón s titkos mélységből ered,
Meg nem rendül, míg ezt harsogni hallja . . .
Ez a hű, forró *bazaszeretet!*

LEVÉL EGY ANYÁHOZ.

Légy üdvöz, asszonyom! kit a családi kör
Boldoggá tőn, s kimért határa nem gyötör;
Ki nem várod hiú álmakkal a jövőt,
S békén megnyugszol a multon, a mely letölt.

A hely vig arcot ölt és felvirúl a ház,
Hová arczod fordul, hol éber gonddal állsz!
Ugy jársz te, mint a hold, mely nesztelen halad,
Minden megfényesül körüléd, általad!

Es mégis arczodon búfelleg árnya van,
S megtér, — bár a mosoly széleszti untalan;
Szemednek a könnyút megfogni oly nehéz,
Ha lopva s hosszasan *ifju lányodra* néz.

Ez a fejlő virág bálványod, mindened . . .
Mi az: hogy bánattal kell rá tekintened?
Hogy búsíthatna el ily gyermek ily anyát?!
Értem . . . nem oly szép ő, a mint ohajtanád

Oh, oh! ki ért meg és ki fog fel titeket!
Hát nőkké lélek s sziv *egészen* nem tehet?
Szellem, báj és tökély még arra nem elég . . . ?
De kell egy kis szeszély, kell egy kis gyengeség!?

Hiszen kegyes bíró az a szülői szem,
A sziv törvénye ád inkább, mint elveszen;
S te túlszigor miatt azt sem látod talán,
Mi ott van gyermeked lényén, arczúlatán?

Nem kell szó, — a szótól e gyermek kebele,
Mint a húr, hirtelen búsan megrezgene;
Oh! elég egy titkon szánó tekinteted,
Melyet megérez ő előbb, mint észrevett.

S ki most vigan cseveg, dalol s mosolyg feléd:
Elveszne ajkiról a dal, mosoly, beszéd;
A bú, mely lelkedből láthatlan felmerül,
Világát, életét, mint köd venné körül.

És bár ne volna szép, — mit a szó így nevez, —
Lelkedre bánatot miért idézne ez?
Oh a *szépség* csalárd, gonosz fényű lidércz,
A mely után setét vészes helyekre érsz!

Ki dúsan nyerte e baljós ajándokot,
Kit a sors csábító tündérnek alkotott,
Ha nincsen a szivben értékesebb vagyon,
Elvész, mint sulytalan hajó, hab- s zátonyon.

Nyárünnep élete, — fénylő, meleg, zajos, —
A lég, melyet beszí, kábító, illatos;
Szívéhez, büszke bár, a *bizelgés* elér,
S ez *álnok tükörből* zsarnok lesz és ledér.

És mig örökre szép, és mig örökre szent
Másnak a percz, midőn a *kedves* megjelent,
S szerelmet, szivet kért a reszkető ajak:
— Ő a szót mint üres bókot hallgatja csak.

A költő rabja lesz, és báját zengi dal,
A művész álmodik bűvös vonásival;
Ver érte annyi szív, beteg lesz annyi vágy...
S ő hidegen annyit őrzöngni, veszni hágy.

De múlik a tavasz és hullong a szirom,
Az égi tünemény lesz végre földi rom;

Oh, ott az ajk körül a rendülő vonás . . .
Hol a kín, mint az ár, magának árkot ás!

Ha volna, a ki őt gyötörné, bántaná:
Oh az irgalmatlan sorsod még áldaná!
Hanem, hogy szánja csak, ki nem felejtí el:
Ez egy a kárhozott lelkek gyötrelmivel!

Derítsd fel asszonyom, borongó lelkedet:
Magad vagy példa te, hogy a nő mi lehet?
Oh hisz csupán nemed választott lelkei
Tudják jól életünk titkát megfejtteni!

Mi járunk villámként dörögve, fényesen,
Ti jártok szellőként láthatlan, csendesen;
A hol mi elmenénk, mutatják a romok,
Üdülés szól, a hol ti megfordúltatok!

Önsúlyától a kő, mely földre vettetik,
Mindig alább süllyed, mindig lejjebb esik;
A mint hajlik korunk, mi így esünk alább:
S ti magasultok az idővel, mint a fák!

Oszoljon hát a köd, gyógyuljon, a mi fájt!
Többet nyert lányod a szépségnél, nyerve bájt;
Mely, míg bánat s idő letörli a kecset:
Megtartja, mint igaz gyöngy, a fényt és hecset.

Nemes lélekkel bir, érzelme tiszta, mély, —
Sajátja hő forrás gyanánt a nőkedély;
A melynek légköre lágymeleg szüntelen,
Körülte a pázsit télben is eleven.

És kell-e több? És nem elég-e ennyi kincs:
Hogy rá elégedett s nyugodt szívvel tekints?
Hogy ő boldog leend, csak gyámolítsd, vezesd,
Magadban bírod a legbiztosabb kezes!

Tanítsd, hogy a szerény kör, mely reája vár,
Virágos, zengzetes, — nem hangtalan s kopár;
Az egyetlen hely, mit a sors néktek hagyta:
Nagy s tisztelt lenni, mint nő, hitves és anya.

Tanítsd szeretni a dicső természetet,
Hol még ragyog, mi az emberről elveszett;
Hol a köny megered s meggyógyul a kebel,
Érzés és gondolat a menny felé emel.

A mely a nemzeté: a három drága szint,
Viselje kebelén s nem a divat szerint;
Legyen jó *honleány* s ritkán említse ezt,
Mert szóval mondva, e nagy név szentsége veszt.

Egyebet, mint lelked s példád, reá ne hagyj!
Tedd hűvé, nemessé, — tedd azzá, mi te vagy!
S ha majd egykor meghúl fején áldó kezed:
Ő boldog lesz, — boldog, ki hisz, remél, szeret!

GYÓGYULÁS.

Megsebheté s földulta szívem
Sok veszteség, sok fájdalom;
Az élet is gyötrelmes, únott
Teherré lőn már vállamon.

Ohajtozám: boldog, ki nyugszik...!
De késve jó a csendes est, —
Mi tart, hogy önként menj eléje?
Hogy a mi nyom, terhel: levesd?

Készen valék, s im hallom a szót:
Hajítsd el a tört — küzdj s remélj!
Csak gyáva hal meg; — élni inger
Annak, ki férfi, a veszély!

Lassan gyógyító balzsamával
Várd az időt, az éveket:
Midőn ismét békét nyer a szív,
S a vérező seb béheged.

Van a letünt bánatban is kéj;
Szint nyernek a megélt bajok;
Az elvonult zápor nyomában
Kicsiny, de tiszta csepp ragyog...

És én maradtam, — küzdve, várva,
Mig a hullám duzzadt, esett!
Most is hiven küzdök, remélek,
De maholnap a sirhoz érek:
S még mindig hordom a sebet!

ESTVE.

Nyugszik a nap, közelít az estve,
A virágok szomjú ajka esdve
Kéri a hűs, édes harmatot;
Települve ösmert, lombos ágra:
Átálmodja a dalos madárka
Énekét, mit nappal hallatott.

Homályával, csende- s lágy lehével
Nyugalomra hí mindent az éjjel,
Álom vár a pázsit- s vánkoston:
S én, a bennem zajló gondolattal
— Elfárasztott bár a hosszú nappal, —
Lefeküdni nem kíváncsozom!

Mért a fátyol s szender a nagy éjen?
Hogy a testnek nyugalma légyen,
S gond, csalódás tartson szünetet;

Ah, de nékem küzdés, kín az álom,
Benne csak a nap képét találom,
Mit szeszélye элем tüntetett!

S míg bú-bajjal ébren szembe-szállva,
Földre nem sújt ereje, se száma,
S némán vészem a bürök-kehelyt:
Addig alva, gyötrő, kába tünet,
Mit magától lelkem el nem űzhet,
Köt, szorongat s hatalmába ejt.

Menjen a nap, és muljék az óra!
Nem kívánom látni, élni újra...
Szürkülettől — estig: oh elég!
Hát az élet! hol a sír kitárúl,
Az út végét hirdető határrúl:
Van-e, a ki visszatérne még?

Oh felejtés, lelkem téged áhit!
Hogy takard az élet pusztaságát;
Multam kínos, felhős szertelen!
Mért maradjon szó s emlék felőle?
Inkább légyen végkép eltörölve,
Mint hajó-nyom a sík tengeren!

És ha lesz: a síri álmodásban,
Földi létem bús képét ne lássam!
Legyek én is itt fenn elfeledt;
A mennyország boldogsága tiszta,
Mégis onnan ide látva vissza,
Megzavarná égi üdvemet!

A SEBZETT SZARVAS.

Fuss, fuss, nemes vad, gyors szökéssel!
Párád fogy és erőd enyész el
A vérben, mely rólad csorog...!
A rengeteg mélyébe szállj! hol
Futót, ösvényt elrejt s palástol
Az inda, lomb s a völgy-torok.

Tied volt a bércz messze földre,
Fellegerő fákkal benőve;
Tied zöld fűvel a halom;
Ott délczegen iramva, majdan
A tiszta kútforrás várt az aljban...
Mily szép, szabad birodalom!

Mily boldog lét! — de jön s nyilával
A zord ember szíven ver által;
Lesből, gyáván halált okoz...
S hogy a tettnek meglégyen ára:
Tenvéred hívja árulásra,
Az elhullt cseppeken nyomoz.

Fuss, fuss, nemes vad! el ne érjen...
Hadd tépje a düh, nyomja szégyen,
Mely füstbe ment reményt követ;
Mulj el, halj meg, ha véged itt van...
De végórád- és kínaidban
Ne lászon hasznót, örömet!

Ha társakat gyűjt lakma végett,
És felrakat sok drága étket:
Szived' ne lássa asztalán!
S hogy győzelmét hirdetni tartsa:
Ne függjön föld roppant agancsa
A fegyveres háznak falán!

S ha rogyva a sűrűt eléred:
 Igya el a föld keble véred'!
 Fedjen be a hulló levél...!
 S mely hulládat körül-csicsergi:
 Csak a madár, — s más senki, senki
 Ne tudja meg, hova levél!

KEDVES VENDÉG.

Halál, kit a szív most fél, majd remél!
 Benned ketté-szakad minden kötél,
 Az édes, könnyű s rózsából fonott,
 S az, mely szorítá a nem-boldogot...
 — Légy áldott, hogy e házhoz eljövél!

Férj és nő fekszik a ravatalon...
 Fájdó jelt hagyott a holt ajakon
 A szó, melyet utószor rebegett...
 Ifjak voltak még! — a te remeked
 Ez a látvány, oh mentő hatalom!

A két szív, midőn megösmerkedék,
 Nyílt, fényes, dús volt, mint egy szép vidék:
 Szeretni egymást bárha tiltva lőn:
 Szerették egymást titkon, vágyva, hőn,
 Mig a szent frigyet oltárhoz vivék.

S mondák: most el...! Szűk völgyben, szigeten
 Kicsiny kunyhó s a boldog szerelem
 Mindent, mindent megadni látszanak...
 Mig az élet, e kényúr felkaczag
 A szép álmakra gúnyos-hidegen.

Mi éri az új lombot, mely a fán
 Csalárd verőfényben kihajt korán?
 Jőnek a hideg, deres éjjelek...
 A két szív a lomb sorsát érte meg
 Az élet metsző, hideg nyomorán!

Még küzdve, rogyva sok baj s gond alatt,
Fentartá egy-egy nyájas gondolat;
Ez bátorítgatá amazt, ha félt,
Hit tördelé a bú nyilán az élt, —
De végre az erő s hit kiapadt.

Szegény kis nőcske . . . ! Mily szív-rengető
Arczán az a gyermek-mosoly s redő!
Mily kín: a hívet s küzdőt látni, hogy
Nyomort s gyászt nyervén díjúl, lelke fogy
S a csapkodó hullám fejére nő!

Mit kérne még a szív? itt a határ,
Hol a reménység vétek volna már,
Hol a világtól elfordúl a szem,
S nem lenne jó kért boldogsága sem,
S a fáradt lélek tisztább üdvre vár . . .

Éj van, — a szobát mély csend lepte meg,
Nincs, ki ápol, vigasztal, kesereg . . .
A mécs-láng csendesen hajlongva ég,
Éltét önszelével hosszítja még,
Éj, kín és magány . . . szegény betegek!

De jó a kedves vendég: a halál,
Békét hoz s a harcz nyugalomra vál . . .
Légy áldva, hogy küzdelmük vége lő! —
Hová is futnánk az élet elől,
Hová, ha abban te nem állnál!?

Megszűnik bú s kín, mely földig vere,
Mi volt lelken, testen átok s tereh;
S csak a mulandó vész el kezeden,
De megmarad a hűség s szerelem,
Sőt általad lesz örök élete!

LEVÉL ÖREG BARÁTOMHOZ.

Mikor derül a boldog nap reám,
 Hogy újra látlak, édes öregem!
 Hogy tűzhelyemnél s házi istenim közt
 A bölcset, a barátot ölelem!
 Siess! az élet könnyen megszakad,
 Ha már folyt s tartott majd egy századig;
 Ne hidd: hogy még lehet halasztanod
 S szeszélyed a párkákkal játszhatik!

Tűznek s éltünknek, a költő szerint,
Eieje füst és vége hamv; — igen!
 Az öreg keble hűl és hamvadoz...
 Önkinzást vett a tört remény- s hiten;
 Irígy, önző, türelmetlen, fukar,
 Kor s élet benne rossz bírót talál;
 A szövet selyme lassan lekopott
 S nem látszik, csak a vastag, durva szál.

Te, az aggság eszménye! fejedem
 Idő s az ősz fürt szép királyi dísz;
 Mérsék s erő, méltóság és kedély:
 Megannyi drága kő, mit rajta bírsz;
 Nincs gyengeség s kaczerkodás vele,
 Korod nem áll mellednek vértelű;
 S melyet nem vársz, melynek szépen kitérsz:
 A hódolat folyvást eléd kerül!

Szemed fénylő és homlokod sima,
 Hangod tiszta s zöngelmes, mint az érc:
 Eszméidben bátorság, friseség,
 Itéleted mély és igaz, ha mérsz!
 S minő cifrártlan, ódon, tiszta nyelv...!
 Mint a vasáért becses régi kard;
 S minő képek...! szó, eszme, színezés
 Mind összeillő, mind egy célra tart.

Az én időmben . . . kezdéd, és e hang
 Csudásan hat reám, s általhelyez
 Más kör-, lég- és világba hirtelen . . .
 Elmult idők nagy jelenésihez ;
 Nyílt ügy s ármány, nagyság és törpeség
 Láttomra vívnak s győznek újlag,
 S melynek végét ama kor nem lelé :
 Előttem a lefejtett gombolyag.

Csatán, törvényben, vendégség alatt
 A régiek közt helyet foglalok,
 És hallgatom, midőn fájdalmaik
 S reményeik felől szólnak magok ;
 Jól látom a sorsot s a tévedést,
 Az erkölcsöt, fogalmat, életet ;
 A férfi mit tőn a becsületért,
 Mit ifju és leány, ha szeretett.

És hordozol félelmes útakon,
 Meredek szirt, zúgó örvény fölött ;
 S hogy szabadon ítéljek : elvered
 Szemem- s elmémről a sűrű ködöt.
 Istápolod tántorgó lelkeket,
 Hit s tagadás között ha tétováz,
 Hogy fásultság, bűn, kór s álom között
 Ott rejtezik a kelesztő kovász.

Beszédednek varázsa elragad . . .
 Mennyi igazság, nyugalom, kenet !
 Ajkamon vész el az ellenvetés . . .
 Hol a bajnok, ki megvívjon veled ? !
 Magam' gyönyör közt általengedem
 Lelkednek, a mely fenten szállva jár,
 Mikép, nem is lendítve szárnyait,
 Magát a légre bízva a madár.

S ha könyveinket, — férfiak felől
 Kiket látál, tudál — átlapozod,

S olvasod a jól ösmert eseményt :
 Elváltozik nyugodt pillantatod !
 Majd szólsz, ítélsz, — s nagygyá lész a kicsiny,
 S a bálványok a földön fekszenek . . .
 — Mesét tanultunk-e, melyet vakon
 Irtak kibérelt, vagy kontár kezek ? !

Jer ! a divat-tan s bölcsélet között,
 Midőn nincs a közönynek szép, se rút :
 Járjuk be ismét a szent helyeket,
 Pendítsük meg az ösmert régi hűrt ! —
 Mig a fontoskodó elmék szele
 A porzó úton végig-söpör :
 Az órákat s időt bizalmasan
 Veled tölthetni : tanulság s gyönyör !

Mig hivlak s várlak, szívem úgy dobog . . .
 Hogy itt léssz : boldogít a gondolat ;
 De bús leszek megint, mert agg korod
 Eszembe hozza elmúlásodat . . . !
 Mily veszteség leend, ha karjait
 Kinyújtja a mulandóság feléd !
 Neked örökké élned kellene :
 Hogy írd a világ történetét !

A GYÁSZOLÓ.

Korán hagyád el, oh hölgy ! nyoszolyád',
 Könyűiddel korán meglocsolád
 Az imzsámolyt, hol térdelsz vala ;
 Így jött reád az új év hajnala !
 Imádkozó ajak . . . siró szemek . . .
 Az ó évtől is így váltál te meg !

Szobád csendes, — nem zörren a kilincs,
 Vendég, barát köszöntésedre nincs ;
 Ajakihoz vonván forrón kezéd :

Nem mondja senki, hogy hálás, szeret. —
Ma a világ jön-megy, vigad, vegyül . . .
Te ünnepsz gyászoddal egyedül.

Egykor beh máskép töltötték el itt
A szent karácsont s új év perczeit!
Akkor se mult bár a komoly s mi szent:
Az ünneplés majd vígabb hangba ment . . .
Mikor még a szép ifjak . . . Istenem!
Beh minden is mulandó idelelni!

Három fiú volt a nő öröme,
Egy nap *bucsúzni* mind hozzá jöve;
Anyjok megáldá három jó fiát,
Szörnyű, mit a szív e perczen kiált!
Aztán elvitte mindhármát lova . . .
Anyjok nem kérdé, tudta jól, hova.

S kiket fagy, hó s virasztás nem zavart,
Együtt türek jó kedvvel a sanyart;
S a kürtszótól rengett a csatasík:
Együtt s elől villogtak kardjaik,
Mig dőlt az oszlop, a sor átszakadt . . .
— Együtt nyugosznak most a föld alatt.

Ki látja oh nő! kínod éjjelét,
Mely napjaidra terhesüle: félt;
De bár arczod komoly, lépted szilárd:
Az éj, rémségivel, neked nem árt;
Ki ád ehez bátorságot s erőt?
Az ég, mely azzal felruház, betölt!

Oh, áldassék az égi hatalom!
Melytől intézve van a habokon,
A szélvészben az a kis deszkaszál,
Min a szegény hajótört partra száll;
Az a csillag, mely fel-feltűnedez,
S az éjben a vándor vezére lesz!

Ki veszt sokat, mindent, mi drága itt :
 Hitét ha őrzi, őrzi őt a hit ;
 Az átok elhal, tart az ima még,
 Mig a föld ködös, fenn derült az ég ;
 Siralmak völgyén, vad kietlenül,
 Hol ember nincs már, Isten megjelen.

Ne bánd, hogy a világgal nincs közöd,
 Nem lépve át magányos küszöböd !
 Melynek szentben, igazban nincs hite :
 Gúnyos képét minek hozná ide ?
 Nem vagy magad, hisz itt vannak veled :
 A köny, imádság, az emlékezet !

Oh nő, dicsőbb vendégeket ne várj !
 Körödbe' van a három kedves árny !
 A homlokon véres mirtusz ragyog,
 Tettben, halálban halhatatlanok !
 Nem érzed-é, hogy e bűvös közel,
 Borús szivedre *büszke* fényt lövel ?
 Nem hallod-é ? nyugodj meg, oh anyánk,
 Annak nevében, kiért meghalánk !

A VIHAR.

Ha csendes a világ : fejem' hol nyugtatom ?
 Mikor kél, merre tör zugó fuvallatom ?
 Időmet, útamát nem tudja senki sem . . .
 Hanem váratlanul, midőn felriadok :
 Ki nem fárasztanak bércek, sivatagok,
 S szárnyam a gondolat rohamával viszen.

Setétség fogja be jöttömre az eget,
 Viz, áradással, hegy, omlással fenyeget,
 S reng a föld, mintha el-mulnia kellene.
 Mi bajod gyáva szív ? Miért versz annyira ?
 Miért ellenem a meddő átok s ima ?
 Nem vagyok én a rom s kiirtás szelleme !

A kikelet, nyár s tél örök rendben jön el,
 Sugárt hint a nap, az anyaföld szül, növel,
 Kutfejétől a gyors folyó alá zajog ;
 Havaznak a felhők, majd esőt ejtenek,
 Forró látát szórnak a tűzhányó hegyek,
 — Én is csak tisztemet végzem, mikép azok !

Mért a sirám s panasz, egy-két zöld lomb miatt,
 Mivel romlása lőn s a fáról leszakadt,
 Melyet véletlenül karom megragada ?
 Én a száraz s korhadtt galyat tépem, töröm,
 Mely mint holt s éktelen tag állt a törzsökön,
 Hogy dúsabb légyen a fának virúlata.

Oh, hogy nem értitek : jöttöm miért vagyon !
 Ha elhatalmazott már a szapora gyom,
 S a heverő földnek sok undok férge nő !
 Midőn, fenn a magas bérczeknek tetején,
 Nehéz köd és mérges párázat ül henyén,
 S völgyben, lapályokon a hőség rekkenő !

Felfordul a tenger, ha kezem rácsapott,
 Örvényt örvény nyel el, hab tornyosít habot —
 De megbüzhödéstől ment a roppant elem ;
 És mig foly a vizen a háborús viszály,
 Hallgasd meg jól, a mit kiált : reá ne szállj,
 Ha tán félsz, tán vagy a kormányra képtelen !

Az ember képzel és alkot, — fennállanak
 Az ívek, oszlopok, a bástyák és falak,
 S midőn megütközött művében homlokom :
 Eltűnik pompa, fény — s arról, hogy ott valék,
 Beszél idomtalan, uratlan omladék . . .
 Bölcs, ki sziklán épít, bolond ki homokon !

Hadd járjak szélyel én ! tartván ítéletet
 A bűnös álomban fekvő világ felett,
 Melyet nem ébreszt más, csak a rátört veszély ;

De míg egész világ, rossz s gyáva megijed :
 Ösmerj fel engem, és álld meg bátran helyed !
 Légy éber, hű s igaz, — légy férfit, — s ne félj !

SZERETLEK.

Szeretlek, mint a lelkemet ! te vagy
 Világom, életem !
 S annyi édes jel, hogy viszont szeretsz
 Nem hagyja kétlenem !

A légben multunk szép viráginak
 Kisér még balzsama ;
 S az érzélem, minő felgyultakor,
 Oly hév, oly tiszta ma !

Mosolygasz . . . ! tudom, mit tesz e mosoly :
 Mily szép, gyöngéd *szavak* !
 S szíved nem érti, mint fér össze, hogy
 Szeretlek — s kínzalak !

Hogy egymástól forró érzelmivel
 Szívünk nem távolog :
 Mégis borongunk, mégis nem vagyunk
 Egészen boldogok !

Ne mondd, kedves ; — mi boldogok vagyunk !
 Mert mi a szerelem ?
 Gyötrelmet és kéjt virító bokor
 Egy s azon gyökeren.

A szív, a szív játszik szeszélyesen
 Magával és velünk ;
 Meg-meghasonlik, ködlik, mint a hegy,
 Búján kéjelve csüng.

S nem kérsz-e váltva : zajt, csendet, napot
S éjet, bár fekete?
E habzásban az élet üdve van
S az üdvnek élete!

Testvér öröm s bú, — midőn ajakad
Édesden fölnevet :
Szemedbe érzed rögtön szökni az
Óvó könyecseppeket.

A fény vakít s lezárni ösztönöz
Setét pilláidat . . .
Nem vagyunk gyakran boldogok, maga
A boldogság miatt!

A szív rejtély! — a tó mélységeit
Mért föl-buvárlanunk?
Elég, ha ringató hullámain
Vigan jár csolnakunk!

Töröld le hát könyűd', és arczodat
Emeld fel nyájasan!
S ne hidd, hogy faggató kinjával is
A szív boldogtalan!

Az illatos rózsának életét
Szépnek nem tartanád?
— S a rózsza is saját tüskéiben
Szaggatja meg magát!

ÚJ SIMEON.

Térdem remeg, hajam fehérlik,
Orczám redős . . . öreg vagyok
S az új évet megértem ismét . . .
Nem vittek el bú, kor, bajok!

Az élet mintegy kérdi tőlem :
 Mire vársz még ? minek vagy itt ?
 És tol, mikép a fán letolja
 Az ifju lomb a tavalyit.

Mégis, mit szívem váltig óhajt
 És fennhangon kér ajakam :
 Az, hogy csak *éljek* ! kínosan bár,
 Kenyér nélkül, hajléktalan ;
 Ha most meghalnék, el nem érve,
 Mit szívem oly buzgón remélt :
 Nem tartanám hosszabbnak életem',
 Mint egy kimúló kisdedét.

S mért függök e zajos világon,
 Mikor csend s béke lesz amott ?
 Mit várhatok még életemtől ?
 Semmit, semmit . . . csak *egy napot* !
 Melynek fényes, csábos reménye
 A rég megunt földön maraszt,
 S gátolja e sárház ledőlését . . .
 Azt a napot várom, csak azt !

Szép, szép leend az ! sok hasonlót
 Nem szülnek évek, századok ;
 Oh, hogy e fényes, e dicső nap
 Mivoltáról nem szólhatok !
 Pedig képét *itt* hordom . . . a mint
 Magát lelkembe rajzoló ;
 A hogy' velem volt alva s ébren,
 A hogy' kísért mindenhová.

Rá gondolék magányom csendén,
 S ha örvény nyílt hajóm alatt ;
 Rá a börtön fojtó legében,
 És bujdokolva, mint a vad ;
 Heves csatákban azt kerestem
 A por- s füstben szakadt derűn.

Hulló vérem- s muló napomra
Miatta néztem keserűn.

Sokszor véltem, hogy messze van még,
Sokszor hittem, hogy már közel!
Sugárit fellövelni láttam:
Akkor fedé sűrű köd el;
Elhalványult, leszállt reményem,
S megint mosolyogva tűnt elő,
Mint nyári esthajnal világa
Lassan mindig keletre jó.

Igy folyt el életem, — s vén vagyok már,
De boldogabb, mint annyi sok,
Kiknek tört hittel kelle délben
A koporsóba szállniok:
Az új évet köszöntve: lelkem'
A hitnek karján ringatom,
Hogy e feltűnt év rejti, hozza
Ama napot, az én napom'!

Oh, akkor életem megújul!
Izmam gyors lesz, vérem meleg;
Kézen fognak, kik koszorúsan
S dalolva körben lejtének;
Az életnek rozsdája: a gond,
Kor, kétség, bánat egy se bánt!
E várt napon lelkem utószor
Cseng, villog fényes kard gyanánt.

S ha feltáruul az áldozóknak
Ama szent csarnok kapuja,
S megzendül a győzelmi ének:
Hallélujah! Hallélujah!
Ha tömjénem javát az oltár
Izzó tüzére hinthetem:
Elég, elég lesz, . . ! vén szolgádat
Bocsásd el akkor, Istenem!

SÍRBOLTBAN.

Meg van fordítva már az ősi czímer,
 Kihalt végső tagjában a család,
 Mely, mig század viradt századra tízszer,
 Hatalmasan, büszkén s ragyogva állt.
 Beteltek a soros fülkék egészen, —
 De, — mily végzet-játék! — egy még üres,
 Ez egynek is mindjárt lakója leszen,
 S élő, holt itt többé mit-sem keres.

A házba fenn zendül a *dies irae*,
 E rémes mű értelme s dallama;
 Szorongás jó az értelemre, szívre,
 Az ember mintha már *ott* állana . . .
 S mig készülnek felül a temetéshez,
 Lenn rács, ajtó s vastábla nyitva áll,
 Napfény tolúl a százados penészhez,
 S még zordonabb e fényben a halál.

Mily dús üreg! kincscsel cifrázva, telve,
 Mit tettetés, igaz bú, s góg pazarl;
 Költészet- és művészettől ölelve
 Annyi emlék, koporsó s ravatal . . .
 Van, ki szeret láttatni, bárha holtan;
 Temetve is hallgatni, sok kevés:
 S áll a kövön, beszél más-irta szóban.
 — Kép- s jelben itt van kor, tett, szenvedély.

Szép, gömbölyű karú fiucska játszik
 A rét habos, virágos szőnyegén,
 De a lepe már-már elszállni látszik,
 A melyet tart s néz ujjának hegyén. —
 Ifjú leány fekszik halotti ágyán,
 Kit még sok év s boldogság illete,
 Szép volt; — fehér s hideg lett, mint e márvány,
 Hogy érte a halál lehellete.

Ez újjait nyugasztja gyöngé hűrnál,
 Az csillagok titkába néz, hatol;
 A harmadik' kezén a mérleg úgy áll,
 Hogy nyelve jobbra, balra nem hajol.
 Sarkát levert órjas mellére tévén:
 Végső csapást mér a hős zordonan.
 Feje, ki járt szörnyű halálnak révén,
 Nyitott szemmel lábához hullva van.

Turul, galamb, mén s gím jelvényi rajza,
 A rózsató, a cserlomb és kalász;
 Egymást szorító kéz; — sziv átnyilazva,
 Félig sejtet és félig magyaráz;
 Mig a kőből féloldallal kilépve
 Fenyegget, hogy megszólal, megjelen
 Tolmácsul egy-egy ős mogorva képe,
 Ki maga munkált a történteken.

S mily történet! mi bős lidérczek, árnyak
 Kisérik a családot e helyig;
 Multjában fény, szomszédja a homálynak,
 S az élet oly örvényesen telik!
 Mi a szülött: az volt előde nyilván,
 Hasonlók a vér és erkölcs szerint;
 Lelkes, szilaj s kegyetlen nép! A villám
 Ragyog, rémit, rombol — s egyszerre mind.

Zsarolt, foglalt jó kedvben és haragban,
 Meggázolá a törvényt s a jogot; —
 Egymás vérét ontotta, itta gyakran,
 Ha ellené s szomszédé megfogyott.
 Az oltártól rablá el más aráját,
 Felszedte a templom szent kincseit,
 Égben, földön nagy méltán gyúlt reá vád . . .
 S a bírótól nem félt sem ott, sem itt.

De a midőn egy ország szólni nem mert,
 S az elgyalázott nemzet csak nyögött:

Emelt fővel harsányan monda ellent . . .
 Felkölt. -- Megállt szilárdan Kont mögött;
 Hősen küzdött Mohácsnál, — ott kilenczen
 Maradtak, mind erős, szép bajnokok;
 Sok, bújdosván nagy bújában: kietlen
 Tengerparton takarja gyér homok.

Szép a lapály, a mely kalászt hoz, érlel,
 De szép a bércz is a mező felett;
 Ez kölcsönöz tölgykoszorús fejével
 A tájnak fönséges tekintetet.
 És, arnyékot vet néha bár amarra,
 S uralkodnak felette ormai:
 Széllel, viharral a bércz kelve harczra,
 Nem hagyja a völgyet megromlani.

S fájhat, ha dőlnek a bércz ősi fái,
 Ha pusztulnak s enyésznek a nagyok;
 Lehetne tán sokat szemökre hányni,
 Ha fényes tettök is nem volna sok!
 Kevéssel volt bűnöknél több erényök,
 Mely az apákról a fiakra szállt;
 De annyszor ez a kevés -- ha vész jött --
 Nem engedé elveszni a hazát.

TEREPÉLYES NAGY FA.

Forró légben, szél utában,
 Társak nélkül áll magában . . .
 . . . Rengetegben a magas fák
 Egymást védik, támogatják:
 A közös lomb ernyejéből
 Hőség ellen sátor épül;
 És hatalmat kölcsönözve,
 Hogy sok ezren álltak öszve:
 Várnak a szélvészre bátran . . .
 Társak nélkül van magában:
 Terepélyes, nagy fa.

Mint a felleg, messze tájra
 El-kilátszik koronája;
 Törzse délczeg, ága zöldel,
 S biztat még sok szép idővel.
 Szenvedett bár, — mit elárul
 Annyi sebhely oldalárul;
 Látva orkánt, érve harczot,
 A mióta megfoganszott
 S nagyra nőtt a sík határban,
 Társak nélkül, egy magában!
 Terepélyes, nagy fa.

Lombját tépte, hordta a szél
 Messze földön s tengereknél;
 S egy-egy ág a bánatos fán
 Állt villámtól sujtva, csonkán.
 Már gyökén is járt a fejsze,
 Mit viszály, csel rája helyze, —
 S önnagysága, mely megóvta;
 Robbanása szörnyű volna . . . !
 S azt is, a ki földre dönté,
 Vajmi könnyen odaölné
 Terepélyes, nagy fa!

S boszantván, hogy élte hosszú:
 Kész megesni, őzni a szú;
 De kérgén túl, nyüzsgő serge
 Nem hat bé az elevenre. —
 Majd fölötte holló szárnyal
 Bús, idétlen jóslatával:
 Érzem . . . érzem . . . érzem a vést . . .
 Sok gonosz jel mondanom kész:
 Héj, keserves a mi rád vár . . .
 Pusztulás fog érni! kár . . . ! kár . . . !
 Terepélyes, nagy fa.

Álljon e fa . . . ! s arra térjen,
 A ki döltét várja, szégyen!

Vészben, fagyban mit lehullat :
 A levélért nyerjen újat !
 S egy ha lészen törve, vágva :
 Izmosodjék többi ága !
 S bár a vész felette zúgjon,
 Terhes felhő tornyosúljon,
 Ontva lángját menydörögve :
 Álljon, álljon mindörökre
 Terepélyes, nagy fa !

EGER HATÁRÁBAN.

1862.

Az őszi nap mosolyg derűlten ;
 Erdő, patak, szirt, völgy körültem,
 S magas hegyek fejem felett !
 Oh, e magas hegyeknek ormán,
 Sokáig gyász felleg borongván,
 Tájra s szívre árnyat vetett.

A földet gyakran verte zápor,
 Aszályban nyílt meg keble másszor,
 Feltörve . . . megtiporva lőn . . .
 S mindazt, mi rá csigázva szállott :
 Jég-záport, izzó napvilágot
 A föld némán magába vőn.

Mint a nemes kebel csak épül,
 Kemény csapás-, nagy szenvedéstül,
 S magasb érzelmeket terem :
 Dússá lett a föld megsanyartan,
 S a drága must édes patakban
 Csordult alá a bérczeken.

Tisztúlni kezdett a hegy orma,
 Sűrű ködét megostromolta
 A nap, fénylő sugárival ;

S mig tépte a kéz a gerézdét :
 Vidult a szív is, — nyugtot érzett . . .
 — Megzendült a szüreti dal.

S ha köny, ha vér színében ömlő :
 Nem láta rég ily bort a tömlő !
 Mily pezsgés, mily erő, mi fény !
 Méz a szájnak, tűz-láng a szívnek,
 — Az édes csöppek felhevítnek —
 Itala kéj, bánat, remény.

Most, oh jövő, ki éveket szülsz !
 S titok, hogy rólad, majd ha eltűnsz,
 Örömmel, búval szól-e szánk ?
 Deríts e múltó év borához
 S az ivandó nagy áldomáshoz
 Méltó, dicső napot reánk !

Akkor zeng, zúg majd hangosabban
 A viszhang, melyet a magasban
 Tető tetőhöz csapdosa !
 S mely szívet, ormot gyászszal főd bé :
 A zord időt nem látja többé
 A hős Dobónak városa !

A GYÜLEKEZETBEN.

Cseng, zúg még a harangok öble,
 A hang, távol, széthömpölyögve ;
 S mint szarvas a szép, hús forrásra :
 Siet a nép a szent tornáczba.
 Betölti a pítvart, a házat,
 Az arczokon hit és alázat . . .
 S a szívre, melynek mélye zajlék,
 Csendet, békét lehelt a hajlék.

Ül ifju, vén s hallgatva szót vár . . .
 Majd fölzeng a királyi zsoltár ;
 A nép együtt van, együtt érez,
 Szólván az ég s föld istenéhez ;
 Fejét mélyen kezébe hajtva :
 Imában olvad szíve, ajka ;
 Az Úr előtt lelkét kitölti,
 S megtisztul, szentül a mi földi.

«Örök felség! hozzád kiáltunk,
 Lakozzék szent országod nálunk !
 A mely lényed képmása, része :
 Szentelj s áldj meg lelkünkre nézve !
 A földi jót se vond meg tőlünk
 Az életen, mit itt letöltünk.
 S add, hogy legyen hegy, völgy s barázda
 Bőv áldással megkoronázva !

Vessződ ha sujt, karod ha dorgál :
 Tisztuljunk a tűzben s nyomornál ;
 Békén hordjunk csapást, keresztet,
 Ha istennek ránk adni tetszett ;
 Uram, fogjad kezünk' ! s mi bátran
 Állunk setétben, roppanásban . . .
 Hegyek ha a tengerbe dőlnek,
 S ingása lesz az égnek, földnek !

Gyengét ne hagyj akadni törbe ;
 Nézz a méltatlan szenvedőre !
 A bujdosót hordozzad és véd, d,
 Rövidítsd a jajoknak évét !
 Kik rég várnak sohajtva, könnyel :
 Szegény kórok ágyához menj el !
 Szabadulást vígy a raboknak,
 S a halállal kik tusakodnak !»

Így zeng a szó, mennyekbe szállva
 Karöltve a kérés, a hála ;

S oh, van még sok! . . sok! rejtve mélyen
 A könyörgő nyomott szívében,
 Mit hangosan ki nem beszélhet . . .
 De még előbb, mint sajn az érzet,
 S a szív megrendül és az ajk szól:
 — Az istennél már tudva van jól!

S mély csende visszatér a háznak,
 Helyökről a hívők kiszállnak;
 Meghallák, s a világba vívén,
 Elméjük jár folyvást az ígén;
 És szerte, síkra, bérczre tartván.
 A nyáj mellett s az ekeszarván,
 Erősen állnak, hogy kövessék:
 Egy jövő, egy hit, egy szövetség!

TÉLI REGGELEN.

Elmult az éjtszaka, — s nem mult el a setét;
 A földre szegzi még zordon tekintetét
 E lomha rém, a mint hátrálva távozik;
 A nappal oly rövid! nincs ékes hajnala,
 S elébb, mintsem szelíd alkonyba hajlana,
 Megint csillagtalan, vak éjjé változik.

A reggel s ébredés óráin nincs öröm!
 Minden bizonytalan s torz, — által a ködön;
 Téves, csalárd az út homályban, éjszakán;
 Ki vándorol s a jó irányt nem véti el,
 A széljárásra néz, s mikor támad: figyel,
 S megy ama jó vezér, a szív őrszózatán.

A föld békén pihen. — De arcza, keble hült . . .
 Az élet főoka: a meleg elrepült;
 Ah, síri álm ez, s nem érzett nyugalom!
 Nem az, melyben félig viraszt az öntudat,
 S a béhunyt szem halott helyett alvót mutat,
 A szív dobog s foly a lélekzet szabadon.

Lelkünk ohajt fénylőt, mozgalmast, hangzatost ;
De homály, dermedés, némultság bántja most !

Magába zárkozik, beteg s boldogtalan . . .
Felkél a gondolat s gyorsan kerülve meg
— Mint a tért a galamb, — világot, életet :
Szomorún tér haza, mert a táj lombtalan.

Dicső mennyboltozat kéklő végetlene !
Hatalmas rengeteg, hullám, illat, zene !

Eltűnt . . . ! kopár a föld, borús az égi táj ;
Pára s felleg között bujkál a sárga nap,
Siet, hogy a határt elérje hamarabb,
Mint egy koronáját vesztett futó király.

De, — nem járnak *fent e* sötétlő fellegek, —
A sűrű köd csak az ember körül lebeg,
Mig téged, menny Ura ! világosság ölel . . .
A mindenségnek a létellel ezt adád . . . ?
Mért köti bé a föld homálylyal önmagát,
Mint a bogár, a mely vesztéhez áll közel !?

Mily némaság s halál ! Oh, alkotó Erő !
Ki, hogy *dicsőítsen*, hozál mindent elő :
Mikép mivelje *azt* a néma s a ki holt ?
Bocsásd ki lelkedet : s ég, föld újjá leszen.
Melegség habzik át a dermedt szíveken,
S ezer nyelv áld, kiált, kiket szavad felold.

Tekints ránk s óvj, nehogy télnék s éjnek frigye
Szívünk' hideg, sötét levertségig vigye !
S legyünk kétség miatt széltől hányott pehely ;
Te másaid vagyunk, — de mégis földi por,
Sok álnok ellenség megejt, földhöz tipor . . .
Küzdj mellettünk tehát, s perlőinkkel perelj !

Te, a ki e roppant világot alkotád,
S könnyen a semmiség méhébe fúvja szád :
Erős vagy, hogy teremts új földet, új eget . . . !

A melyen nem leend a kép ily változó,
 Megszégyenül s romol az új előtt az ó ; —
 E nagy megújulás, melyért lelkünk eped !

Van is reményünk a boldog tavasz felől,
 Midőn szebb lesz a föld, más lombja, dísze nől ;
 Ah, lelkünk sejtí már távol s titkos neszét . . . !
 Hadd légyen hát fagyos, setét a láthatár,
 S orczánkat a metsző vihar csapkodja bár :
 Mi még erősebben fogjuk egymás kezét !

ÚJÉVI ÜDVÖZLET.

A Vasárnapi Ujság szerkesztőjéhez.

Fogadd az újév első reggelén
 E kézzszorítást, régi jó barát !
 Ez a kéz egyiké a tíz közül,
 Kik egykor oly vigan s gondatlanul
 Látták az év intő fordulatát,
 S föl sem vevék az elkallott időt.
 Ifjak valánk . . . ! Emlékszel-é reá ?
 Néhány év csak . . . s régen volt az nagyon . . .
 A szív nyomó érzése mondja ezt !
 S többször megállt azóta a nap is,
 Hogy nézze Gíbeonban a csatát . . .
 Órák súlyát hordá a pillanat . . .
 — Az ember most megvénül hirtelen !
 Midőn feléd nyujtom ma jobbomat :
 Eszembe jutnak a setét napok,
 A dermedés halálos napjai. —
 Minő a nyáj, ha veszti pásztorát
 És szerte a kietlenen bolyong :
 Olyak valánk ! Egy hang se hallaték
 Rezgésbe hozni a holt levegőt,
 És lüktetésbe a megállt eret.

Nem volt erő, mely köt, von, egybegyűjt,
 Nem egy emelt újj, mely irányt jelöl. —
 Csodálatos, zord, képtelen napok!
 — Te egy valál az elszántak közül,
 Kik legelőbb láttatni mertek a
 Muzsák oltárinál s szent berkein,
 A hol megszűnt az égő áldozat,
 S rom, félelem, halál uralkodék. —
 Kik tudva kelték a súlyos gyanút:
 Hogy visszavárják a dalt, s lombosan
 Ohajtják látni a fákat megint. —
 Te, gyenge kis galyat szurtál vala
 A dúlt liget szenes földébe le,
 S míg gondosan ápolgatá kezéd:
 Hited sugalta, hogy kihajt az ág; —
 Dolgozva, híve nem csalatkozá! —
 Munkádra szép áldást adott az ég:
 Tíz év alatt az oltvány nagyra nőtt,
 S a terepély élőfa ágait
 Virág, gyümölcs borítja gazdagon,
 És lombja közt cseng a dal édesen. —
 Virágozzék, érjen hosszú időt!
 S ma, árnyain fogadd üdvözetem!!

Most nagy robaj, sietség, hajszolás
 Van a sajtó- s íróélet körében;
 Egymást ezer külön cél és irány,
 Mint a keresztút, akként metszi át;
 Nem látszik a személy mögött az ügy,
 Sok hang miatt a szó nem érthető. —
 Felőled *azt* alig tudjuk, hogy élsz!
 Nem szónokolsz az utczák szegletén,
 Utálod a czégért, a sípolást!
 Munkálkodol csendben s láthatlanúl,
 Szolgálod a műveltség szent ügyét,
 Terjesztve: a mi szép, hasznos, nemes,
 Mi szívet, elmét von, javít, emel;

Kezedből a mag nem sziklára hull,
 De jó földben, gazdag termést mutat.
 Látunk sokat, ki zuhatag gyanánt
 Zajongva és dagályosan rohan,
 Elnyomja a szót, mely lágy s emberibb ;
 S szétlocscsanván az ugró szirtein :
 Por- és köddé oszlatja fel magát.
 Te zajtalan futsz, mint a mély folyam,
 Mely csendesesen tágitja a medert,
 S virágba, zöldbe vonja a mezőt ;
 Ösméred-é, szerény, jutalmadat !?
 Az nem csinált s olcsó kitüntetés,
 De, melylyel e széles Magyarhaza
 Derék polgárinál találkozol :
 A *közbecsülés* . . . nagy szó ! s díjad ez.
 Haladj, haladj tovább is útadon !
 Ez út igaz, nyílt ; — férfinak való,
 Ki csselfogást, mesterkedést kerül,
 S nem szórja el, mikép az itató
 Jákób tevé, tarkázott vesszejét,
 Hogy a juhok reá csudáljanak. —
 — Mint volt, legyen jelszód : *valódiság* !

Lapod járjon be kunyhót, palotát,
 Szegény s gazdag körül végezze tisztét !
 Meghozva mindeniknek, a mi kell.
 — Száraz kenyéren is sok érzi, hogy
 Az ember nem csupán kenyérrel él ! —
 A leghomályosabb zugig vigye
 Az ismeret s műveltség súgarit ;
 Az elhunyt ősoket mutassa fel,
 Szóljon nemes, hős tetteik felől.
 S minden sorából egy nagy gondolat
 Nézzen reánk s értesse meg magát,
 Miképen a jól-festett kép szeme
 Megszűnés nélkül a nézőre néz. —
 S a mely köszönti a vasárnapot,

Hasznos, vidám, szép ünneplést szerezhetsz :
 Lapoddal a tiz év fordulatát
 Még sokszor ünnepeld ! Isten veled !

AZ ERDŐBEN.

„Mi bajod van, kis madárkám,
 Hogy elnémult báj-dalod ?
 Ébred a táj zengzetére,
 S reszket érte . . .
 És te mégse hallatod !

A fagyos lég alig enyhült,
 Alig tölgyelt a fa még ;
 És az élet nem buzogva,
 Kincset ontva,
 Csak reményben láttaték :

S nagy váratlan íme megnyílt
 Ajkad a kikircs előtt :
 Vesszőszálon, mely fenn hintál :
 Hangjaidnál
 Töltéd könnyen az időt.

Pedig hangos szódra akkor
 Felelet se jött vala,
 Mint a szellőt, átbocsátván
 Szaggatásán
 A ligetnek tört fala.

Most jelenj meg : lombos, árnyas
 Az erdőség, mely fogad,
 Hogy zöld barlangos sűrűje
 Újra szülje
 Csengve-bongva hangodat !

Most fakadj énekre : diszben
Virágban áll völgy, liget ;
Élni a nyájas napoknak,
Mig ragyognak,
Minden úgy buzog, siet.

Hisz maholnap szürke pir fut
A setét-zöld lombokon,
Mit reájok
Az év halvány színbe mártott
Ecsetével futva von.

Oh, siess hát ! Vagy lakod már
Szebb táj, hűtlen énekes ? !
— « Ah, nem ! A szín bárha vádol :
Messze, máshol
Szárnyam, vágyam nem repes !

Csak itt kedves lég, sugár, — s ha
Fenn a lomb közt dallhatok ;
Az öröm — s kéjt,
Mely körül-foly áradatként,
Érzem én, bár hallgatok !

Egykor édes tépelődés
Csalt belőlem éneket,
Rejtve nálam,
Sejtett üdvem, kéjes álmam
Titka meg nem férhetett.

Most a fényes pára megszállt,
Hú valóság vesz körül . . .
Ez a kedves, gyenge háznép . . .
Mily varázs-kép . . .
S ki így boldog : zajt kerül.

Titkon birva titkom édes,
Hogy tanú s kém nem zavar ;

Ajkam mért csevegne róla,
Melyet óva
Szárnyam, szívem bétakar?!

E bokorban, melynek ága
Őszvehajlik fészkemen:
Hagyd e teljes, e sovárgott
Boldogságot,
Némán, titkon érzem!

ARANYLAKODALOM.

Hol a násznép, a mely ma ötven éve
Körülfogá az ifju mátkapárt?
S hol a szív, mely vágyban dobogva, égve,
Az esküszó- s a szent áldásra várt?
A vendégek lassan mind szétoszoltak,
Nyugtatra rég a néma temetők...
S meg van java a régi vonzalomnak
Tinálatok, hűn aggott szeretők!

Még akkor a szív csak remélt, sovárgott,
Sejdítve ment a távol czél után;
Fakadt a lomb, hozott az ág virágot
S bár üde volt is az: — virág csupán!
Most a leélt, gazdag mult néz felétek,
Remény, várás kétsége nincsen itt; —
Omolhat a levél! ti már szedétek
Ama termő fának gyümölcseit.

És mily nap ez! minden cseng és sugárzik,
Örömit a percz ontja pazaron;
Itt vannak a fiak, s itt unokáik,
Őreg s ifjú; sok, ölben és karon;
S úgy, mint ki félig alva, félig ébren,
Tudalma két világ között lebeg:
Látjátok a boldogság szenderében
Mindazt, mi történik körültek!

És annyi szép emlék titkon előjön!
 Hogy sok felejtettről tanú legyen:
 Nem fekszik súly az eltöltött időkön,
 Nincs szemrehányás a nagy életen.
 Oh, e csalárd vizen kik így hajóznak:
 A sors-kegyeltek száma oly kevés!
 Mig a nehéz út vége millióknak
 Nem partra-szállás: partra-vettetés...

Itt ülnek ők, a tél fehér havával,
 Bizalmasan fogván egymás kezét;
 Alig szólnak — s egy-egy tekintet által
 Foly köztük a szíves, titkos beszéd.
 Kedvök dereng, borong... könnyen mosolygnak
 S elébb, mint a futó köd elrepült;
 — Szakadt felhők között bujkálva a nap:
 Egyszerre látni árnyat és derút.

Oh ez magasztos kép, ez ritka látvány!...
 Merengni rajta lelkünk úgy szeret:
 A homlok fenségén s szív tisztaságán:
 Előtűnik a felsőbb eredet;
 Érzés, kedély: nyugodt, mély, tiszta tenger,
 Mely fölzavart, sekélyes volt elébb.
 — Az életben kétszer legjobb az ember:
 Midőn ide jön és innen kilép.

A kegyelet hú érzetével állva
 Körületek, ti fáradt vándorok!
 Elménk e dús, e hosszú földi pálya
 Aldásain, küzdelmein forog.
 S ha szívünk kész, hogy érzelmit kiöntse:
 Ajakink az igaz szót keresik,
 Mert számos év, világi jó, szerencse
 Nektek kívánva — visszásan esik.

És mig magunk felett mélyen sohajtunk,
 Állván az ut s forgószél közepén:

Rövid s minden, mit nektek mondhat ajkunk
 Az élet e szép, boldog ünnepén :
 Rátok, kiket a zajgó élet árja
 El nem szakaszthatott, együtt ragadt,
 Egyszerre jőjön a vég, mely bezárja
 Szelíd álomra a szemhéjakat !

A FOLYAM.

Messze vad bércezből eredvén :
 Erővel tágíta medrén,
 Szirteket tört a folyam ;
 S nőve egy két rokon ággal :
 Most nagy téreket szeg által,
 Zaj, robaj közt hangosan.

Bor-, kenyérben gazdag a part
 S népén kívül még sokat tart,
 Ki idegen s éhező,
 Kövér tulkot és tüzes mént
 Ezerenként, seregenként
 Nevel a rét, a mező.

A mélyben szerencse várna
 A merész és bölcs buvárra,
 Ki leszállni volna kész ;
 Így porondban és iszapban
 Keresetlen, felhozatlan
 Arany-szem s por oda vész.

Vihar, villám század óta
 Sok sziklát hányt a folyóba,
 S az keblét megülte lenn ;
 Törné . . . vinné . . . árja mosná . . .
 Örvényessé, rohamossá
 Teszi ez a küzdelem.

Ha felgerjed bőszen haragja :
 Vakon tépi és szakasztja
 Önmagára partjait ;
 S színig töltve árka öblét,
 A lapályra ront s ömöl szét
 Tág résen, mit árja nyit.

Majd megtér s foly régi fektén,
 Erőt, mélységet jelentvén
 A hatalmas viz-gomoly :
 Gátat, töltést elsodorna,
 Nem szabályozná csatorna :
 Ne amarra, erre folyj !

Olyan, mint a pusztá méne,
 Még nyereg nincs erre téve,
 Sem szájába vetve fék. —
 Mért hatolna *arra* gálya ?
 Vad örvényi és dagálya
 Menten elsülyesztenék.

Ott is, hol fenékre látni,
 S alig tetszik folydogálni
 Oly nyugalmas, oly csekély :
 Nehéz általmenni rajta . . .
 Érezé, ki néki hajta :
 Meggázolni mily veszély !

Mit álltok a part fővényén
 — Árt, apályt szemügyre vévén —
 Gond-ütötten, komolyan ?
 . . . Ilyen volt és ilyen is lesz :
 Gyors, dagályos, mélyén szirtes
 Mindörökké e folyam.

ÉN!

Bús asszony önti a halottra
 Könyű: záporát;
 Kérdez, felel, nevéen szólítja
 Ő kedves jó urát.

Végig borong nyögő panaszszal
 Hivének tetemén:
 Szegény *vak* özvegy... árva gyermek!...
 Ki táplál minket? Én!

Szavára dúlt, ingó hitének
 Ki ily választ ada:
 Úgy dolgozik...! úgy fárad és fut
 Serdülő magzata!

A jó asszony felejtí már, hogy
 Nem keres a halott...
 A kis leány fel-varr s fonással
 Tölt sok hosszú napot.

De sápad, sápad... s nagy beteg lesz...
 A dolgoz kis kezek
 A pihegő mellen keresztben,
 Fáradtan fekszenek.

Már-már elszáll a lélek, ajka
 Végső lehelletén:
 Ah gyermekem! te is ha elhagysz,
 Ki táplál engem...? Én!

Hallják sokan... A temetőbe
 Kiviszik a leányt. —
 És éldegél s nem lát az özvegy,
 Nem semmiben hiányt.

Nyugodtan van, ha a kosárból
 Az eleség kifogy:
 Korsót, kosárt megtöltve újra . . .
 Nem tudja bár: ki? hogy'?

Én istenem! fel-felsohajtgat
 Az éjnek idején,
 S mindig szelid, közel sugást hall:
 Ki táplál engem . . . ? Én!

ALANT ÉS FENT.

Miért néznél a ronda földre,
 Ha az eget szemlélheted?
 Lent: sok vészes, csalóka, dőre
 Jelenség bántja érzeted.

Fojtó párát lehel ki a föld,
 Verejtékén táplál penészt;
 Keblében undok nyűveket költ
 S színén mérges gyomot tenyész.

Itt bűt iszol habzó kehelyből,
 Remélve: szived' zaklatod! —
 Futó gyönyör gyötrelmeket szül,
 A szerelem kárhozatot.

Mily zürzavar, fázás, szorongás . . . !
 Kábán szédelgnek a fejek;
 Mily kárvágy! mit elédbe dob más:
 Hurok s a kő elejtenek.

A por lelep, s a sár befecsckend,
 Bármint utáld, bármint kerüld. —
 Magánál lentebb nézve becslend
 Az alacsony s elvetemült.

Dicsben él, hal, s megáldva sok gaz,
 Ki ügyesen ámit vala;
 S a szentnek, — jót, erényt ki szomjaz —
 Maró eczet vég-itala.

★

Miért néznél a ronda földre,
 Ha az eget szemlélheted?
 Szorosság fent nem fogja törbe
 Látásod és eszméleted!

Repülhetnek fel... s messzi, messzi...
 Feletted a nyílt végtelen,
 S hol a határt nincs, a mi jegyzi:
 A tiszta, könnyű, kék elem.

A hajnal ott kél bíborágyán,
 Melynek rózsái közt aludt.
 Ott lángol a nap, s a szivárvány
 Épít magas, színes kaput.

A harmat onnan jó, — az illat
 Oda száll anyja kelyhibúl,
 S kit a lég finom árja ringat:
 A víg madár ott zeng s repül.

S bár a *túl*on rejtő palást van,
 Nem érni földi szárnyakon:
 Remény s hit, szép találgatásban,
 Jár a nem ösmert tájakon.

Isten magas, szép mennye...! Majd ha
 Repülni gát nélkül lehet:
 Dicsőségét, titkát ohajtva,
 Oda lehellem lelkemet!

NOVEMBERBEN.

1865.

(Horváth Lajos képviselőnek, barátomnak.)

A polgár-ünnep víg zaját benn,
Beteg-szobámból hallgatom;
Zászlók lebegnek, hangos éljen
S heves dal zeng az ajkakon.
Mily lelkes nép! a cél nemes, nagy,
A honfi-érzés hű, meleg . . .
Oh nemzetem! bízom tebenned,
Bizom, de mégis — féltelek!

Birod — megáldva dús erővel —
A férfiaság zálogát;
A nyujtott vas-kesztyűs maroktól
Kezed még vissza nem vonád.
Edzett, erős vagy, — ah, de jó is,
Hamar-bizalmas, gyermeteg . . .
Nem a kemény szorítás-, a lágy
Simogatástól féltelek!

Harcz szült s nevelt; — támadt belőled
Sok, sok, ki volt hír- s tette hős;
A szablya s tör előtted annyi
Viaskodásból ismerős.
Osztal vágást, értek döfések,
Melyek sokáig vérzenek . . .
Hagyján a sebző fegyver: — a seb-
Gyógyító irtól féltelek!

Szörnyű az ég, midőn haragszik
S a magasságból mennydörög;
Tölgy, szikla reng, — a gyenge szívű
Fejét meghajtva könyörög . . .

Az égnek, *nem* zord fellegétől,
 Melyben villámi rejlenek:
 Hanem mosolygó fénye- s színes
 Szivárványától féltetek!

A tenger mély s nagy, — messze a part,
 Hullám, hullámra kél, dagad . . .
 Nincs szűnet a kemény viharban,
 Nyugvásra nincs egy pillanat . . .
 De leng a bárka s van remény, hogy
 Szűnnek, fordulnak a szelek;
 Hajód, hol könnyen *megfeneklik* :
 A rév *sekélyin* féltetek!

De nem! Te hű maradsz magadhoz,
 Kisértésben, bajban szilárd!
 Így lésszsz felmentve, állj vagy essél,
 Ha a jövő ítelt, bírált.
 Légy, légy erős, munkálva, s hitben,
 Se vakmerő, se csüggeteg . . .
 Had érjen a boldog csalódás:
 Hogy ok nélkül féltettelek!

HAJTSÁTOK MEG...

Hajtsátok meg fejetekeket,
 Kertem rózsafái:
 Itt az óra, hogy le kell a
 Téli sirba szállni!

Megsárgultan omlik a lomb,
 A madárka hallgat;
 Dérré válik, hószint játszik
 A mezőn a harmat.

Fejetekre, el-befedve,
Puha földet hányok,
Csendes álom, nem halál lesz
A temetség rátok!

S míg a tél fagyát siratja
Annyi elhaló fa:
Ti meg lésztok jó szülétek
Kebelében óva!

Kit nyilástok, hervadástok
Kéjre, búra költe:
Én leendek, míg pihentek,
Álmatoknak őre.

És mihelyt a kikeletnek
Langy fuvalmit érzem,
S a rég szunnyadó erőnek
Ébredése lészen:

Kezem által széttörtvén
Sírotoknak zára,
Felbocsátlak bájos élet-
S új virágozásra!

Oh, ha a sirt, melyre annyi
Könyvem elhull titkon,
Ha a sirt a temetőn is
Fel lehetne nyitnom! . . .

A VÁNDORNAK.

Kalandos útnak merre hordoz?
Térj vissza a hármass halomhoz,
Világnak vándora!
Arczod látják, hogy elfeledjék . . .
Idegen vagy; legtöbb, ha vendég,
Fordulj ott bárhova.

Oh mennyi van, ki jönne . . . jönne! . .
 Vágyódás közt omolva könyje :
 Gyötrődik szertelen,
 S bús szíve csak remélve enyhül . . .
 — Te elszakadsz e drága helytől
 Önként, keservtelen!

A gyászt hived itthon feledni?
 Vagy jársz gyönyört, élvét keresni
 A földnek távolán?
 Ki sors-vésszel daczolni látszál:
 Hited megtört? s mint gyenge nádszál
 Földig hajolsz talán?

De, bár öröm- s fény-lakba nyithass:
 A más borától léssesz ittas . . .
 A mánor oly rövid,
 Hogy bú s árny ismét rád omoljon!
 — Mi is felejtetné az *otthon*
 Fájdalmát, örömit?!

S ha férfihoz, nagy veszteségben
 A bánat illő: — csüggedés nem,
 Mely kór gyanánt ragad:
 Reményed látva, lombot lásson,
 Bús, kétkedő a pusztaságon.
 — Ki nem vall: az tagad!

Viraszd át a zordon, nagy éjet,
 Fogjon körül gonosz kísértet
 És képtelen sötét;
 Hogy érezd a búbájt egészen,
 Ha gyult szövétnekkel kezében,
 A hajnal kél föled!

Vagy tán a mély s örök sebeknél,
 Ama csáb-utra tévelyedtél,
 Mely csillogó, — s rideg;

Ki agyrémét követve jár ott,
Szolgálni a széles világot :
Elvész övéinek.

Csak Isten napja, mely derengve
Süt milliók- s az egyetemre,
Osztván fényt, életet :
Szivünk szűk körben égő fáklya,
Hadd láttassék meg fénye, lángja,
Min oltárunk felett!

Tedd bú s örömben, tedd alant, fent,
A mit reád amaz örök, szent
Kötelesség rova . . .
És útid bármily messze hordoz :
Térj vissza a hármass halomhoz,
Világnak vándora!

AZ IFJU KÖLTŐ.

Hová visz könnyü röpke szárnyad,
Te csalfa lepke! oh hova?
Nem köt le a virágok serge,
Az ér, mely fut játszodva, csergve,
Sem a sziklák bársony moha!

Homály, verőfény váltva kel, — nyílt
Mező a völgy szorosa helyt ;
Ragyogva szárnyad színes holdja :
Repülsz . . . ! de gyorsan elcsapódva
Már a liget bajboncsa rejt.

Magasra szállsz s virágsziromhoz
Hasonlóan lendülsz alá ;
A lég magán sulyúl nem érez,
Nincs szó, nincs kép röpted neszéhez . . .
Azt szellem-fül se' hallaná!

Meghordozasz távol vidéken,
 Mely feltekint ránk nevetőn ;
 Követlek merre szárnyad lebben :
 Setét, romon, rózsás ligetben
 S komor magányu temetőn.

Játszol . . csapongsz . . oh állj meg, állj meg,
 Hadd birjalak, szép foglyomat !
 Szeszélyed gyakran oly közel vár . . .
 S bízom, mikép enyém leszesz már,
 Te csalfa lepke : — *gondolat !*

RÉGI JÓ HÁZAM!

Úgy ohajtom, égek látni
 Annyi, annyi év után !
 Almaimnak kétes utját
 Messze földön mig futám,
 Melyek egykor a sikon a
 Házat, udvart jelelék :
 Most is híva integetnek
 A magasló jegenyék.

Láthatom hát nemsokára
 Ama tisztelt arczokat,
 Melyeken, mint oltárképen,
 Nincsen szeplő s karczolat.
 Nyílik a kör . . . ah az óra
 Nékem üdvöt szerze itt . . . !
 S vágyom újra-élni a mult
 Kedves, édes perczeit.

S míg ez érzés úgy siettet,
 Van, mi gátol s visszatart :
 Nem látott-e ez a ház is
 Rázkodást és zivatart ?

... Távozunk, — s mi fényes, ép volt:
 Elsötétült, romba hull . . .
 Ház galambja, kert virága
 Megjöttünkig elvadul.

Hátha itt is *változásnak*
 Hordja minden gyász-nyomát!
 Búbánatban, feketében
 Lelem a ház asszonyát;
 Komor csend a folyosókon,
 Vén fű a lak udvarán . . .
 S urát kérde a cselédtől;
 Ez bámulva néz reám.

Hátha a zárt kapu mellett
 Mérges állat agyarog,
 Ingerült hang kérdi belről:
 Mit kívánok? ki vagyok?
 S megütődöm a lakóknak
 Ösmeretlen képein . . !
 Hátha — hátha — mig von a vágy:
 Tétováznak lépteim.

Ah! jobb lesz tán, visszatérve,
 A mult *képét* őrzenem,
 Ha megcsalhat s bánatot nyujt
 A valóság, a jelen.
 Szébb a tájnál, hol az őszi
 Fagylaló szél átsuhan,
 Másolatja, mely mutatja
 Festve bár, de lombosan.

A ház, mint volt álljon: a fal
 Vad babértól zöldelön;
 Benn, helyén a régi bútor,
 Láng, parázs a tüzelőn.
 Ur és asszony arcza légyen

Nyílt, redőtlen, mint vala ;
 És a légkör fényes, hangzó
 Az örömnék általa.

Lássam a család virágát
 Folyvást ifjan és üdén ;
 A fiúkat játszadozva
 A gyümölcsös zöld fűvén ;
 Mint repül a sárga hajfűrt,
 A picziny ajk mint cseveg . . .
 — A szép emlék nálam ezt a
 Képet örökítse meg !

KI A SZABADBA...

Ki a tágas, szellős szabadba !
 — Az emberektől elszakadva, —
 Föl a halomra, bércre föl !
 Hol a lélek szárnyát kibontja,
 Enyhül az élet terhe, gondja,
 S hévsége nem tikkaszt, nem öl.

Oh, láttam én gyakran ez ormot,
 Midőn lángolt, kéklett, borongott ;
 Ősmérem a zöld halmokat.
 Mulattam a vén cser tövénél
 S bokor mellett, mit a kelő szél
 Rezzentve, játszva, hajtogat.

Im a viszhang, kit játszi gúnynyal
 Egyik bérce a másikhoz útal,
 Mig elhal a szűk völgyeken.
 Im a patak, mely lomb között jön, —
 Elvész alóla medre rögtön
 S lehull — tajtékba törve lenn.

Ah, mégis új mind e jelenség! --
 Könnyed szabadság, büszke fenség
 Veszen bűbájával körül;
 S mint a fürdő madár a habba:
 Az édes, a szent hangulatba
 Én lelkem új vágygyal merül.

Erdőcsendben dalok csatája;
 Színes virág hímezve váltja
 A harmatgyöngyös levelet;
 Hűvös szellőt érzek fuvalni . . .
 S igaz, mit a szó, csend sugal, mi
 Borong, fénylik, jajong, nevet.

Ha a fa szomszédján erőt vész:
 Magasságban, erőben ő lész
 A táj csodája, disze majd;
 A zuhogó ár szaggatásit
 Gyorsan hegeszti gyenge pázsit;
 Ha vész az ág, a törzs kihajt.

A tölgy, mit a nyár lomboz, ágaz,
 A kőszál, melynek homlokát az
 Ős, nagy idők korma lepi,
 A kristály lég, a messze látkör,
 A fény, mely a mennyből alátör:
 -- Mind, mind magasztos, ünnepi!

Oh isten szép, szabad világa,
 Igazsággal, fénynyel megáldva,
 Kútfejeid mily kiesek!
 Hol égő homlokom kihúlhet,
 Szívemre száll vigasz s üdület:
 Én kebeledre sietek!

Ezer csudával íme rakvák
 Az ég, a föld, e kincses aknák;

S ha a lélek fenn, fenn ragad,
Vagy a mélység fölé borúlok,
Ugy boldogít e gondolat!

S mint a buvár, ki hab közé dől:
Él a fennről vitt tiszta légből,
Mig rá mélység s tenger borúl:
Erőt innen kölcsönzök, innen!
S mig lenn futok, küzdelmeimben
Én lábam meg nem tántorúl.

BŰNBOCSÁNAT.

Álmatlan éjben az ágy vánkosán,
Zarándok-úton s a templom kövén:
Oh, mennyi könny hull szélyel titkosan,
A fájdalom forrásiból jövőn!
Midőn felkél a vádló áiri árny,
Melyet sok év és hallgatás temet,
Fedett arczczal sohajt a bűnhődő:
Isten bocsásd, bocsásd meg vétkemet!

— Én bűnös kéjt vadásztam, tudva bár
Azt a sivár átkot, mely rajta van; —
Lábbal tapodtam hűséget, frigyet;
Eszeveszett valék és fajtalan;
A drága nő szívét meggyilkolám,
Szétszórtam édes, szép családomat!
Hah mily örvény . . . ! menten alábukom,
Ha kezéd, oh Isten, nem támogat!

— Szerettem a cselt, álnok útakat,
Hamis keresményt és ragadományt;
S barlangomban abból rég semmi sincs,
Mit ott orzó kezem halomra hányt.
E kéz . . . e kéz! vérfoltokkal tele . . .
Pedig folyvást örült hévvel mosám!

És dugnom kell . . . s tűnődnöm szüntelen,
Isten haragján, — hóhér pallosán.

— Te ültetél tanácsba engemet,
Igaz bíró s igazság istene!
Rám biztad az ítélet mérlegét,
De az kezemben félre billene . . .
Bűnöst feloldtam, nem az igazat,
Megronta: kegy, hiúság, önhaszon . . .
Oh, megindúl-e most jobban az ég,
Mint egykor én, — a könyűn, panaszon?!

— Megvetve, oh Isten, törvényedet:
Kicsúfolám hatalmad, lételed!
Igaz vagy s rettentő, midőn magad'
A tagadóval megösmérteted!
Ki lázadón reád fegyvert fogék:
Saját szivembe mélyedt fegyverem . . .
A mélységből kiáltok: könyörülj!
Im bűnbánatban mellemet verem . . .

Az arcz porban hever s a köny ömöl,
A hű vezeklő bűnét látja csak . . .
S hogy Istenhez fordul bocsánatért:
Szétválni kezd lelkében szín, salak.
S ha a szív meglágyult, mint a viasz,
Uj ember lenni a bűnös ha kész:
Felé hajlik az égi irgalom:
Bizzál fiam, bűnöd bocsátva lész!

S te, furdalást nem ösmersz . . . s üdved az,
Hogy ácsorogsz fényes ajtók körül;
Hivalgón hordod a Kain-jegyet,
Mit jobbulás ró'ad le nem törül:
Tetted leend majd ellened tanú,
S tűz, mit fejedre sok nap gyűjtöget . . .
Neked, áruló! nem bocsátja meg,
Ne is bocsássa Isten, bűnödöt!

HA...

Ha a jó sors rám bizta volna:
Halmon leendett én lakásom,
 A hol repkény nő felfonódva,
 Fagyal s vad rózsza nyit rakáson.

A háttérben bércz, vár-rom, — erdő,
 Mely szép, mely véd észak szelétül; —
 S hol már kiesb a föld, fa termő,
 A hegy nyájas dombbá szelídül.

S hol a berek hús árnya rejt el,
 Búg a galamb, — fenn vércse héjaz,
 Patak foly s szökdös lágy csörejje:
 — Ott állna a csinos fehér ház.

Ha most, — elől kezdvén — lehetnék
 Életpályám s jövőm urává:
 A célra más irányt követnék,
 Hol a futót nyert pálma várná.

Eltűnve a csoport köréből,
 Mely zúg örök vásári zajban,
 S menten a hivatal nyögétől:
 Várna munkám, díjam, nyugalmam.

Csak szent s nagy eszmék láncza kötne
 S bizván a jó Isten kegyében:
 Pályámat én — nem vágyva többre —
 Így futnám meg szabad-szegényen.

Ifjuságom ha visszatérne,
 Bálványiért hogy újra küzdjön,
 S ama gyors láng, mely véget ére,
 Csapjon fel még a hamvas üszkөн;

S ekkor kísértő bájjal, e föld
 Mindannyi szépe rám mosolygna; —
 S mondván sok édeset, hizelgöt,
 Epedt pillantás ostromolna:

Az én szívem' nem ejtené meg
 Hatalma e tündéri bájnak;
 Éltem szelíd, hű társa! téged,
 Megint téged választanálak.

A «PALOTA» HELYÉN.

Felettem százados fák lombja függ,
 A föld színén zöld moh terül henyén;
 Hús árny alatt, ábrándozás között
 Heverészek a «palota» helyén.

Hol volt? hogy' állt? nem mondja omladék,
 Nevén kívül minden jel elveszett . . .
 Nem látni itt ember kezét, nyomát,
 Csak az örök s erős természetet.

Kinek dörgő szavát hallá a völgy,
 A hegytető közös vidékiról?
 Egykor mik estek itt . . .? A képzelet
 Mig épít és bont, rajzol és töröl.

. . . A helyre fáradt vándor érkezik,
 Szeme tüzes, vonási zordonak;
 Kardján, vértjén szól csorba s horpadás . . .
 Ravasz, délczeg, — félrabló, féllovag.

Kicsoda ő, kit bűn vagy üldözés
Eme vadon tájékra vezetete?
Kiséri-é s minő emlékezés?
Hol van, ha van, hazája, nemzete?

Ki tudja azt! Ő a bérczen marad,
Italt forrás ad és vadat nyil ejt;
Rövid, rövid szendergés álma; — kész
Riadásra s veszélyben állni helyt.

Igy él. Majd társ akad; egy, végre több.
Kiket, mint ár, a vak sors összehord;
S az éji tűz vérszínű udvarát
Befüli vad, rongyos, kétes csoport.

Hegy, völgy e *farkasok* tanyája lesz,
Kik túl-üvöltik a honos vadat;
Egygyé forr végre mind: embertelen
Törvényben, esküvel s *Vezér* alatt,

Kinek hatalma mind-nagyobbra nő,
S tovább nyulnak kifosztó kezei;
A név elég: szemeknek álmait
S szivek nyugalját elrezzenteni . . .

És a mivel zug és barlang telik
S gazdaggá lesz az átkozott tanya:
A nép bora, marhája, kenyere,
A kalmár selyme, gyöngye s aranya.

Év évre jó; — és rejtek, szakadék
Szűk már a had-, kincs-, gögnek egyaránt;
S sziklát a *bajtott földnép* vasa tör,
Órjási csert, ledöntve, bárdja hánt;

Reng, zúg hegy-völgy — meg-megropppanva száll
Mélyebbre a szenes hegyű karó;

Száz vérző kéz követ kőhöz ragaszt,
Bálvány-fákat vonszol s egymásba ró.

Feláll gyorsan s mégis szilárdan az
Idomtalan, felemás palota;
A messze el-látszó tető, torony,
Sokat riaszt el, sokat csal oda.

Most a vezér nemes szüzet rabol,
Őrizve azt frigyetlen hitvesül;
S akkorra, hogy fehéredik haja,
A vak kebel hű vágya teljesül:

Apjok nyomán, zaj és vér közt, — habár
Anyátlanul — felnőnek a fiak;
És a gonosz köpű odúiból
Egymás után gyorsan kirajzanak.

A mennyi, mind saját utjára tér,
Más más tetőre ül s kastélyt emel,
(Mig czélnak czél, oromnak az orom
Jól érthető, gyors visszhangban felel).

Felsőt nem néz, törvényre nem hajol,
Mely gyenge gát s előtte átszakad;
Ügyét a «*ķard ķi ķard*» elé viszi:
Tegyen, ki bír, magának igazat!

Igy, századok s ősek költöznek el . . .
Jőnek fiak, fiakra unokák;
Az *eredést* hír, hagyomány, idő:
Fényes, mesés pólába burkolák.

S a dédősök talányos czímerén
Hosszan mereng a boldog ivadék;
Büszkén tekint családfájára . . . az
Fejedelmi törzs ágából hajta rég . . . !

De béke van . . . a buzogány pihen . . .
 Elhagyva a rideg, magas tetőt:
 A völgybe száll a maradék s megül . . .
 (Fenn, egyedül bolyg a boszús előd).

És úszik ott a köznap árjain,
 Sarkantyútlan szolgál kicsiny ügyet;
 Nem háborítják a mult képei,
 Lassan, lassan homályosúl, süllyed . . .

Elveszti majd a meglepő vonást,
 Mit jellem, arcz örökle ősjegyül.
 Nevet cserél . . . más vérbe olvad át . . .
 Végre a *népben* végkép elvegyül.

Ősfészke is romol, pusztúl vele,
 Mély repedés kezdődik a falon,
 Szeglet válik, torony bukik le majd,
 És lesz a vár kietlen kőhalom.

Ragasztékit kelő mag és csira
 S vékony gyökér tágítja, mint vas-ék;
 Egy-két rövid századra áll a rom,
 Hogy szomorú végét sirassa még . . .

Moh, televény s erdő borúl reá,
 A föld, ez álló örvény, elnyeli . . .
 — Im, eltűntek a fal s az alakok,
 Mint ábrándom gyors tüneményei . . .!

Találgatom: hol állt a «palota»?
 Nevén kívül minden jel elveszett . . .
 Nem látom itt ember kezét, nyomát,
 Csak az örök s erős természetet!

A GÁLYARAB FOHÁSA.

Ég s föld erős Ura, látom hatalmadat!
 Midőn zúg a vihar, melyet fuvalla szád,
 A tenger forr, üvölt, — a hab hegygyé dagad,
 És martaléka lesz a védetlen naszád.
 Mig a szem elvakúl, a szív-ütés megáll,
 Villámos fellegek gyors csattanásinál.

Látom haragodat. — Látom jó kedvedet,
 A békén mosolygó reggelnek idején;
 A part virít, mosolyg, — zöld lombja integet,
 Fény s nyugalom van a bős háborgás helyén;
 De a csend gyönyöre, a vész rémségei,
 Lelkemet csak alig bírják érinteni.

Oh! mert én rab vagyok, — meglánczolt gályarab,
 Éltem, vérem s erőm a más tulajdona;
 Bírám a porkoláb, törvényt korbácsa szab,
 Mit, hogy serény, hálás és hű legyek, fona.
 És ő csudálkozik s felbőszül ellenem,
 Hogy szépnek, boldognak nem vallom életem'.

Tűrök sokat, nagyot, — és tűrnek társaim, —
 Vérzünk, de hallgatunk, — sulyos, de evezünk;
 Ha vad vihar forgat habok torlásain,
 S nyög a tanácstalan rémület: *elveszünk!*
 Ha örvény és halál tátongnak fel vadúl:
 A gyarló nép s hajó általunk szabadúl.

Mi küzdünk, hatolunk nagy messze partokig,
 A bálványért, melyet a szív kincsnek nevez;
 És súlyedésig a hajó megrakodik . . .
 Dőzsölni el, haza! rab, most evez, evez!
 S mig a merény dicse, a kéj, a kincs övék:
 Gúny és sovány falat azé, ki küzködék.

Mindez gyötrő s nehéz ; — mégsem fohászkodom
 Könnyítésért hozzád, létünk erős Ura !
 Hogy tunyán meg bírjak nyugodni sorsomon,
 S könnyen lépjek vele öngyilkos alkura.
 Inkább legyen keblem tenger, mely forr, zajog,
 Tartsák ébren, lázban örvények s viharok.

Old fel, ha már elég s bölcs czéled engedi ;
 Ha nem : gyötrelmitől rabságom meg ne foszd,
 Lelkeni marczongja kín, testem láncz kezdje ki,
 Mert jaj nekem, mihelyt megszokom a gonoszt !
 Mig rab vagyok : legyek rab, de rab igazán,
 Tessék a szó, ha szid, és boszantson, ha szán. ---

Oh Uram, hivlak a viharban titkosan !
 Téged keres forró ajkimról a fohász ;
 Roskadnak térdeim, reám hullám zuhan,
 De nem csügged szívem, hitem nem tétováz.
 Mig az *ítéletre* eljössz hát Istenem :
 Csak azt, hogy rab vagyok, ne hadd felejtsem !

A SZABADBAN.

1.

Leng már a könnyü déli szellő,
 Homály, köd elszéled vele ;
 S a mennytől a még pusztá földig
 Titkos folyamban átszűrődik
 Az ébredés langyos lehe.

Kizöldülnek, fellombosodnak
 A völgy, halom s a fűzesek ;
 Megcsordul majd a teljes emlő :
 Sejtben, bimbóban a szülemelő
 Élet feszül, lüktet pezseg.

És a boldog megteljesülés
 — Hogy a lombot virág födi —
 Lész könnyen, kéjben és mosolylyal . . .
 — Oh mért születnek fájdalommal
 A mi szívünknek örömi!?

II.

A rózsalomb közt a lugasban
 Fülemilék szállása van
 És mezején a tiszta légnek
 Együtt szállong az illat, ének —
 Fűszeresen, búbájosan.

Bimbók feselnek, — fördve reggel
 Hűvös harmatban kelyheik;
 S zöld lomb alá a napsugárnál,
 Heves csókjával mely alászáll,
 Fejök' csak alig rejthetik.

Minő áramlás! mennyi búbáj!
 S nincs benne szünet, nincs határ . . .
 — Az illat-, fény-, dal- és biborbul,
 A gyors idő ha őszre fordul,
 Egy, óh csak egy maradna bár!

FÜRDŐBEN.

Az erdő utain
 Járkálok egyedül;
 Szememben a könnyű
 Váratlan egybegyűl.
 A hullt szirmot, mit a
 Multban felszededet,
 Lábamhoz hinti a
 Játzó emlékezet.

Minden, mint egykoron :
 Táj, lomb, virág . . . de nem ! . . .
 Akkor kezded fogám ;
 Most nem vagy itt velem :
 Nincs a varázs, mely a
 Zöld fák árnyába vont,
 S fénynyel boríta be
 Romot, csermelyt s pagonyt.

Nézem, hová drága
 Neved véstem vala :
 Kiforrta, elveszté
 A bükknek oldala ;
 De szívem, bár sebe
 Lassúdan béhegedt,
 Örökre megtartja
 Imádott képedet !

ESTVE.

Ide, ide : kebelemre
 Hajtsd fejedet angyalom !
 Ki félsz a csendben, homályban,
 A késő esthajnalon,
 Halljad szívem dobbanásit,
 S érezd, míg a kéz ölel :
 Hogy hozzád a szerelemnek
 Hangja, fénye van közel !

A TITKOS BETEG.

Büszkén lépett az ifju a világba,
 Mely nem töltvén be a nagy álmakat :
 Más nép között keresni jobb szerencsét,
 Sarut köt és vándorbotot ragad ;
 Frigyet sért és szent kapcsot pártütőn bont,
 Könnyelműen elhagyva a szülői hont.

Az idegen földön mosolygva fordul
 Feléje a szeszélyes sors kegye;
 Édes, becses, hull ösvényére — s annyi
 Ok versenyez, hogy boldoggá tegye.
 S néhány év hogy lefutja perczeit:
 Alig van futni mért, kívánni mit.

Palotája kies vidéken épült,
 Hol a dús természet csudát mivel,
 Fedvén dombot s tetőt órijási fákkal,
 A völgyet szép, gyöngéd szülöttivel;
 Lenn gyors folyó, a rét abroncsa, hol
 Az áradat kövér sikot locsol.

Bőség s öröm, béke s erény a házban,
 A bennlakók orczái fénylenek;
 A nő, az uj hon szőke szép leánya,
 Szelíd, nemes, — vonzalma mély, meleg;
 S melyet örök jókedv s játéka hord:
 Festői kép a kis gyermekcsoport.

A hála a szilárd polgári érdem
 Arany könyvébe irta már nevét:
 Szava döntő a nép közt s a tanácsban,
 Ha jót díjaz s fenyíti azt, ki vét.
 Ügyefogyott, szegény fenhangon áldja,
 Szívének sincs titkon magára vádja.

Szerencsés, dús, tisztelt, — és mégse boldog...
 Tagadja, rejti bár, de hasztalan!
 Arczán, lényén sok rendkívüli jel szól,
 Hogy e szívnek titkos, nagy harcza van.
 A hab szabálytalan rengése fent:
 Mélyen rejlő nehéz sziklát jelent.

Előtte a felséges táj kietlen.
 Roppant ó vár csak pusztá kőhalom,
 Az emlék, hír s a hold bűvös világán

Nincs ősi árny a bástyán, a falon;
S hár voina megjelenniök szabad:
Nem ismerné a halvány árnyakat.

A nap nehéz, az éj nem hoz nyugalmat.
S feléje kik szeretve hajlanak:
Övéi közt is bús, redős e homlok,
Mosolyg bár a nemes, szelíd ajak;
Verőfényes, nyájas völgy ez, — felette
Rideg szirt az, sűrű köddel befedve.

Kit a csend nyom, megrezzent a zaj, a nyert
Hozsánna, melyet a hű nép rivall, --
Távol mereng, és lelke nincs jelen, ha
Mulatva ül meghitt barátival,
A kéz, mely gyászt nem osztá senkinek,
Kezet szorítani gyors, de jéghideg.

A kor halad s az évekkel nem enyhül
E néma harcz, talányos gyötrellem:
Ah, ellene a széles föld határán
Gyógyfű csak egy lávöl mezőn terem.
Az a nagy s régi baj: *honvágy*, -- az a
Gyógyfű-termő föld a kedves haza.

Oh a honvágy . . . ! mit a hű bujdosónál
Nem enyhít a szerencse, hír, vagyon!
Magasb lelken még tetszőbb e nemes kín,
(E fénylő rozsdá a színaranyon)
Mely bár emészt, gyötör, könnyet fakaszt:
A szenvedő hiven ápolja azt.

A honvágy, mely lelkünkhöz forrni tiltja
A földet és javát, ha idegen. —
Szegény beteg! sok évtől ő is úgy volt,
Mikép a nád, a felvont idegen.
Már-már repül . . . Mit egykor zengni hallá:
Haza hívá az a hang élve, halva.

S érezve, hogy közelget a határhoz,
 Hol bujdosó pályája végi lesz,
 Imígyen szól az írás Józsefével
 Az ágy körül siró övéihez:
 Aldásom rátok . . . de esküdjetek meg,
 Hogy a szülő hon földébe temettek!

DENEVÉR.

Oh ösmerünk, jól ösmerünk!
 S kérdezzük a természetet:
 Mi czé!ja volt, hogy csuda légy.
 Féreg- s madárból összetett?
 S keltsen szokásod, alakod
 Ellenszenvet s utálatot?

Hátrálsz, eltünsz a fény elől,
 Mint kit a forgószél sodor;
 Mig fenn öröm s élet zajong:
 Rejt hangtalan, gyanús odor! . .
 Jól van . . . ! mért is sötétlenél
 A nappal tüneményinél?

Hanem mihelyt az est leszáll,
 Elhagyva titkos üreged,
 Repkedsz bátran, arcátlanul,
 Szemünk csak hogy ki nem vered!
 Az ember elbusúl, ha lát:
 Várhatja már az éjtszakát . . .

Tudjuk, hogy a reggel gyötör,
 És vágyad a homály, köd, est,
 Nem is hiszszük, hogy hajlamod',
 Hogy undok bőrdet leveds!
 – De mért vagy olyan nyugtalan?
 Kétség nálad mi okra van?

Találgatod, hogy' lenne jobb :
 Elbujni, vagy szálldosni fenn ?
 Ah, nem tudod : mit érts eme
 Bizonytalan szürkületen ?
 És zavarod nagy a miatt,
 Hogy alkonyul-e, vagy virad ?

ŐRIZD MEG...

Őrizd meg, oh lány, a virágot,
 Mely fürteid közt hervad el !
 Tanúd' : a szép órát ha várod,
 S ajakidon mosoly ha kel.

Hogy kecscesel bájad' még emelje :
 Halántékdod hűn fonja át. —
 És szívesen árasztja kelyhe
 Letörve is jó illatát.

A tengeren ha jel mutatja,
 Hol tört hajót a bős elem :
 Éltünk egy-egy szép pillanatja
 Miért muljék emléktelen ! ?

Jelöld meg azt ! Melyet bejárunk,
 A világ tarka, víg mező,
 De feledés jön ott utánunk,
 S mindent bepókháló, besző.

Ha majd a hajló kor s az élet
 Komolylyá tesz, gondokra hív ;
 Mint őszi nap borong kedélyed,
 S ritkán, lanyhán hevül a szív :

A száraz, kis virágra esve
 Tekinteted véletlenül :
 Illatja ér, mint akkor estve . . .
 A halvány szín elevenül,

Meglebben a bűvös fuvallat :
 A táj tisztúl . . . köd s pára vész ;
 Feltűnik a *szép mult*, — s jutalmad
 Egy édes, boldog óra lesz.

HALDOKLÓ MELLETT.

Beteghez hívtak. Késő éj vala,
 Csillagtalan, mélységes néma éj ;
 Félelmesebb így mozdulatlanul,
 Mint a midőn ég és föld háborog,
 A szivre nagy, zordon teher nyomult :
 A *semminek* kietlen érzete.

Zaj nélkül léptem a szobába, hol
 Csend, tisztaság, de sűrű lég vala,
 S az ellenzett világu mécs homályán
 A halavány, nehéz beteg feküdt ;
 Egyedül volt. Szegény családtalan !
 Ösmertem a jámbor, becsületes,
 Kevés szavú, de nyájas férfiút ;
 Elöttem állt egész alakja : a mint
 Újját állán nyugasztva könnyedén,
 Réám emelte nyílt arczúlatát,
 És hallgatott a szent falak között. —

Hozzája lépve észrevétlenül :
 Fénylő, szuró szempár fordult felém,
 Majd visszakapta gyors tekintetét.
 Köszöntve őt, tovább vivém a szót :
 'Te hívatál barátom, itt vagyok !'
 «Jól van, — jól!» válaszolt kedvetlenül,
 És szemeit behunyta hirtelen.
 Elalszik tán. Leültem ; csend leve.
 Minő a csend, a haldokló körül !

Néhány percz mult s azt vettem észre, hogy
 Csak tetteteli s nem alszik a beteg;
 Szemhéja szűk nyílásán kémlelé:
 Készülök-é távozni? Nem! s legott
 Keményen szólt, — nagyot vetvén magán, —
 «Oh, én rosszúl, igen rosszúl vagyok . . . !
 Ugy szaggat itt . . . meg itt . . . meg mindenütt . .
 E gaz betegség még bizony megöl!»

,Csak türelem, csak bizalom! — Hiszen
 Még nem halál a terhes nyavalya;
 Majd felemel, ki a kórágymba tön!
 Az Úr tüdő, kegyes; — hatalma nagy,
 Mely visszahivhat a sir széliről,
 Hogy élj, örülj, s ő jóvoltát magasztald!
 (Figyelmesen nézett rám a beteg.)
 De életünk bizonytalan, rövid,
 Nem toldhatjuk meg egy arasszal is;
 Így, bármikor hív és szólít az Úr:
 Meg kell nyugodnunk bölcs határozatán
 S eme fohászszal hunyni bé szemünk':
 Atyám, kezedbe tészem lelkemet!
 (Nagy visszatetszést szültek e szavak.)
 És látod, sok, sok bú, gond és baj ér!
 Hol bujdosunk, az élet útain
 Könyek borítják a nyomot; — s kezünk
 Sajgó szívünkre nyomva szüntelen.
 Szeretteinket a sír fogja bé,
 Szemünkre köd, lelkünkre bánat ül,
 Zord, pusztaság lesz az élet és világ.
 Elfáradtunk, fejünk aláhajol
 S magunk sohajtjuk ezt: elég, elég!
 Jól is van így! — A porba tér, mi por,
 A halhatatlan: Istenhez siet.
 Valóság lesz remény, vágy, sejtelem,
 Mélység, titok megnyitja kebelét.
 Mi a halál? új *élet* utja az,

Holott tartóst nyerünk törékenyért,
S bibort öltünk a szennyes rongy helyett!’

Ekkor fejét felkapta a beteg,
És képiből kikelve szólt vadul:
«Hiszed te azt, mit itt nekem beszélsz?»
„Hiszem!” rebegtem és megrezenék . . .
A kitörés váratlanul esett,
S ijesztő volt szó, arcz, szem egyaránt.
«Bolond vagy . . . ! mégse, oh te nem hiszed,
Nem *hibeted* e zavaros mesét . . . !»
S a csont-kép próbált rám mosolygani;
(El nem felejttem e szörnyű, ez álnok
S undok mosolyt, melylyel megnyerni a
Hitetlenségnek *engem*, ő akart).
És folytatá: «Adj jelt tehát, ha tudsz;
Mutass nekem, ki onnan visszajött,
Hogy tőle halljam, *ott tulnan* mi van?
Képmutató, álnok pap a ki vagy!
Gonosz játék, melyet velünk ti űztök!
Hirdetve azt, mi bántó s képtelen.
A kisdéd, a mint ért s figyelni bir:
Rettegtető, nyugzó tan rabja lész;
S menekni nem bir ifju, férfi s agg,
Élő, haló ama nyomás alól?
Oh ez se, az se! rémet, árnyakat
Mutattok ennek is végperczein!»
— Gyengült a hang, a fő alásülyedt. —
„Szegény testvérem, eszmélj, csillapulj!
Félre beszélsz! a láz zavarta meg
Nyilván eszed, s onnét e zűrzavar . . .
Ösmértelek, erkölcsös és szelid,
Istenfélő valál te s nem gonosz . . .’

«Nem ösmerél! — Istentelen valék!
Olyan, minőt e szó jelent neked!
De mely nekem csak ezt tevé: *okos*.
— Rövidlátó! — minőkből a világ áll!

Szemedben úgy-e az mind jó s igaz,
 Ki a bíró s törvény előtt nem állt,
 Vagy nem volt a pelengérhez kikötve,
 S nem bélyegzé meg a közvélemény?
 Ki rendes, a szabályt nem hágja át,
 Ki áldozó, alamizsnát ki oszt
 S a templomban buzgón imádkozik?
 Hahaha! én jól játsztam; a szerep:
 Gonosz levén, igaznak látszani!
 S a megbánás nem háboríta; — volt
 Étvágyam, álmam és becsületem.
 Éltem . . . kacagtam . . . ! egy két ó.a még,
 Midőn lejátszom a bohózatot
 S mindennek vége, vége lesz örökre . . . !
 Nincs semmi! és nem is kell! — hit, jövő,
 Remény, megvetlek én s elútasítlak . . . !»
 — Így szólt, de szólt nagy háborgás között.

,Boldogtalan! mért nem vagy hát nyugodt?
 Mi e vívódás, e kétségbe'sés,
 Mely hányja, tépi bősziült lelkedet . . ?'

Nem folytatám. Hosszú szünet leve . . .
 A mécs ingó világa mozgatá
 Az ellenző árnyát az ágy felett.
 Verejték lepte a kór homlokát,
 Lélekzetét fuldokva szedte; nagy,
 Nehéz harcz volt, mit látszék küzdeni,
 Vergődve, mint a rémült skorpió,
 Mely vég, halálos csípést tőn magán.
 Mozdúlatomra felriadt . . . merőn
 Nézett reám, s felém nyujtá kezét . . .
 ,Boldogtalan, mért nem vagy nyugodt!
 Felelj meg e kérdésre tenmagadnak!
 Mondod, hogy jól tevéd, a mit tevél:
 Emlékidből végy hát enyhületet!
 Üres beszéd: hit, lelkiösmeret?

Fogódzzál a gúny- s tagadásba! — Im
Itt a világ, tartson meg a világ!
Mi háborít, ha tulnan semmi sincs?

Felkeltem ágya széliről, de ő
Reám szökött, mint a vad, és kezem
Rekedt kiáltás közt ragadta meg:
«Ne, oh ne hagyj itt, vallás embere!
Oh hallgatom már, hallgatom szavad!
Irtózom . . . félek . . . s nem tudom mitől . . . ?
Hah, mondd meg: mit tegyek? hová legyek?»
S mondtam: „Bízz’!” — «Nem merek!» — „Higgy.”
«Nem tudok!»
«Taníts meg rá: mikép kell bízni, hinni?
És . . . távolítsd el . . . innen . . . a halált . . . !»

Kezem folyvást szoritva, hátradólt,
S inkább nyögött, sirt, mint szólt a beteg;
Nem fedte már verejték homlokát,
Ónszínüvé változtak a szemek,
S körültek ott, hol a könny utja van,
Fényeses, vörhenyeg szalag vonult,
S az arcot gyenge csuklás rángatá . . .
E száraz sírás iszonyú vala!
Láttam, hogy véglobbot vet a kanócz,
Hogy szólanom kell s gyorsan . . . a midőn
Remegni kezdtek a tagok, s belém
Fogózva még inkább, a kór nyögött:
«Nem,— nem megyek!» — De elment, halva volt.

★

Kivéve a halottéból kezem:
Egy székbe rogytam . . . elhagyott erőm
A borzalom s felindulás miatt.
A jelenet mélyen hatott reám . . .
S némán túlvén az éji csendben ott,
Szél-lebbenést gondoltam érzeni;

Szines felhőt látott behunyt szemem
 S egy kéznek újját a felhő között.
 Elmémre sok, nagy gondolat tolult:
 Élet s halál . . . lélek s test . . . öntudat
 Meg nem haló, fulánkös férgei . . .
 Örök bíró . . . ítélet s fizetés.

KARÁCSON ESTÉJÉN.

Nem hallod-e? kopogtat valaki . . .
 Told hátra, édes anyjok, a reteszt!
 Setét van künn s erősen fú, esik . . .
 Ereszd be a szegény utast, ereszd!
 Boldogtalan, kinek ma útja van,
 S ott éri a szent est, hol idegen . . .
 Csak erre, erre! bátran egyenest,
 A szó elég jókor lesz idebenn!
 — Ah, ifjú s vándor, mint a mi fiunk!

Isten hozott! oldozd le saruid' —
 Jól ég a tűz, melengess fel magad!
 Szemközt fogott a csapkodó vihar:
 Hajfürtöd a két orczához tapadt!
 Hja, szenvedés az útas élte most . . .!
 Szél ostora s köd a kísértete;
 Ember s hajlék öröm reája, kit
 Éhes, vonító vad kísérgete.

Nem jársz-e künn te is, szegény fiunk?

Elébb, elébb! úgy hátra mért vonulsz?
 Tied köztünk az asztalnál a hely;
 Szerény tálunk mellett bor és kalács,
 Elégülj meg, vidúlj fel s ünnepelj!
 Vendégünk vagy; szállást ad e fedél,
 S alatta szél, hideg, ne félj, hogy árt!
 Megosztjuk, a mi jót nyerénk, veled,
 Nyujtsd közelebb azt az üres pohári . . .
 — Hol ünnepelsz te most, jámbor fiunk?

Aztán beszélj, hadd halljam a szavad,
 S hogy ifju szívednek mily álma van?
 Nagy czél után kellett eredned a
 Széles világnak ily fiatalan!
 Élnek-e még szüleid, a kiket
 Ugy érdekel szerencséd és bajod?
 Hazafelé fordul-e már utad,
 Vagy a tiéid' még messzebb hagyod?
 — Mikép az a mi kedves, rossz fiunk!

Mert úgy van az! oly balga a szüle,
 Hogy a fiak serdült korára vár . . .
 Akkor kiszállanak . . . S árván marad
 Üres fészékében az anyamadar.
 Bár szüntelen fáj, fáj . . . *ilyenkor* ont
 Az a hiány legkeserűbb könnyűt,
 Midőn az édes, vagy szent alkalom
 Nagyot, kicsinyt a háznál egybegyűjt . . .
 — Mikor térsz meg, mi várva várt fiunk?

Mikor telnek be édes álmaink . . ? !
 Ugy lenne majd végóránk is nyugodt . . .
 De im éjfél ut, — a hívó világ
 E nagy s dicső ünnepre eljutott,
 Hogy reggel új, szent érzések között
 Hallhassuk a váltság örök szavát:
 Hajtsuk fejünket nyugalomra most: —
 Jer, a vetett ágy vár . . . jó éjtszakát!
 — Jó éjtszakát, mi szeretett fiunk!

1863.

Jer, jer, s a dűlőkön tekints el!
 Járd bé a halmot és mezőt,
 Mely máskor annyi drága kincscsel
 Biztatta a szántóvetőt.
 Hajlott kalászbán, habzó fűben:
 Remény mosolygott teljesülten.

Pusztán leled most a vidéket,
 Elszomorít tekintete . . .
 A rét hamvas, mikép az égett ;
 Nincs fűszeres lehellete. —
 S mely ingyen, buján terjed, a gyom
 Sikertelen küzd, hogy fakadjon.

Midőn a hűsebb est alájő,
 S csendesség van távol, közel :
 Nem a megért, ingó kalászfő,
 Mely hallhatón zizeg, neszel . . .
 A fű torzsát metéli, ortja
 Bogaraknak nyüzsgő csoportja.

Ez nem az ősz várt pusztasága,
 Melyből a pajta megtelik ;
 Midőn a megfáradt barázda
 Pihenni vágy kikeletig,
 S hasznáról, mit a gazda vett el :
 Kövér, színes tarlója a jel.

Csapástól most a föld kietlen !
 Az élet érverése áll ;
 Vénség az ifjú kikeletben,
 A termő nyár ölén : halál,
 Melyben, mi él még, sorvad, elvész . . .
 — Az Úr dorgál, övé ez a kéz !

Ez int s meddő az éj, a hajnal,
 A felleget szél hajtja szét ;
 S tüzes nyállal lövetve nappal
 A tikkadó föld kebelét :
 Ezt megrepeszti hosszan, mélyen . . .
 S szívünk gyötrelme szól sebében !

Ki fenn, szarvat szoktál emelni :
 Alázd meg, oh ember, magad !
 Erőd, nagyságod íme semmi . . .

Mit gőgöd oly gyakran tagad!
Mért állsz tétlen, csüggedve, némán
A pusztulás rideg tájékán?!

Az Úr erős, igaz: nyomorral
Ő a ki sujt, ő a ki int;
De jó is, — bölcs *gondjába* foglal
Mindent, mi van, nagyot, kicsinyt;
Ott áll az ember, porszem, fűszál.
Őt ismerd, féljed s benne bizzál!

BÉRCZ ÉS LAPÁLY.

«Hallgassátok meg szavunkat,
A kik fenn a bérczen laktok!
Holott köd jár, rövid a nyár,
Közel felhők méhe csattog;
S megfelézi a fukar föld,
Mit a szorgos kéz belévet:
Nappal terhes, éjre félős; —
Iga, tengés, kín az élet.

Fogadjátok meg szavunkat:
«Szálljatok le a lapályra!
Termő partok közt foly itt a
Folyamok gyors, népes árja. —
Gazdagulni, boldogulni
Vár a síkság, a fenyér lenn;
Jertek, jertek lakni hozzánk,
Legyünk egy són, egy kenyéren!

Nyereség lesz együtt élni —
Mély aknában kincset ásunk,
Őszveszántjuk mezeinket,
És közös lesz garmadásunk.

Tér vadából, tó halából
 Meg nem csonkúl a jogos rész ;
 Egy pohárból iszszuk a bort,
 Mikor szívünk bánatos lesz.

Jegyet hordtok, s ez mutat most
 Makacs, érdes, elvonult fajt :
 Kemény erkölcs, durva köntös
 Lágyul, enyhül s finomul majd.
 A szilaj fiú lovag lesz
 S hó nyakára, a magaslat
 Megszelídült vadgalambja,
 Selymet illeszt, gyöngyöt aggat.

Megmutatjuk városinkat,
 S bámulat visz rajtok által ;
 Bennök minden szép, merész, nagy,
 És határos a csudával !
 Láthatjátok csarnokinkat
 Uszva fényben, rakva diszszel ;
 Hol zaj, illat, lakma és élv . . .
 Melyet boldog a ki izlel.

A világot, nagy világot
 Mi fedezzük fel tinéktek ;
 Új a lég is, új a föld is,
 Melyet szívtok, melyre léptek !
 Mért kövön, mohon sanyargni ?
 Űlni szűk völgy börtönében ?
 Jertek a lapályra lakni . . .
 Itt az élet, itt az éden !»

«Értjük : a sík mily derűs, dús ; —
 A folyam bő, népes és gyors ;
 Mennyi áldás, fény, dicsőség !
 S mindazt birni : kedvező sors ;
 De közöttünk nincsen, a ki
 Kérje nyiltan, lesse titkon ;

Itt kívánunk élni, halni
Hegyeink közt, halmainkon!

Jó nekünk a régi erkölcs,
Büszkeség az ősi bélyeg,
És a köntös, mit apáink
Ránk hagyának, viselének :
Szép az ifju arcza, bátor
Nap elfogja, szél kifújja ;
Hadd legyen csak vadvirág, lomb,
Lányainknak koszorúja !

A sovárgott boldogságra :
Sok és drága, mind kevés még ;
Életünkhöz, örömünkhöz
Több van annál : van *elégség* ;
Szíves munka díja, haszna
A barázdán visszatérül,
Értt gyümölcsöt hullat a fa,
S méz csorog le törzsökérül.

Birjátok a czifra várost !
Minket nem von csarnok, oszlop,
S lázas óra, mit a dőre,
Az éjből a nappalhoz lop ;
Nem sovárgunk kényelemre,
Sanyar, túrás szokva nálunk ;
Szokva harcz, vész ; — reng az erdő,
S nyugodalmas benne álmunk !

Olyan édes a mienknek
Tudni e tájt, völgyet, ormot !
Hú védelme, hő szerelme
Szíveinkkel egybeforrott.
Rázkodják meg bár az ég, föld,
A hegy a rónára dőlve :
Senki meg nem hűt iránta,
Nem szakaszt el semmi tőle !

A BORISZÁHOZ.

Világodat ki vígan éled,
 Királyilag s nyugton fecsérled,
 Mit a fukar percz osztogat ;
 Mig más lenéz, megró, elítél :
 Oh én irigylem sorsodat !

Bolondságban bölcs, dús szegényül,
 Szerencsés vagy szerencse nélkül. —
 Nyugton ballagsz járt úton ;
 Nem futsz az ingovány lidércze,
 Hiú remény után vakon.

Vágyad könnyen s gyúltába' czélt ér :
 Hajt a borág, — s a csalfa czégér
 Lóg mindenütt, unszol, becsal . . .
 Belől fogad szép szó, tüzes szem,
 Vár a kedvet-szító ital.

S még némán ülsz, nem nyúlsz borodhoz :
 A jó sors víg barátokat hoz ;
 Valamennyi korhely, de hű :
 S minő órák ! mint tombol a sziv . . !
 Ha szólni kezd a hegedű.

Megszépül a világ s kitárul . . .
 Szivárvány int a láthatárrúl,
 Zöld ágon ül dalló madár ;
 Örömben reng a tiszta csermely.
 S a szellő azt susogva jár.

A bor s a jókedv árja pezsdül :
 Szép, szép az élet mindenestül !
 Útán, mely rózsás, egyenes,
 Igazság, béke csókolóznak . . .
 Hibás az, ki hibát keres !

Hol volnának szirtek, mocsárok?
Nincs itt kétség, nyomor, seb, átok.
A más mellére nincs ki hág . . .
Olyan jó s boldog minden ember . . .
Éljen e szép, dicső világ!

Igy. — S elszunyadsz a csárda padján,
Kemény az a diófa, — hagyján!
Elég finom pelyhhel tömött
Párnán ohajtják a te álmaid,
Mely ringat lágy karok között.

Igyál . . . igyál. Boldog halandó!
Lehetnék bár hozzád hasonló,
Olyan, ki a pohárhoz ért:
Fagyos józanságom' cserében
Odadnám a hő mámorért!

Csalódni és szunyadni vágyom . . .
Hogy az élet mindig ne álljon
Torzképivel szemközt velem;
Mert kín mindent érezni, látni,
Igy józanon, így éberen.

Küzd sok nehéz kérdéssel elmém,
A bog csalárd végét ha lelném:
De bontva, még inkább kötöm;
El-elhagyom, meg újra kezdem . . .
Munkámban nincs süker s öröm.

Remegve várom, a mi majd lesz;
De hallgat a szó, nyugszik a kéz,
Mely rögtön alkot s romba zúz;
A multat kérdem a jövőről . . .
De nincs tanács, nincs kalaúz . . .!

Gyötrődöm és lelkemre gyűl sok.
Az álló ködben, mely körül-fog

És nem vonúl alá, se föl :
 A gondolat . . . a gondolat, hajh!
 Az ész rabolja el s megöl!

A HAJÓ.

Megszűnt már a vihar, felhők nem dörgenek,
 S még zúg a tenger, e tajtékzó szörnyeteg;
 Keblében, a melyet a szélvész fölzavart,
 Önerő táplálja a rémes zürzavart.

Hol a hajó, mely a habok gyüremletén,
 Az örvények felett átsiklott könnyedén,
 S vitorla-szárnyakon vigan repülve ment?
 Hol a kevély s erős hajó . . . ? temetve lent!

Derékban heveder szorítva s védve pánt :
 Pontos kormányja volt s ügyes, ki véle bánt;
 A szélbe sokszoros vitorlát fejte ki;
 Nagy s drága kincseket titkoltak rejteki.

Kik a hajót birák : vidáman, délczegen
 Járdaltak a szellős, napos fedélzeten;
 De a nyirkos fenék deszkái közt, alúl
 Zord képű emberek ülének szótlanúl.

Habár közel, mily más világ az ott s ez itt !
 Mig járja a hajó vizek sík mezeit,
 Melyet kimond az ajk s titkon az elme szó :
 Hang, vágó és gondolat mind oly különböző.

„Mily pillanat ! most kél a nap . . . ! s ég, víz kigyúl . . .
 Káprázik a szem s a lélek, csudáitúl !
 „Az ég boltját homály vagy fény borítsa bár :
 A szűk hajóüreg nekünk a láthatár !”

„Elmult már ennyi nap . . . elmulva annyi még:
Feltűnik a part, rév s az ösmerős vidék . . .“
«Mindegy: ha tán nyugodt öbölbe zárkozunk,
Vagy a nyílt tengeren kóvályog árboczunk».

„Színt vált a víz . . . im a nap arcza mint tüzel . . .
Félő, hogy változik . . . hogy a vihar közel . . .“
«Mily lomhaság! hajónk alig lendül s megyen
Az éjjel még kemény táncz lesz, — de hadd legyen!»

„Kitört a vész! ropog vitorla, és kötél . . .
Munkára, a ki bir! helyére, a ki él!“
Szorúl a szív, de a válságos pillanat
Erőt fokoz, s ijedt bátorsággal ragad.

«Szél s tenger összevész . . . szegény naszád, neked
Szerencse, a vitát ha végig nézheted!»
És minden arcz nyugodt, minden kar öszvefont; —
Egykedvűn nézik, hogy a gyilkos ár bercent.

S míg összeütnek a zajgó hullámkörök:
Valami úgy kaczag, sikoltozik, hörög . . .
Mily zakkanás, robaj, midőn, a vad futam
Közben, egy-egy sulyos horgony alázuhan!

Örvény fogadja be az olcsó s drága sulyt,
De a haszon kevés, mit kidobása nyujt;
A lég örvényzik fent, alatt a mély özön . . .
Sírnak . . . kiáltanak . . . nincsenek eszökön.

„Lohadj hullám, lohadj! fáradjatok szelek!
Oh éltem s kincseim, mikép is mentselek!
Csupán egy deszkaszált: gyarló, kétes tutajt,
Min a szél valamely sziget partjára hajt!“

«Zuhanj hullám, zuhanj! kaczagjuk bösz dühöd,
Melyben e nyomorúlt hajót hányod s ütöd.

Nyisd fel mélységeid', szilaj, sötét elem:
 Benyelsz, elveszni látsz, — de félni . . . félni nem!

Élet, halál? velök minket alkudva láss!
 Mit nyujta? mit vesz el? könnyű a számadás . . .
 És szörnyü: míg együtt pöröl, kiált s felel
 A lázongó tenger, a lázongó kebel!

Hallá a mélység e merész, vad szózatot,
 S ingerlé tán e nép, mely meg se borzadtott,
 Vagy *rokonszenv* hatá meg a borzalmas árt:
 Mert annyi zord szívet rögtön karjába zárt.

Hol a kevély hajó, mely mint madár repült?
 Boldog, boldogtalan népével elmerült . . .
 A vész felhői már csak távol dörgenek:
 S még zúg a tenger, e tajtékzó szörnyeteg.

A MADARAK MÓDJÁRA.

Az idő már őszre fordult,
 Erdő lombja gyérül. —
 Magas fűszál virradatra
 Megőszül a dértül.
 Ki egy nyájas kort, szeretve
 És dalolva végze:
 A madárnak szél- s esőben
 Omlik egybe fészke.

Tavaszkor, a szép de múltó
 Idő érzetével:
 Szárnyasoknak fürge népe
 Nagy sietve fészkel.
 Édes vágya teljesültét
 Epekedve várja . . .
 S alkot, épít hevenyében,
 --- Madarak módjára.

Ez megszáll a zöld vetésben
 S rög megett tanyázik,
 Gyenge bástya, mely esőben
 Könnyen széjjel-ázik.
 S mit a szél is földre hajlit,
 Elmetél a sarló:
 Búza szára oly törékeny,
 S oltalomra gyarló.

Az lakást a kert zugában
 Csak közelre néz ki,
 Nincs gyanúja, mely lakatlan
 Tájra menni készti.
 Erősségül hordva tüskét,
 Kényelemre pelyhet:
 Megvan a lak, — benne minden
 Megvan, a mi kellett.

Úti sár a fészke ennek,
 S nem törődik azzal,
 Hogy a melyre felragasztja:
 Magas, ódon a fal. —
 Annak jó a tó vizére
 Törve hajló gyékény,
 Hányatván a szél s dagálnak
 Vészes csalfa kényén.

Az idő már őszre fordult,
 Nap világa hűlve;
 Bús az élet arcza, gyorsan
 Omlik össze műve.
 S a madár, bár lássa fészket
 Eltiporva földig:
 Építménye pusztulásán
 Meg nem illetődik.

Mihelyt elmúlt a komor tél
 S pezsg az élet árja:

Őt az erdő, lombos ágán,
Édesgetve várja;
Mihelyt a szív hő, családi
Érzelemre gyúlad;
Maga is, a maradék is
Könnyen rakhat újat.

Gondja, tiszte nem soká tart,
S nincs szivére kötve
A jövőendő nemzedéknek
Bármilyen sorsa, üdve.
Felnövelvén a kiszállni
Nyugtalan családot:
Ennek ajkán nem leendő
Átkozott, sem áldott.

A nyomort a maradéknál
Nem tetézi szégyen.
Hogy az ősök alkotványa
Csorgó, düledékeny.
Nincs ok a kimultak álmát
Háborítani váddal,
Hogy megronták a jövőendő
Léhaságuk által.

Az idő már ősze fordult,
A fa lombja sárgul;
Madárfészek elhagyatva
Lefordul az ágrul.
Meg-megzúdul a fagyos szél
Gúnyoló nótája:
— *Balga nép, a percznek épít,
Madarak módjára!!*

A SZERETET.

1863.

Felkölt az inség zordon angyala,
Parancsát osztva bösz szolgáinak ;
És a sötét had el-szétnyargala . . .
Pusztitni gyors, erős, — engedni vak.
Járvány, égés tanyát, várost keres,
Halmot, mezőt a rekkenő aszály,
Hogy a midőn gond, baj már is feles :
Kenyér nélkül maradjon annyi száj.

— Hah, mily szín lesz az emberen, midőn
Elhullni látja, mint Jób, nyájait !
S nem állhatván a lángoló tetőn :
Ajtót korom-, füst-, zsarátnakba nyit.
Gyönyörködöm, ha jobbat vár, mikor
Csak változást hozok rá új bajúl ; —
És ő rendet, jogot lábbal tipor,
A fájdalom miatt megszilajúl.

S nyujt-é vidúlást hegy, völgy képe ? Nem !
Réten, barázdán kisül fű, kalász ;
Lész nyilt keblével a föld éktelen
S önhamvában feloszló hullá, váz.
. . . Imát hallok, mely kárhozik, tagad,
Kaczajt üt ajkam, hogyha láthatom
Az embert, mint éhes fenevadat
Verekedni egy íznyi falaton !

S hozott bajt, kint, de a setét öröm
Korán volt a megsujtolt emberen,
Nem birt mozditni a határkövön,
Hogy szív szivhez legyen hült, idegen ;
Az érzés nyugtalan felrezzene . . .
És rendbe hozni, mi feldult, zilált :

Kinyult a munkás részvétel keze ; —
 — Az ember szenved, a testvér kiált . . . ! !

Levél, szírom ha csüggedt, halavány,
 És szomjuság epesztí a kehelyt ;
 Kicsíny a csepp, mit a nap hajnalán
 A szánó ég szül és a földre ejt ;
 Kicsíny a csepp, de áldott, enyhítő,
 Egy-egy nap élte biztosítva van,
 Mig felleg gyúl s jön a régvárt idő,
 Melyben eső hull csendes-gazdagan.

Hull a könny is . . . szünik milliók jaja,
 Világ gyúl a nyomor vermén, alatt ;
 Megnyílik a paloták ajtaja,
 Behíva meztelent, hajléktalant.
 Megindulással van szem, szív teli . . .
 Nagy és kicsiny, szegény s dús egyetért ;
 A kalibák lakója megszelei
 Az éhezőnek barna kenyerét.

Ah, e nehéz seb közösen sajog . . . !
 Mi egynek árt : mindnyájunkat fogyajt :
 Ragaszkodást szültek nyomor, bajok,
 S megosztunk most fájdalmat és sohajt.
 Hadd hívja vissza bőszt küldötteit
 A rontó szellem, szégyent a ki vall . . .
 Nem, nem ! a legkisebb se vész el itt !
 — Im az oltár, hú áldozóival !

S kiben mindennek teljessége lett :
 Szent égi láng ! magasztos hatalom !
 Jelen van az áldozók közepett
 A múzsa is e szerény lapokon ;
 Tömjénnel jött fénylő oltárodig,
 Honnan minden, mi nagy, szép, s jó, ered,
 Kiben áll a világ s megtartatik,
 Te égi láng : szeretet, szeretet !

AZ ESZTENDŐ VÉGÉN.

Mint habja a sebes folyónak
 Sietve zúg alá,
 És nincs erő, mely a lezajlót
 Visszafordítaná:
 Nap nap után elment, betöltve
 A megszabott határt,
 S mi érezzük, hogy életünkből
 Egy év megint lejárt.

És oh mily év volt ez! hozott ránk
 Bút, gondot és sanyart...
 Fejünkre gyászt tőn és szemünkből
 Kínos könnyút facsart;
 Mély csüggedésbe ejte gyakran
 S hálót vetett elénk...
 Ah, csuda volt, hogy el nem estünk
 S meg nem emészteténk!

És mely nekünk vajmi kevés jót,
 De sok gonoszt adott:
 Rideg szóban említsük-é a
 Lefolyt órát, napot?
 Az évre hangos, terhes átkot
 Kiáltva szertelen:
 Emléke is legyen szívünkből
 El-kitörölve...? Nem!

Kényeztet a jó sors; — kevélylyé
 Tesz, bűn- s bukásba ránt;
 A bajt, nyomort ösmérje keblünk
 Gondos kertész gyanánt!
 Ennek keze gyomlál ki onnan
 Nagy-sok mérges gyomot,
 Mely annyi szép erény-virágot
 Növésben elnyomott.

Az Úr bölcs, jó, ő adja nékünk
 Az édest, keserűt;
 Amazt fogadd hálaadással,
 Ezt gyáván ne kerüld!
 Ó hordja e roppant világnak
 Örök nagy gondjait...
 Öröm- s búban, élet- s halálban
 Kössön hozzá a hit!

Hangozzanak fennen szivedben
 Az erkölcs szavai,
 Légy, a magas cél't nézve, ember.
 Keresztyén s hazafi!
 Áldozz', hogy a szent láng ezer szív
 Fagyát olvaszsza fel,
 Tudj hatni, tünni és szeretni,
 Meghalni is, ha kell!

Így semmi nem szülhet szivedben
 Aggályt, rémületet,
 Lábad' oroszlányokra, s áspis-
 Kigyókra vetheted!
 Jöhet jó s rossz év, bú, baj árja,
 A mely feléd rohan:
 Megállhatsz minden rázkodásban
 Nyugton és boldogan!

EGY KÖNYV OLVASÁSA KÖZBEN.

(1865.)

Midőn ezt a könyvet kitárod:
 Hívd egybe nőd, fiad s leányod,
 Mind, a ki lelkeddel rokon!
 Komoly hangon olvasva nékik,
 Mig által-érzik, által-értik,
 Mi írva áll a lapokon.

Becses könyv ; — bár szerezzve gyorsan ;
De minden szó- s mindannyi sorban
Hevít a tűz, mely benne ég ;
Csak egyszerű ecset-vonások,
De hogy megint csudálva lássuk
A bajnokok képét : — elég.

Sokáig állt hüvelybe' szablyánk,
Holtnak hittek, midőn csak alvánk
A tespedő idők szerint ;
Mig álmunk — a kürt-szóra — széledt,
És a világ az árva népet
Mint hőst látá s félé megint.

Gyorsan gyült a maroknyi tábor,
Az ellenség haladta százszor, —
De annak népe hazafi . . .
És a fegyver szörnyű sebet vág,
Halált hord az, ha a szabadság
S a hon szerelme huzza ki.

S mint vérhollót a sólyom vagdal :
Vivák, tépték gyors támadattal
Az ellent a bajnok fiak ;
Harczolni sebben, éhen, fázva,
Győzni s halni nevetve, játszva :
Oly könnyű volt mindannyinak !

Tell bajnokit, mig küzködének,
Óvák, rejték a sziklabérczek,
Tetszést rivalgva hangosan ;
Mieink a sik-térre szálltak,
Hol, mint a szélnek, a halálnak
Egyenes és gyors utja van.

Ez volt az év ! Csudáknak éve !
Rege-hősek láttattak élve,
Minőkről álmodunk csupán . . .

A történetben a mi fényes,
Szörnyű, dicső, nagy s ünnepélyes :
Következett egymásután.

Mily nép... mily harcz... mily hősi szellem !
Felkölt a Hun s itt volt a Hellen,
Láttuk Zamánál Scipiót ;
Thermopilae és Aquiléa
Szemünk láttára védve, víva ;
S bős Amurád megdőntve volt !

És a remény, és a dicsőség
A hont s a honban el-betölték
A szíveket s a levegőt...
De közbeszólt a sors kajánul,
S a ránk-omolt észak sulyátul,
Mi volt, megszűnt, mi állt, ledőlt.

S lőn némaság, — lőn éj, gonosz, vak...
Elestünk, mint a zsibbadott tag,
Szívünk maradt csak melegen ;
Mig elnémult ajkunkon a szó :
Fenn-volt, mint a beteg-virasztó,
A vérző, mély honszerelem.

Kurúzlót, irt kerülve titkon :
Tűrve győztünk fájdalomainkon ;
Használt, mi súlyos volt s fanyar...
A mély sebét nyaló oroszlán,
Azt új meg új vérzésbe hozván,
Nem óhajt gyógyulást hamar...

S élünk ! — Ébren vagyunk mindnyájan,
Köszöntve a kétes homályban
Már feltetszett szürkületet ;
Bár e nép még romokra térdel :
De meglágyul, kit ajka kérlel,
Ki Úr idők, ég s föld felett.

Bár hős árnyak a nagy csatából,
 Zord lelkek a mártír-halálból
 Lengnek köztiink, járnak velünk;
 S e közelség, ez a lehellet
 Éget, fagyaszt: — már mégis enged
 Munkálnunk és reménylenünk.

Midőn ezt a könyvet betérszed:
 Sohajts, de szünjék csüggedésed!
 Jelen van már a pillanat:
 Hogy a sors urnájába nyulni,
 Életre vagy halálra húzni,
 E nemzetnek lehet, szabad!

SONETTEK.

I.

SZÖVÉTNEK.

Fejed fölött ha függ nehéz borúlat,
 Mint láthatárod, lelked is sötét:
 Mely szétozlassa fellegét, ködét,
 Hiába várod a fényt, hogy kigyúlad!

S a gyászéjnek, melyben harmat se hullhat,
 Magad megadni vagy már eltökélt:
 Eszmélj! Szövétneket tarthatsz föléd,
 Mely fényével bevilágítja útad!

Az ige a szövétnek, égi lánggal
 Nappallá lesz az éj hatalma által.
 Köd s rém alak szétfoszlik, elsuhan...
 Csak buzgalom- s hő áhitattal égesd;
 Előtted felderít homályost, kétest...
 S a földi pályán futhatsz biztosan!

II.

NYUGALOM RÉVE.

Járván az élet tengerén, ha rongált
 Hajód forgatják örvény, szélveszek;
 S a hab, mit a kormány nagy küzdve szeg,
 Fel-felcsap és tajtékozón omol rád:

Fordítsd a part felé roncsolt vitorlád',
 Hol köd, s rémképek nem kísértének;
 Ott megpihensz, ki fáradt vagy s beteg,
 A vészes ut terhét, gondját ki hordád.

Igy hátra hagyva tenger szirteit,
 S gyöngyét, mely annyi lelket elveszit:
 Szebb öröm vár a békés öblöt érve,
 Lágyan rengő hullámin a mit ad
Elmélkedés és buzgó áhítat . . .
 Befogadván a *nyugalomnak réve*.

III.

OLAJÁG.

Ha meghajolt már a kereszt-nyomott váll,
 Az ajkon némaság a gyász pecsét;
 Sok szép reményt ha szíved elfecsélt,
 S az étellel, világgal meghasonlál:

Legyen nagyobb erőd a fájdalomnál!
 Hajnal derül az éjből, bár setét, —
 Érezd a köny s próbáltatás becsét:
 Hidd, hogy atyád, hogy szán, szeret, ki dorgál.

Túrj és remélj! *Elmélkedjél, imádkozz!*
 Hadd térjen a beteg lélek magához . . .
 Így, ha követje *ottfenn* megjelent,

S mint a Noé galambja vissza-szárnyal
 Zöld olajág- s az ég jó válaszával :
 Mit ujra megnyersz : lelki béke, csend. —

NŐMNEK.

Ezt a könyvet, gyöngéd emlék gyanánt,
 Fogadd tőlem, kedves jó Hitvesem !
 Rég ideje, hogy e némult koboz
 S ajkam szavát nem vehetéd Te sem.
 De elfogult, rokonszenvből, ne légy,
 Sokat remélve e könyvhöz ne nyúlj !
 Nem tartalmaz magas eszméket ez,
 S alig leend előtted benne új.

Mind hallád már tőlem, mit itt találsz :
 A szent házban, — az is mily rég vala !
 S együtt ha olvasók a *Bibliát*,
 Hol csergedez a lélek itala.
 Hallád : réten, ligetben, halmokon,
 Mikor virág s halvány lomb nyult felénk,
 Ha néztük a csillag-födött eget ;
 S a bölcsőnél, vagy a sirnál ülénk.

Mégis leírom. — Nálad hadd legyen . . .
 Mert tán előttem nagy, hosszú ut áll
 És menni kell . . . csak az bizonytalan :
 Mikor szólítanak ama kapunál,
 Hová az élet minden úta visz
 S a bujdosó megérkezik *hamar*.
 Korán . . . s nehéz . . . de én készen vagyok :
 Legyen meg, a mit Isten úgy akar !

Örökségül mit hagyjak én reád ? !
 A szent becsület *minden* vagyónunk ;
 A drága kincs orczánk derűje volt,
 De ah, immár ebben is megfogyunk !

Mégis, — panaszra nyilva ajkaink —
 Ne légyünk, oh Hivem! hálátlanok:
 Az Istentől sok jót, áldást nyerénk,
 S valánk hosszú időn át boldogok.

Én, vagy Te: meg kell egyszer kezdeni,
 S az elválás mindig csak *bús* lehet; —
 Multunk fellobbanó emlékinél
 Melengsed és derítsd fel lelkedet!
 Szép emlékkal még nem szegény a szív,
 Bár a jelen keservet nyújt talán;
 A gyémánt a nappal magába szítt
 Fénytől világol a vak éjszakán.

S a *bú* is enyhül. — Mely tennap gyötört:
 A szenvedés, kész csillapúlni ma;
 Segélje az idő orvos-kezét
 Foglalkodás, elmélkedés, ima;
 Fohászat bocsásd az égre föl,
 Mely annyi sebre enyhet harmatoz
 S a lelki béke olajága lesz,
 A mit hited fehér galambja hoz.

Ha úgy tetszik, hogy minden elveszett,
 S már a *reménynyel* is ha felhagyánk,
 Van még, ki hozzánk nyájasan beszél:
 A *vallás*, e mi édes jó anyánk. —
 Hiván, *ki fáradt s megterhelve van*,
 Kinek az élet új, új harczot ad:
 Igér és nyújt vigaszt, könnyebbülést...
 — Ennek keblébe rejtsd *bús* arcodat!

Tűrj s légy erős, minő Te lenni tudsz,
 Ki könnyüvé teszed a nehezet;
 Kínom sulyával ez örvény fölött
 Mi tart fenn engem? Lelked s kis kezed!
 Áldás reá! — De légy *tengyámod* is,
 Tartson fel a hit, bizalom s erély;

Nem lélsz magad, — kísér, óv szellemem,
S Isten veled marad: — ne félj, ne félj!

Hajolj meg a *változhatlan* előtt. —
A bős vihar, mint óriási bárd,
Ketté szakasztja a daczos fenyőt;
De a meghajló fűszálnak nem árt.
Oh, lesznek még, bár nem zajos, de szép,
A bánatban megszentelt örömid;
S tudod, hogy a köny is, mint a mosoly,
Megszűnik egyszer. — Az élet rövid!

Rövid; de csak e földi élet az,
E fájdalom- s csalódással rakott;
Ne ezt, — amazt tekintsd, lelkem fele,
Mely tiszta fénynyel int felénk *amott*!
Szeretted már mind ott várunk reád,
S hozzánk felszállnod nem leend nehéz,
Hol hervadást nem lát a koszorú,
Mit Isten a hívek fejére tész.

UTOLSÓ VERSEIM.

Kedves nőmnek.

I.

Szerettelek ... most is hiven fogadlak,
Halvány képeddel, csendes, tiszta ősz!
Bús kéje van érzésnek, gondolatnak,
A mely szivemben kísér s megelőz.
Ez érzés tán még bölcsőmben fakadt:
«Ősszel születtem, hervadt lomb alatt!»

Alig volt még az ég ködös, borongós,
Még sok virág fény- s harmatért epedt:
Már, mint a titkos ihletet kapott jós,

Ugy érzém szorongni keblemet;
Csudás vegyület: bánat és öröm
Fogott el mindig, oh ősz, jöttödön!

S mint látja a beteg képén a hű szem
A lassan terjedő halványodást:
Felösmerém mezőn s lombfedte bérczen
A még alig tetsző baljós vonást,
Mely a dal-, fény-, s mosolygó képletekből
Csendet, homályt s bús hervadást jövendől.

Aztán, hogy már hullt a fa lombja sárgán,
A himzet, mit tündérek keze szőtt,
Színvesztve állt; s a nap, nyájas sugárán,
Még búsabbnak tárt fel völgyet, mezőt,
Midőn nem hallám a madár dalát
S minden álomba tért, halálra vált;

Völgyben, halmon midőn mélán bolyongék
S leültem a lombejtő fák alá,
— A holtaknál csak a patakcsa folyt még,
A *sírató* tisztét elvállalá —:
Abból, mit a tavasz, nyár szül s felápol,
Romnál egyéb nem volt közel, se távol.

Énekkal ajkamon, lanttal kezemben
Virasztám a haló természetet;
Kedvesimnek a virágtól üzentem,
Mely a kimúlás keblén reszketett, —
Mosolygva sirtam, kéj s bú meghatott:
«Életre kél egykor, ki most halott!»

A szellőben, mely a bús tájon fújt át
— Sok hervadt lomb- és szirmot tova vitt —
Tolmácsolám az elválók bucsúját,
Közöltem a haldoklók csókjait.
Ősz! *most végül is* rólad szólva még:
Én hű lovagod, dalnokod valék!

Légy hát te is jó, légy hálás irántam,
 Ki már vagyok hervadt, hulló haraszt;
Jöttödre tán nem is hiába vártam,
 Mely életem fájáról leszakaszt.
 Az én időm is talán letelik,
 Hisz' haldoklásom tartott évekig!

Égő szemem behúnyom mindörökre,
 És elenyészik érzés, gondolat,
 Midőn a sír nyugalmas, néma gödre
 Feledésre s álomra befogad.
 Oh ősz, én oly keményen hányatom!
 Elaltatsz-é kész, puha ágyadon?!

Itt hagyni bírom a roppant világot,
 Természetet s csudái halmazát,
 — Lelkem néhány barátja légyen áldott! —
 S mindazt, miért imám az égbe szállt;
 Csak egy, mit bús lelkem kinnal visel:
 Elhagyni *Őt* is, ah még *Őt* is el!!

11.

Ablakomban a borostyán
 A meleg s az élet fogytán
 Búsan hervad, csüggedez;
 Szegény, sárga-zöld levélke,
 Félig halva, félig élve
 Hajol bús testvérihez.

A nagy éj jön nem sokára...
 Téli napszállat sugára
 Ömlik át az üvegen:
 S reszket fényesen, vidámon
 A virágtalan virágon,
 Mely lenn fonnyad, s üde fenn.

Léteért küzd a folyondár . . .
 Hol tavasszal fúvalom jár,
 S a derült menny tündököl:
 Folyásával arra fordúl,
 Vágyván a szűk házagon túl
 A magasba jutni föl.

Esti sugár, szép, enyelgő . . .
 — Éled szegény *csalódott* tő,
 Hogy csókjával illeti —
 Izzó szikrát ontva néha,
 Majd elsápad és helyét a
 Gyors homálynak engedi.

Kórágymban fekvé némán
 Merengek az est játékán,
 Mely lefoly *rephényemen*;
 S magamat úgy nézve, mint *ezt*,
 Bús a kép, mit rám is illeszt
 A borongó képzelem.

Pályánk nem tart már sokáig,
 A nap gyorsan éjre válik,
 A nyár téllé zordonúlt . . .
Mig futottunk s fennre törtünk,
 Minmagunknak nem növeltünk,
 Csak halotti koszorút!

Haraszt, kóró ki nem zöldül . . .
 Szomju föld a tört cserépből
 Új erőt nem önt belé . . .
 Mit keresnél . . . mért mulatnál
 Oh én-lelkem e romoknál?
 — Fölfelé . . . *csak fölfelé!!*

III.

Gyakran *sírod* hantját, virágít
Öntözve, kedves kis fiam!
Vagy ülve bús szívvel *fölötte*,
Az est késő óráiban:

Elgondolám, mint játszadoztál
Egykor zajongva térdemen,
Elgondolám: *mily rossz magadnak*
A bús üregben odalenn.

Várj! . . . nem soká ketten leszünk ott,
Sírod' választom nyughelyül;
De ah, akkor szegény anyácskád
Hogy' marad ittfenn *egyedül*?!

ROMÁNCZOK. BALLADÁK.

LANT ÉS KORONA.

Ti a költő dalán csak elmulattok :
Szép nektek az, csillogó ékszer, bársony ;
Ha tudnátok, hogy a dalnok szívéből
Mint támad az, fájdalmas éjszakákon !
S jól esik-e könyezni énekére ?
Kap-e szikrát lelkétől lelketek ?
Hogy a multon s jövőn, búbán s reményben
Vele függjete, vele égjete ! ?

Jár a költő, mint Illyés, tűz-szekérben,
Fent, fent . . . honnan mindenki más leszédül !
Repültében aláesik palástja,
S mosoly, könny lesz, jóslat szól énekébül.
Legyen a föld, kincs, fény tiétek ! ő nem
Lehetne boldog s gazdagabb vele !
Nélküle bús a föld, szegény az élet . . .
Szenteltessék meg tőletek neve !

★

Elindul a dalnok, hú úti társa
A lant, s keble mosolygó szép világa ;
S hol bűvös dalát elárasztva jár :
Mint hangos erdő zeng a földhatár.
Ki az égboltra hinte csillagot,
Szóló ajkat a madárnak adott,
Szerzé a szellőt és a szélveszet,
A sziklát, völgyet, a hús kutfejet,
A tengereknek mély ágyat vetett :
Megénekli a dús természetet.
Megénekli, ki a dús természetben
Nyilván vagyon fáiban, kőben, szivekben.

Borong a szív, az emlék megragad,
 Emlegetvén az ifju álmakat;
 Zajlik, dobog, ha énekel szerelmet,
 Az esthajnal muló derűje mellett.
 Ha megcsapja az omladékot éjjel,
 A költészet bűbájos vesszejével:
 Ébrednek a hősek, — a rom felépül . . .
 — Ah! hogy' nem szállt ránk lelkök szép hevéhül!

Megy a költő, — s a hol dalolva jár:
 Virágba öltözik a földhatár,
 Örül, sir a nép, hol zendül dala,
 Szívét találva érzi általa;
 Száz fő hajol meg a dicső előtt,
 Megelőzi dicsének híre őt;
 S a nagy világon bármely utra tér:
 Fején friss ágtól zöldül a babér.

Nagy tenger partján a dalnok kiszáll,
 Hallani őt vágyik az agg király;
 Ki mond, — hallván a lant zöngelmeit: —
 «Jó dalnokom, maradj örökre itt!
 Agg éltednek már hosszú árnya van,
 Az est nyugalját várom nyugtalan!
 Napom folytán ki küzdöttem sokat:
 Szelíden jöjön rám az alkonyat.
 Kincsem sok, birtokom kiterjedett,
 Országolván tiz nagy nemzet felett,
 Dalolj, míg élek, édes dalt nekem,
 — Aztán legyen koronám fejedén!»

«Oh nagy király, hadd menjek én tovább!
 Ugy sem lelnék fényesebb koronát,
 És távolabb terjedő királyságot,
 Mint melylyel a lant istene megáldott.» —
 S indul, — de van lánya is a királynak,
 A lány kecsén szív s gondolat megállnak.

«Dalnok, mi édes szavad hallanom :
Hogy nem tántorit fény és hatalom !
Mit én adok, dúsan fölér amazzal . . .
Maradj, maradj ! szerető sziv marasztal !»

Sejtet velünk egy tulvilági képet,
Álomködben az elmélázó képzet ;
Elámul a dalnok . . . ! képzelme, álma
Valóságban ím hát előtte állna ! ?
Gyémánttá lón a gyenge testü harmat . . ?
Alakot ölt napfény, zene s fuvallat . . ?
Hová mennél . . ? itt a világ határa . . ?
— S a két boldog egymás karjába zárva.

★

Fény s hatalom sugározván körül :
A dalnok fenn ül trónja biborán ;
Ágyát este tündéri kéz veti,
Felébredése szebb, mint a korány.
De kit a dal fejedelmévé kene :
Énekre készti titkon istene ;
S ő lantot fog, de harczi kürt riad,
Nem zenghet a dal csatazaj miatt.
Léptét kíséri fényes győzelem,
Millió ajkon harsog neve fenn ;
S az ünnep-zajban gyász van kebelén,
Melyet titkos, nevetlen bú szorít,
Hatalma nőtt, erőt vett ellenén ;
De ah, költőt csak a lant boldogít !

A trón párnája kemény kő neki,
Körül-repkedvén gondok ölyvei.
Vállát nyomja országa súlyos terhe,
Ezer ajk nyil panasza és keservre.
Itt is, ott is tátongó seb, holott
Begyógyítani mennyit buzgólkodott !
A nemzetek hozzá kiáltanak . . .
— Majd ráomolnak a márvány-falak !

Hogy nem dalolhat, szenved akkor is,
 Ha est borít be völgyet és tetőt;
 A szerelem is fájdalmára van
 Keblére vonván bájos hölgye őt.
 S ha néha titkon lantjához suhan,
 Ön egében mulatni csakugyan,
 Mit lelke reszketőn hurjára csal:
 Ugy tetszik, halvány, szárnyszegozt a dal!

Bús a költő, szívéen súlyos seb ég,
 Mind, a mivel bir, néki nem elég!
 Ah, más a dal tündér-világa, más!
 Ott ha bú támad, van vigasztalás, —
 Ott fenn repült, göröngyös itt az út,
 Leszorítja a méltó koszorút,
 Melyet babérágból a hír fona,
 Fejéről a nehéz ércz-korona.

De széllyeltépní földi lánczait,
 Lelket vesz a költő hatalmasan,
 Leomlott a gát, a börtön kinyílt,
 Szellem s erő felmagasztalva van!
 S mely volt nem a költőn, — az emberen,
 Fény, hatalom és gyarló szerelem:
 Lehullt bilincsként, mind-mind elmarad,
 S gyönyörrel érzi lelke, hogy — szabad!

Most szól a lant, most zendül még az ének!
 Viharától, tüzetől önhevének
 Önmaga is úgy elragadtatik:
 Mint árrohamtól a könnyű ladik.
 Repül, repül... és a midőn megeszmél:
 Eltűnt a föld, és minden a mi földi...
 — Ki már az égbe jut, mért jönne vissza!? —
 — A menny örök fényét magára ölti!

BEDŐ.

Hosszú az est, kis házikóm
Csendes, mint a szomjú malom ;
Én Istenem, bizony megöl
Elébb-utóbb az únalom !

Kiált nagy álmosan Bedő,
A negyven éves agglegény ;
S hatalmas ásitás után
Nyikorgó ajtaján kimén.

Meddig ? hová ? előtte is
Még az titok, de csak halad,
Mig egy ház ólmos ablakán
Ő kandiséga fennakad.

Benéz . . . a kandalló körül
Vigan zeng a leány-dana ;
Zenét ily furcsa hangszeren
Kedvetlenül ki hallana ?

Bedő a víg fonóba lép . . .
Körben ül a leány-sereg,
Holott, a fürge újjakon,
Dal s tréfa közt orsó pereg.

Ha szál szakad : — sokszor nem is
Elejtik a pajkos kacsók,
S a macska-gonddal elleső
Legény váltság-jutalma : csók !

Bedőnek tetszik a világ . . .
Jár a fonóba rendesen :
De oh sziréni csábzene !
Torkára forr keservesen.

Mert hogy Kató fortélyosan
 Nyakába varrta jó magát,
 A fergeteg bérelte ki
 A jó Bedő csendes lakát.

Most durczás, majd szörnyen darál,
 A pernek vége hossza nincs;
 — Nem-zsémbes asszony, istenem,
 Beh csókolandó házi kincs! —

Bedő hajnalba' már szökik...
 Könnyűl, ha a mezőre hajt,
 De len- s kender-vetés előtt
 Méregbe jó, s szörnyűt sohajt.

Százszor tekint *kötél* után,
 Végét ohajtja untalan;
 De attól — tán a *len* miatt? —
 Legyőzhetlen iszonya van.

VARRÓ LEÁNY.

Nagy-karácson éjszakáján
 Barna gyolcs a lány ölében;
 S míg a gyolcsot varrja némán:
 Bús könny reszket szeme héján
 S halvány ajka sóhajt mélyen.

Harangoznak szent misére,
 Ének zeng a *születettnek!*
 S hogy lelkére vigasz jöjön:
 Földre hull a hideg földön
 S hő fohászi ömledeznek.

De a lányka bús szívének
 Nem hoz enyhet az imádság!

Kinek abban éltet kére,
Melegséget hült szívére :
Holtan fekszik, — sirját ássák.

★

Reggel váltja a nagy éjet,
Vőlegénye elmegy messze !
S hogy a mátká végbucsúja
Csókban, könyben rája húlla :
— A koporsó beszegezve.

Elindul a gyász kíséret,
Énekelnek búsan, halkán . . .
S mit a hű lány összeölte :
A koporsó szemfedője
Lobog, csattog a viharban.

Domboru a sirhalom már
A lenn-nyugvó hamvát földni ;
(A harang is végsőt kondúl)
S hóval hintve a vihartúl,
Fehér, csendes mint a többi.

★

Kis-Karácson éjszakáján
Jó az álom szenderítőn ;
S a hű mátkát koszorúsan
Lánybaráti némán, búsan
Ott virasztják a terítőn.

MOHOS VÁROMLADÉKON...

1.

Mohos váromladékon
Borong az ősz vitéz,
Bágyadt fényű szemével
Merőn a romra néz.

Körüle nincsen élet,
Egy sír a várvidék,
Hír, pompa és dicsőség
Ott eltemettetik.

Hol a fénylakta csarnok?
A puszta termeken,
A zúgószél dühének
Bogácskóró terem!

S míg a lefolyt időnek
Szétvonja fátyolát,
Hogy élte tarka lapját
Még egyszer nézze át:

Elborzad a soroknál,
Mert a mit ott lele:
Csalódás és ezer kín
Fulánkival tele.

Általfut ifjuságán,
Sok bús emlékeken,
A férfiú korában
Nincs más, mint küzdelem.

Ott hűtelen barát üt
Érző lelkén sebet;
Itt halmot domborít fel
Hitves, fiú felett.

Sorban eléje tűnnek
A robajos csaták;
Nehéz napok tüzéből
Vérlepte mirtuszág.

S a ködből ősi vára,
Sasfészke felmerül.

A melynek omladékin
Most elmerengve ül.

S a bús emlékezetben
— Mint lomb, szellő ha kel —
Megrendül a nemes, de
Kiégett agg kebel.

11.

Mohos váromladékon
Haldoklik a vitéz . . .
A csendes sír ölébe
Nyugalmat esdve néz.

Az elhaló kebel még
Utószor feldobog,
S miként véglobbanásban
A mécs, kiégni fog.

Egy vágya volt szívének,
Egy, vándor utain :
A kedves hon göröngye
Nyugtassa álmaín ;

Egy vágya még szívének
Az élet alkonyán :
Hogy boldog béke legyen
A szenvedő hazán.

S a bujdosó nyugodtan
Álomba szenderül ;
Felette rom s az érdem
Állván emlékjelül.

III.

Mohos váromladék közt
 Az ősz bajnok pihen;
 Zajos napért, nyugalmat
 Találva csendesen.

Nem álmodik csatákról:
 Sírálma mély, nehéz,
 Melyből kűrtharsogásra
 Sem kél fel a vitéz.

Most már az ősi várat
 Birván örökre ő,
 El nem ragadja tőle
 Pártos viszály s erő.

S bár czímer nem ragyog már
 Ivek, kapuk fölött;
 Alunni mégis édes
 Rokon-porok között.

IV.

Mohos váromladékhoz
 Tolongva jó a nép;
 Cserlomb közé virágot,
 Sírt ékesíteni, tép.

S hű bajnok él dalában,
 Ki békében s csatán,
 Honáért élve, halva,
 Munkált annak javán;

S mert üldözzé, ki volt a
 Jó hon szivén nadály,
 Cseles nagyok szavára
 Számúzte a király.

A nép szorúlt kebel
Közelg a sír felé,
A sírt a hálaünnep
Oltárrá szentelé.

Behinti azt virággal,
És márvány-oszlopát
Lomb- és repkényfüzérrel
Köríti, fonja át.

S az ifju nemzedékben
Tettek csirája kél;
Szívének égi hangja,
Hogy csak honának él.

★

Oh hon! hogy hű fiad' csak
Akkor jutalmazod:
Sőt még akkor se' *többet*,
A midőn már — halott!

TEMETÉS.

Néma hölgy fut a nagy éjszakán,
— Karján kisdéd, — arcza halavány.
De fény villan,
Mit a szem vete...
Zajgó keblén
Alszik gyermeke.

Napkeletről jó az éji hold.
Álmában a gyermek felsikolt,
A sirámra
A szülő kebel
Bósz rajongás
Szavával felel:

«Légy nyugodtan, árva gyermekem!
 Nem sokáig bujdosol velem;
 Uj világ vár...
 Sok lakója van,
 De hont lel ott
 A ki hontalan.

Ott szabad léssz, — annak szültelek!
 Békés szomszéd lakozik veled!
 Szűk határon
 Szent leend jogod;
 Eltapodtan
 Látni nem fogod!»

★

Osztrolenka csonthalmos terén
 Elborult az éjjel feketén;
 Ott áll a nő
 Feltört sír felett, —
 S lenn a kisdéd,
 Kit már földbe tett.

«Férjem itt vítt véres harczokon,
 Itt esett el érted, drága hon!..
 Ily apánál,
 Csendes sirgödör!
 A fia is
 Helyet örököl.

Im fogadd! nyugodtan átadom:
 Őszült fővel, rongyban így, tudom,
 Nem fog ő az
 Ősi telkeken
 Vánczorogni
 Koldus-betegen.

Bús öledben jobb lesz tudnom őt,
 Mint kopogva zárt ajtók előtt;

Szép az élet!
De meghalni jó,
Mig nem lesz rab,
Vagy földönfutó . . !»

Temetésén nincsen gyászszereg,
De ijesztőn zúg a fergeteg;
Mig rá keblet
Tár a bős anyja;
Megrendül lenn
A haláltanya.

★

Sirhalomnál minden éjfelen
A rajongó szüle megjelen; —
Gyermekeit ott
— Mint bús éjmadár —
Új honában
Látogatni jár. —

AZ ÚJONCZ.

Ütközet lesz. Csatarendben
Áll a magyar tábor;
Vele szemközt a francia
Van nem igen távol.

Mind a két fél mozdulatlan
Vesztegel sokáig;
A tréfához tán először
Hozzá fogni fázik?

Többek közt egy barna újoncz
Áll a harci téren,
A ki sok jó lécszeget vert
A kunyhóban — térden;

S most a hosszas álldogálás
Volt nagy ellenére ;
Zsibbadt lábát, mint a gólya,
Szüntelen cserélte.

Gyakran néz előre hátra,
— Még biz el-eblábal !
« Káplár uram, hogy leszünk már
Evvel a csatával ? »

S alig hogy kimondta a szót,
Másik perczbe már az
Ágyúk tompa durrogása
Volt szavára válasz.

S mén az újoncz a seregben,
Új meg új rohamra ;
A golyó zúg, hull az ember
Tőle jobbra, balra.

És foly a harcz — a nap is már
Meghajlott az égen,
Még se szűnik, — és az újoncz
Küzdve szomjan, éhen :

A sok vér s a hosszú nóta
Van nagy ellenére . . .
« Ugyan ides káplár uram,
Mikor lesz már vége ? »

A HÍR LANTJA.

Vak haragban a győző vitéz,
Oly félelmes, mint az éji vész :
Vérben húny a béke napja el,
Merre villog éles fegyvere ;
Hódít s szablyát más nemzetre fen,
Ha már egyet földig levere.

A dús tájak dúltak, feketék,
Minden jel, nyom eltörölteték:
Hogy ott egykor élő nép lakott,
A ki erről szólna, már halott.
Avvagy nyakán rabbilincs zörög...
— Telve vannak a mély börtönök.

S hogy látnák a jövő századok
Nagy hatalmát és a múltakat:
Eltiport nagyságok romjain
Óriási emléket rakat.

Háborítlan áll a szent liget,
A dúló kéz nem illette még;
Jós forrása halk neszszel buzog,
Lombja suttog, bűvös fénye ég.
Szent ligetben a *bir lantja* függ.
Mely beszél a történtek felett,
Énekében, mely ragad s emel,
Nyer az érdem hosszú életet.
S a zengő lant és a szent liget
Dúlva immár, pusztá és siket!

★

Századokkal vénül a világ
És időnként más-más képet ölt;
Ledőlnek a mult bálványai,
S erény lesz, mi bűn volt az előtt.
De nép és kor, mely támad s enyész:
Az *emlékre* hűledezve néz.

S im keletről a vénhedt idő
A világot átrepülni jó;
Szeme rozzant sírgödör; vele
Jön a romlás setét szelleme.
Markában az elrejtett jövő.

S melyben ember úgy kevélykedett :
Halvány árnyék lesz a földi fény,
S mint köd úszik *bírája* megett.

És a mint száll, szó dörg ajakán :
«Mi ez, mibe szárnyam' megcsapám ?
Szólj te, hír beszédes angyala !
Hagyja tudnom lantodnak dala
A hatalmas féregnek nevét,
A kiért a magas fellegig,
— Hálából vagy zsarnok-kény miatt ? —
E kőhalom fenn-emelkedik ?»

De nem szólal a *hír lantja* meg,
Melyet eltört a dúló keze ;
Fenn-szédelgő álma megcsalá :
Neve, tette elmúlt, elvesze.
És az emlék menten szétomol . . .
S míg tovább repül a vén idő :
Vihar söpri elmállott porát,
S hült helyén a dudva, gaz kinő.

NÉPROMÁNCZ.

Setét van az utczán végig,
Csak egy kisdéd ablak fénylik ;
Havas eső bele vagdal,
De belől vígan szól a dal.

Hol szerelem s ifjúság van,
Ver a szív nagy gyorsaságban ;
E kis ház a falu szíve,
Élet és kedv ide gyúlve !

A fonóban ifjak, szűzek,
Mulatoznak, tréfát úznek ;
Hull az orsó, szakad a szál . . .
Váltsd ki, édes liliomszál !

Lobog a tűz fényes lángja,
Dal és tréfa egymást váltja ;
Az ifju nép megvan szépen,
Egyszerű szép erkölcsében.

A kakas szól, itt az éjfél!
Elő legény, ki nem félnél!
Menj ki most a temetőbe . . .
S ezt a nyársat szúrd a földbe

Ki lakik e kisdéd házba'
Özvegyasszony szép leánya,
Szeretőjét félni látván,
Láng borúl el az orcáján ;

És a nyársat fogja gyorsan,
S a halottnak sírja hol van :
Jár sötétben, jár hidegben,
Minden neszre meg-megrebben . . .

S hogy sebesen visszafordúl
A legelső sirhalomtól,
Melybe már leszúrva nyársa :
Valami csak visszarántja !

Földhöz szúrva a köténye, —
Szegény! meg van fogva véle ;
Halk sikoltás hangzik ajkán,
S életnélkül rogy le a lány.

A hold feljött, bús világa
Süt a kis ház ablakába!
Zeng virasztó lassu ének
Közepén a néma éjnek.

Minden bajt elszenderítő,
Mégis gyászhely a terítő . . . !

Halvány vagy, szép liliomszál,
Halványabb a liliomnál!

Sirva menvén ki utána,
Az özvegy s a falu lánya:
Harmadnapra temették el,
Erzékeny szép gyász-beszéddel.

Merész próba férfi tiszte;
A virágon hármat reszket...
Szerény, gyöngéd nőiesség
Legyen dísze élteteknek!
Legyek én intő példátok,
Ki korán a sírba szállok!

MŰVÉSZET ÉS PÁLYABÉR.

(Töredék.)

Boldog nép közt, dús-gazdag tartományban,
A hol vigalmat vígalom követ,
Három kisdéd jött egy éjen világra,
Hogy lásson sok bűt, kevés örömet.
Gazdag földön, hol a sik téreken
Terhes kalász, illatos fű terem;
Holott a hegy mélységes kebele
Megmérhetlen kincsekkel van tele;
És a lejtőn, gyümölcsös bércz alatt:
Olaj csepeg, méz omlik, must fakad.
Boldog nép közt, mely büszke címerére,
S avát, tüzét hogy tartja ősi vére;
Hol nem ritkán, éhen s nyomorgva vész el,
Ki elindul csak szellemmel, csak észszel:
E nép között, ez áldott szép hazán,
A mély tanácsu sors határzatán,
Hogy sok bűt lásson örömek helyett:
Egy éjen három kisdéd született.

Az éj fényes volt, de zordon hideg.
 Létök gyönyört nem nyujta senkinek;
 Mi áldás a dúsnak, szegénynek átok!
 Aggó szülék bús könyje hullá rájuk.
 De mint gyakran fényben jó létre a
 Szegény s gonosz, kit apja anyja gyászol:
 Zaj, hír nélkül, homályban és alatt,
 Megváltót szül a kunyhó és a jászol.
 Most is így volt: a szegény fiakon
 Tündérek kegye nyugvék gazdagon.
 És a mint fölserdültek mind a hárman:
 Kitört a tűz, a mely lángolt bezártan.
 Nyilatkozáék az Isten a kebelben:
 S járdaltak a szent pályán ünnepelten.

A költő ajkán édes dal fakad,
 Újit, teremt, mint egy szent áradat;
 Majd tüzláng az, mely áthevit, világol,
 És egybe forraszt elvált lelkeket;
 Tavaszi nap, a melytől enged a tél,
 S a sziv fagyot és jégburkot le-vet.
 Egyik szaván feltámasztván a holtat:
 Figyelj nép! a másik jövődre jóslat!
 De a nép lakmároz, . . . multját tanácsért
 Nem kérdi; a jövőre semmi gondja;
 A költő dall, — dall szivtelen köveknek . . .
 Nem érti senki, bár lelkét kiontja.

A festész ül; el van merülve mélyen . . .
 Fényes képek rajognak képzetében;
 És álmait alakkal felruházván:
 Az élet áll szóló hűségbe' vásznán.
 Ki a dicsőség útát keresed:
 Szegény művész! hajtsd el ecseted',
 A mely teremt és csudákat mivel . . .!
 Halj meg lelked derengő képivel!
 Ne tudd, ne tudd, hogy e nép elmegyen
 Remeked mellett némán, hidegen;

Ne lásd, ne lásd, hogy a por ünnepi
Vonásidat fakóan ellepi!

De a zenésznek sorsa jobb talán?
Jó kedvű nép lakozván e hazán,
Talán van lelke még, hogy általértse:
Mit mond a hur fájdalmas ömlengése?
Mely neki zúdul, mint a fergeteg,
Majd mint a szellő, csapong, enyeleg.
S előttük arczon s könyben, szavára:
Mi a szivben el volt temetve, zárva.
Mégis, a mint honában szertenéz:
Hegedüjét elejti a zenész...
A helyett, hogy önvére, nemzete
Megértvén, rajta büszkén függene:
Hangjainál, — s úgy fáj ez a tudat! —
Egy két bus szív, — egy két korhely *mulat*.

Melyben ti élték nagy álmak között,
Szellemben és nyomorban hű barátok!
Az ország nem e világból való...
El innen, el! menjetek, merre láttok!

S a három művész, három jó barát,
Iván a végbucsúnak poharát:
A nagy hideg világon — — — —
— — — — dél, nyugot...
S kelet felé elszéledt, bujdosott.
Hol járnak ők? — — — —
— — — — Felölök hirt ki tud?
Kérdezd meg, a ki országokra fut:
A vészt... koldust... vagy a halált...
— — — — — ezek
Egyike tán találkozott velek?!

★

Tíz év lezajlott, — gyászos feketén
Merült el az idő holt tengerén;

Minden csendes, — tán néha megjelen
 Halvány buborék a felületen.
Emlékezet a halvány buborék,
 Melyen feltűnik a mult árnya, képe,
 Hanem az is, alig hogy támadott,
 Szélyel-pattan, — s mindennek vége, vége!
 Tíz év lezajlott; tíz év vajmi sok,
 Ha éjek és napok kinnal jövének;
 S minő kin az, mit a lángész visel...!
 Ha tiltva van áldozni istenének!
 Űldözve sors, ember mindenfelől:
 Az oltár is, melyet rakott, ledől,
 És a tüzet, mit úgy élesztgete,
 Elfújja a részvétlenség szele!

A bujdosók hol vannak a világon?
 Három felől im itt jön mind a három!

Ezek-e ők...? Nem! szenvedésivel
 Ez az élet bár szörnyen megvisel,
 Mégsem rövid tíz év kell rá, de század,
 Idomitni ily lelki, testi vázat!
 És mégis ők! a rongy, a melybe' járnak,
 Beillik még királyi dísz-ruhának,
 A szív s lélek tépett, dúlt volta mellett,
 Mit *örülten, némán, vakon* viselnek!
 Ah! hogy imé egymásra ösmerének:
 Van-e okuk hálát adni az égnek...?!
 Ha ki látná ezt a találkozást,
 E hangra, e mosolyra, ez *örömré*:
 Kebelében a szív repedne meg...
 Álmát, nyugtát elvesztené örökre...!
 Jer ide, jer, hires nép! s légy *kevély*,
 Három dicső fiad szemléletére...
 De vedd eszedbe, a mi irva van:
 Hogy felkiált az égre Ábel vére!

Éj van, — fényes s csikorgó, mint mikor
 A három koldus művész született;
 Hoztak lelkekben szép fényes napot,
 S bár nem tart az nekik most meleget:
 Legyen az élet keserű, rideg,
 De térdök meg nem hajlik senkinek...

Boldog, ki csendes nyugalom után
 Meglátja, a szép hajnal mint hasad;
 Boldogabb, kinek álom s éj örök,
 S nem tudja: hogy mikor lesz viradat...!

A CSALOGÁNY ÉS A SAS.

Hegedűszóban szép mesét jelentek.

Sz. Dávid.

Lombos liget hajlongó sudarán
 Busongva ült a néma csalogány;
 Meleg sugár, szellő s a bújó fák
 Énekre most ajkát nem ragadák.

„Mi lelt madárkám, kedves dalnokom! ?
 — Szólitá a sas nyájas hangokon, —
 Tavasz mosolyg; a halmon, völgyeken
 Az élet száz alakba' megjelen;
 Még a bogár is örömbe merül,
 Te vesztegelsz s bánkódol egyedül?
 Dalolj, hadd halljam zengő hangodat,
 Melyre ezer szív hű viszhangot ad!”

«Királyom! — a bús csalogány felel
 Keblem dalát én kinek zengjem el?
 A szárnyas nép nem, sőt még félreért,
 Ki is gunyol gyakran zengelmemért!
 E félreértés szívemig hata,
 — A dalnoknak nincs mélyebb bánata!»

A sas azok felett, miket most hallott,
 Álmélkodván, imígyen ad parancsot :
 ,Holnap, korán hajnalba', szárnyas népem'
 Magam körül, udvaromban szemléljem!
 Énekelj nekik, hadd lássam meg én :
 Mint érez e nép költőm énekén!'

A szarka rögtön nagy gyűlést csereg,
 S mind felgyűlnek a szárnyas seregek ;
 Erdők, mezők, vizek madarai
 Letelepülnek a dalt hallani ;
 Vén cserágon ül a király maga, —
 A *bús madárról* szól a dal szava :

Virágos, árnyas erdő!
 Vigan futó patak!
 Epedve várta szívem,
 Hogy ujra lássalak!

Itt éle kis családom . . .
 Oh régi, szép napok!
 Akkor szívembe' bánat
 Helyett öröm lakott!

Dallék, szerettem, ittam
 A hajnal harmatát ;
 Minden falomb tanyám volt,
 Minden madár barát.

S ah, most be más az erdő!
 A rét és a patak!
 Nem olyan kék az ég is
 Virág, lomb hervatag . . .

Most a bús gerliczével
 Gyászban foly életem :
 Mert ah, szerelmi párom
 Többé fel nem lelem!

A bús szerelmi ének végivel
 Szól a király: — a szárnyas nép figyel, —
 ,Népem! imé dalolt a csalogány,
 Biráljátok meg őt egymás után!’

S mond, — felébredvén, — az alvó bagoly:
 Az ének tárgya nem elég komoly!

A gólya ekkép ejté szavait:
 De szó a mi szó, mondott valamit...

És felkiált borzalt tollal a vércse:
 Más sem bárgyú, hogy a czélzást ne értse!
 Nem leli párját az ének szerént,
 No bizony, tán mi *ettük meg szegényt!*?

Nem szeretem, hogy harmatot iszik,
 Mert úgy boszorkány, mondá a kuvik.

A gerle bűgött: másnak még se kell
 Felhányni a természeti hibát!
 A rét felől kicsinylőn énekel:
 S ez felboszant sok jó ludat, libát.

A kakuk így: családot emleget.
 Nekem, igaz, nincs, hanem még lehet!

És a süket-fajd: tréfás, vig dala,
 Jól megnevettetett haha haha!

A banka nem mondhatja néki: *éljen!*
 Mert önféskét, honát piszkolni szégyen!

,Elég, elég...!’ mond a madárkirály,
 — Szemének boszús villogásinál —
 ,Boldogtalan nép! hát így hat reád
 A dalnok szava? ekkép érted őt?

Nem hallok egy méltányos szózatot?
 — Költő! ne énekelj e nép előtt!
 Ti nem vagytok méltók reá, hogy éltek!
 Odú, mocsár s ocsmány dög kell tinéktek,
 Nem költészet s dal, — ti bárgyuk, vakok
 — Hah! színem elöl takarodjatok!!'

SZENT JÁNOS LOVAGJA.

Fogadalmán a lovag
 Jár-kél, fedve portúl;
 Ott, hol nem szent a kereszt,
 S hölgybecsület csorbúl,
 Vagy megtörve férfiszó:
 Ront kezén a szablya,
 A ki így tesz, a lovag:
 Szent János lovagja.

Nő fetreng az útfelen,
 Fázva, szomjan, étlen;
 Meg van rontva nyavalyás,
 Szerelem nevében!
 „Hejh, tiporjon rám lovad!
 S vérem' folyni hagyja!”
 Kiált a nő, s nem teszi
 Szent János lovagja.

De a csábitó iránt
 Nagy haragja gyúlad;
 Boszú, részvét, szerelem
 Mutatván az utat:
 Nyomban úzi mindenütt,
 Nincsen éje, napja;
 Utóléri, megöli
 Szent János lovagja.

Viadalban ölte meg,
 Férfi ellen férfi!
 S nem egy könnyen lehetett
 Életéhez férni:
 Végsapást tesz, orcsapást
 S a hőst mellen kapja...
 ... Sebed vérzik, — szólt a nő —
 Szent János lovagja!

«Vérzik... s vérét mért szivod?»
 ,Mérgezett vas érte!'
 «Mért könnyörgesz lelkemért?»
 ,Életednek vége...!'
 Izma bár ércz — szeme láng, —
 S hősi lélek lakja:
 Neki sárgul, mint a fű,
 Szent János lovagja.

Pánczélban a szent vitéz
 Kiterítve fekszik.
 S a mit tenni nem vala
 Bátor a nő eddig:
 Forró csókját a halott
 Hült ajkára rakja...
 Elve várt díjt — s halva nyer
 Szent János lovagja.

VÍG SZÜRET.

Jónás deák a kék kabátban
 Derék ember volt általában;
 Csak egy betegsége vala
 Jónás deáknak: a poétaság,
 A mi pedig nagy nyavalya!

De hát ki menjen sorsa ellen?!
 Ő írt, — írt mindig mérgesebben,

Sokat, sokfélét, — de kivált
Két tárgy feküdte meg gyomrát nagyon:
Szerelmi és bordalt csinált.

S e megszakító munka tárgya:
A szomszéd csinos Dorka lánya,
S Jónás tulajdon szőleje;
Ah! ő sem kedvesét, sem szőlejét
Nem látta már esztendeje!

Mert küszöbét sem lépte által;
Mi köze e hitvány világgal?
Ő szellemekkel társalog...
Igaz, ha négy lovas kocsin mehetsz:
Minek járnál, Jónás, gyalog!?

Fája sűrű, mint a kalitka,
Csakhogy a termés rajta ritka;
Itt-ott egy rossz csilleng fityeg —
De annak aztán egy szem híja sincs,
Nem igen kellett senkinek!

Mert biz az nyúlat lőni jó csak;
Belőle a szeles rigónak
Elég megvágni egy szemet:
Megtörli orrát a karóhoz, — és
Tovább megyen, ha még lehet.

Nem sajtó kell ennek, de kótis,
És sirva vígad még a tót is
A bor mellett, mi itt terem;
Gazdája mégis csak megissza tán?
Nem! ezt ráfogni nem merem!

Jónás néz s hallgat, — mert szavakban
Törjön ki a pallérozatlan;
Őtet ha éri valami,

Elnyeli, és szívének bánatát
Egy sulyos versben adja ki.

S megtérne, a mint jött, lakába,
De a szomszéd átránczигálja,
Hol gúnyos tréfát úz vele,
S olyan polyhost taszít markába, hogy
Ha megeszi, elvesz bele.

Szobája özvegyes, diákos,
Reggel setét, délben homályos,
S éjjel felette szomorú;
Itt költ Jónás, itt nő feje felett
Szép zöld penészből koszorú.

S mig elmélyed, nem is pillantva:
A gyertya, nagyra nőve hamva,
Mint egy öngyilkos pellikán,
Tüzes orrát lehajtja és vele
Sebet mar önnön oldalán.

S Jónás csak ír . . . ír . . . meg kihuzza,
De mily szörnyen cseng-bong az utcza!
Kinéz, — aztán nagyot kiált:
Tyhú! hisz *szület van* . . .! s megrak hirtelen
Egy puttonnal egy talyigát.

És avval a hegynek törekszik,
Hol a *bordal* értelve fekszik;
De nagy bánatra ér oda:
Szőlejében, nem ér — csupán nyakig
A fű, mohar s a laboda.

És mintha borz, menyétke, róka
Örök áron megvette volna:
Tanyát üt benne szabadon;
Van ott lyuk és domb, kisebb és nagyobb,
Mint egy verem s egy sirhalom.

De hah! Dorkó itt...! mily szerencse!
 És mily csapás: mert már menyecske...!
 A polyhos búsan földre hull...
 S akképen földre hull Jónás deák,
 Reménye sóskafáirul.

Ott áll, és áll, mint a feszület,
 Nem tudva, merre hozzád, túled?
 S ott állna még most is talán,
 Ha egy ösmert hang érző kebelét
 Meg nem marná, mint a csalán:

Ugy kell! most se' szüret, se' lakzi!
 Nem akart nékem szót fogadni:
 A penna tette meg magát!
 Ki látta: mindig irni — irni — —
 Élni is kell, Jónás deák!

A SÓLYOM.

Kösziklák közt, biztos helyre,
 Van a sólyom fészke rejtve;
 A tojó ül, — alig várja,
 Hogy kikeljen már tojása!
 Mit anyai indulattal,
 Meg-megforgat éjjel, nappal.

És a him a puszta kőszál
 Magas ormán ülvén, őrt áll,
 S martalékot hogyha éhez',
 A mint vág a földszinéhez:
 Még a nád se száll gyorsabban,
 Mikor a kézív lecsappan.

S melyet körme megragadhat:
 Dús prédául esik a vad;
 S egy falatkát meg nem izlel,

Haza-siet minden ízzel;
S hű párjának odarakván:
Övé csupán a maradvány.

„Üldögélvén a tojáson,
Légy nyugodtan, édes párom!
Mig a síkon szélyelnézek...
Tiszteletben áll e fészek;
S óvatos lesz kánya, vércse,
Hogy a sólymot meg ne sértse!”

Szól a hím és útnak indul,
Száll a bércek ormain túl...
Elmult a dél, int az alkony:
Minden madár haza tartson!
Haza is tart éjszakára,
Csak a sólyom marad hátra.

Kimerülten, szomjan, éhen,
Szegény kotlós ül a fészken;
Múlik nappal, múlik éjjel,
Bizalommal, csüggedéssel;
S még tojása kárba nem megy:
Mert melegben tartja a begy.

Im hozzá a részvét örvén
A rabló ölyv szól, gyötörvén:
Mi haszna sok epedésnek!
A ki megholt, fel nem éled!
Új párt s fészket nézz magadnak...
Özvegy sólyom, elfogadlak!

Nem halt ő meg, — mond a karvaly, —
Hűtelen lett... még nagyobb baj!
Balgatagság lenne tőled:
Hogy magot költs hitszegőnek,
S gonoszul veszs az odúban,
Mikor élhetsz vigan, dúsan!

Anyasólyom hallgat mélyen,
Ott a válasz hűségében!
Menekülhet: s halni készül...
Mi az élet önbecs nélkül?
Veszsen inkább, — nincs ez annyi,
Mint a fészket odahagyni!

Megsuhan most gyorsan a lég,
Mintha éles karddal szelnék!
Felvisítva s nagy ijedten
Két csábító messze rebben;
S a haldokló himjét látván,
Öröm kél végpillantásán.

„Rabul estem...“ szól a sólyom!
De nincsen a kihez szóljon!
Vége van a hű madárnak...
(Im a csirkék már kivágtak)
S viszi himje bérctetőre,
Hogy ott legyen temetője.

S véres tort ül elbusúlva,
Ölyű, karvaly fészke dúlva;
Nem kegyelmez a fiaknak...
S hol egymással összezsapnak:
Pehely röpked, vér szivárog...
— Messze hallik vijjogások.

TAMÁS VITÉZ.

Az öreg ember, mint a nyájas ősz,
Mosolyg, mosolyg, — s hajszála olyan ősz!
Madárszó nincsen a
Bús őszi berkeken;
Ha szól is az öreg,
De hallgat szívesen.

Tamás is hallgat, a nap fényinél
 A ház előtti padkán üldögél...
 Hónalj-mankójával
 A porba irdogál,
 Elmerengő lelke
 Ki tudja merre jár!?

A nagy diófa az ablak alatt
 Kiszáradt rég, hűs árnyékot nem ad;
 Minek is? nem hevit
 Az ősznek sűgara;
 S a fa gazdájának
 Ugy sem lesz több nyara!

A kórvitéznél még vénebb a fa,
 Ki tudja mikor ültették oda?
 Mennyit játszott a kis
 Tamáska e helyen...
 S hányszor fogadta itt
 Később hű szerelem?!

S elment az ifju, elment messzire,
 A harczok vértől ázott térre...
 Megtért sok év után
 Fállábbal, rongyosan;
 Kedves, barát, rokon
 Már mind a földbe' van!

A ház, az udvar pusztá, elvadult,
 A nád lefutott, a tapasz lehullt;
 A kutágas ott áll,
 A kut bedőlt maga;
 A nagy diófa is
 Régen kiszárada.

Igy van az! míg a hős távol csatáz:
 Kívül, belől hogy' elpusztúl a ház!

Csak pókháló van ott,
A mely mindent befed,
Mint a felejtés sok
Szép tettet, érdemet.

Tamás fél lába sírban igazán;
És fázik annyi izzadás után;
A hirnek tüzhelyén,
Melyet ő is raka:
Más melegszik, nem a
Harcz csonka bajnoka.

Tamás vitéz a nap sugárinál,
Ülvén, a száraz porba irdogál;
Mankónak valót az
Öreg diófa ád;
Koporsónak szánta
Megszáradt derekát.

AZ ÖREG SZOLGA.

Áll még az úri kastély, hidegen
Tekintenek szét a szürkült falak;
Az őslakók, egy vén szolgán kívül,
Mind, mind régen a földben nyugszanak.
Az öreg cseléd még él, — nyomorog...
Sok vész elzúgott ez agg fő felett; —
Egy zárt, kopott könyv ő, melyben a ház
Sorsából annyi feljegyeztetett.

Beh máskép volt itt minden ezelőtt!
Eltűnt az ős szokás, a régi rend...
Hejh, az öregnek nehezen esik,
Hogy minden gyászos pusztulásba ment;
Nehezen esik: hogy szenvedni kell
Hideg mellőzést és bántalmakat...
Ruhája rongyos, meg is éhezik,
S a teremekbe lépni nem szabad!

Hajdan, ha a nagyúr barátival
 Bor mellett ült a késő éjszakán:
 Feküdni küldé egész udvarát,
 De őt megszenvedé, őtet csupán...
 És míg megtölté az öblös kupát,
 Hallá mint főznek titkos terveket...
 Látott, tapasztalt ő nagy dolgokat
 Miről az ember tudni sem szeret.

Ott látta ülni e faj legjavát;
 Hol vannak ők? Elvesztek gonoszul...
 Elmult a harczok szép fényes kora,
 S az öreg lelke úgy elkomorul...!
 A hova visszanézni nem kíván,
 Kiket irtózik háborítani:
 Előtte áll a régenmult idő,
 S a szeretettek halvány árnai.

Az asszony szelíd, szenvedő vala;
 Az úr ellenben büszke, szigorú;
 A lányka szép, de méla, szótalan...
 Tűzlelkű és szilaj volt a fiú.
 Az öreg szolga mennyit hurczolá
 Izmos karján a szép két magzatot...
 Az öreg szolga balsorsuk felett
 Mennyi keserű könnyet hullatott!

A várba szép ifjú levente jött,
 Ki dalt, regéket vert a cziterán;
 S dús kérőjének az oltár előtt
 Nem-et mondott a halovány leány.
 Haragjában szörnyű volt a nagyúr...
 Az asszony némán sirt szavak helyett;
 A két vitéz élethalálra vitt...
 A lányka a szent fátyol szűze lett.

Aztán jöttek harczos nehéz idők,
 Koczkára téteték minden, mi szent;

Apjától fegyvert kére a fiú,
Anyjától áldást és harczolni ment
Ki bölcsejétől óta őre volt :
A vén cseléd kísérte oda is . . .
Koplalt, hogy egyék, fenn volt, míg aludt,
S előtte melle volt a védpaizs.

Végsőt rivalgott már a harczy kürt,
Végső rohamra lelkesült a had ;
Elestek a zászlók, a bajnokok,
S a hős ifjú a holtak közt maradt.
Mit búsan vitt a hű cseléd haza :
Piros vér fedte a hős köntösét ;
A zárdából is levél érkezett,
És a levélen *fe fekete pecsét* . . .

De a ki vissza kérné a fiút,
És köntösére könyje hullana,
Vagy feltörné a gyászos íratot ;
Nincs senki ! sírba szállt a jó anya !
És a nagyúr ? a szolga kérdezi,
De minden ember levert, hallgatag . . .
Suttogva, félve mondják : vége van . . . !
S *baláláról* borzadva szólanak.

Bódultan jár-kél szobán s termeken . . .
Fenn-tölti, mint szokás, az éjszakát,
Várván, midőn alunni megy ura . . .
Feküdj' vén szolga ! alszik a család . . . !
Égő világgal futkos majd körül,
Szeretne szólni, de nincsen kinek . . .
A büszke kastély zajtalan, kiholt,
A lég is benne nyomasztó, hideg

S az elhunytak gazdag fényes lakát
Sohsem látott nemzetség lepte meg ;
Turkált, zsebelt, — s kiszórva lőnek a
Családi képek, ősi czímerek . . .

Mindezt megérte, látta az öreg,
S megtörni nem birt a vén, fás kebel,
Tenger szirtje az, mely lát vést, halált,
Hanem ő maga nem súlyedhet el.

Az öreg szolga még él, — nyomorog . . .
Ha bántják is, ő senkinek se vét ;
Mikép a hű eb, holtig őrizi
Az elpusztult lak hideg tűzhelyét ;
Hű szívével ő holtig ott marad,
Nem az élők, — a holtak kedvéért,
Kipanaszolja a sirnak magát,
S álomnak tartja, a miket megért.

SÁNDOR BÁCSI.

Kész deczember
Már a kelmed
Fehér haja, ősz szakála !
De a szíve,
A kedve még
Mindig az áprilist járja.

Élte lakzi . . .
S gyógyszer torkán
Nem ment még le egy gyűszűnyi, —
Mi bordában
Szótték fonták,
Hogy el nem tud immár nyúni ?!

Hatvan évet
Hord a hátán,
S megszentülni mégis jókor ?
Nem szelídül,
Még hamisabb ?
Olyan kelmed, mint az ő bor.

Bor a teje
 Vén gyerekek ;
 Jó az új is, jobb a régi !
 Ígyunk egyet,
 Jó barátim !
 Mindig csak ez a vers régi !

És viradtig
 Dínom- dánom,
 Szól a kakas egyszer, kétszer,
 De e hangtól
 Ugy irtózik !
 Búvik tőle, mint szent Péter.

Búvó-hely a
 Pincze öble,
 A tivornyák ősi vára ;
 S halálíg nem
 Kapitulál :
 Ő esik el utóljára.

Egykor úgyis,
 A mint tudjuk,
 Zászlótartó volt a hadban ;
 A zászlóból
 Már csak a nyél,
 A hős tettből egy kulacs van !

S ő a talpán
 Mégis ember ;
 Egy étetés neki Kassa ;
 Csak azért is
 Elmegy addig,
 Hogy magát kísétálhassa.

Olyan föld ő,
 Hol bürök, gyom,
 Rózsa, gyógyfű föltenyésznek ;

Vidor kedve
 Röpkedő méh :
 Hord azokról édes mézet.

Gondja nincs a
 Nagy világra,
 A hol vér és tinta folynak ;
 Maradjon hír
 A vitéznek,
 A sok betű meg a molynak !

Nem ad gondot
 S pénzt kamatra,
 Zárja bé majd más az ajtót !
 Ugy is minden
 Hasztalanság :
 A mi csak lesz, a mi csak volt !

Tudomány, hír,
 Hatalom, fény :
 Látó vakság, fényes járom ;
 Egyik ember
 Mélybe süllyed,
 Más elvész a magasságon !

Kelmed, látom,
 Tartja, a mit
 Salamon szólt hajdanában :
 Mikép a nagy
 Bölcseségben
 Hasonló nagy búsulás van !

Nem is búsult
 Életében ;
 Jól teszi, bármit mond a pap !
 Kik foltozzák
 E világot :
 A bölcsek sem boldogabbak !

GALAMBPOSTA.

Bérczi vára ablakán
Néz a tájra szép Jolán;
Itt halom, völgy, rengeteg --
Ott kalászkok rengenek.
A csillámló folyamon
Zúg, tajtékzik a malom.
Zöld, virágos rét s lapály; —
Legelőkön fürge nyáj.

Függ a váron annyi szem,
S büszkén áll az odafenn;
Annyi szív ver lázasan:
S a tündérkép messze van!
Nem szeret még szép Jolán,
De keblében, homlokán
Merengésnek fényköde...
Hajnal a nap hirnöke!

És felnyitván ablakát,
Melyet rajta kibocsát:
A galamb száll, mintha a
Kiküldő vágy szállana.
Távol jár egy percz alatt,
Tiszta, félénk, hű, szabad;
S álmodozva turbikol:
— Mily választ fog nyerni s hol?

Megtér s olvas asszonya
A levélből, mit hoz a:
,Jer, osztozzál meg velem
Hatalmamon, fényemen!
Rád gyöngy, gyémánt és arany
Lesz halmozva pazaran!
S a föld, lábad melyre lép:
Bársonytól lesz lágy elébb!'

,Drága füst, ír és kenet
 Illatozza a leget;
 Fördödnék a víz merül
 Ifjító kút medribül;
 Más földövnék birjad itt
 Madarát, virágait;
 Lesz kerted, sólymod, lovad,
 S száz rabnőd, ki szót fogad!'

Bérczi vára ablakán
 Követére vár Jolán;
 Másodizben küldve ki,
 Ilyen választ hoz neki:
 «Fel-feltünél égi fény!
 Borongásim fellegén,
 Mely lelkem beárnyalá...
 Jer, keblemre szállj alá!»

«Meddig a vész szárnya bír:
 Távolabbra száll a hír;
 Napot, holdat, csillagot,
 A dicsőség túl-ragyog.
 Neved zengő lantomon
 Századon tul hordozom;
 S fénybetűkkel írva föl:
 Él s örökre tündököl!»

Bérczi vára ablakán
 Nyugtalan néz szép Jolán,
 Várja a hű madarat...
 Harmadizben hol maradt?
 Vajh, méltóbb út lesz-e ez...?
 Még egy percz,— egy gyöngé nesz:
 A galamb keblén piheg,
 S a kérdést így fejt meg:

«Árnyas völgyben áll lakom,
 Csend van és nem nyughatom!

Sebet kaptam a csatán,
Búsul rajtam agg anyám...
Ingadoz lelkén a hit:
Mosolygó nőt látni itt;
S elvész, melylyel várva volt:
Szerelem és anyacsók! » »

«Virágos föld...! tiszta ég...!
S véled milyen volna még!
Kincset, fényt nem adhatok,
Szívben lészünk gazdagok!
Szép lesz megfelezni majd
Boldogságot, házi bajt...
Jer, valósítsd meg magad
Ez édes szép álmakat! » »

Elmerengve szép Jolán
Nem néz már ki ablakán;
És sováran annyi szem
Nem függ várán odafenn;
Gyors galambja is pihen,
Kicsit ápol fészkeiben.
Ott, hol tölgyek, hangafák
A völgyet beárnyalák,
S lágy viz-csorgást hallani:
— Telnek boldog napjai.

A VITÉZ.

,Ki vagy, ki oly sebtén s későn
Kopogtatsz a vár kapuján?
Szökevény-e, kalandor-e,
Avagy hirnök talán?'

«Egyik sem a három közül,
De jó barát! — nyisd a kaput!
A felvonó hid átzuhan,
S a jött a várba jut.

«Időm rövid, szavam kevés,
— Imigy szól a várúr előtt, —
Ellenség tört ránk, hada sok...
Hogy szinte reng a föld!»

«Látsz engemet, tudd sorsomat;
Van két árvám, kis gyermekem!
Rég keresünk nőt és anyát,
Add lányodat nekem!»

,Becsüllek érte, a ki vagy...
Hogy nyiltan szólsz, — s hogy ezt mered!
De hirneved' hallasd velem,
S mutasd fel czímered'!»

És megfordul a jövevény,
A nyílt homlok most árnyat ölt...
Menvén ennyit mond: «Jő a had,
Hogy szinte reng a föld!»

«Ki vagy, ki oly sebtén kopogsz
Beteg harczosnak ablakán?
Az ellenhad vitézei
Éledtek fel talán?»

,Alusznak ők, — láss engemet!
Ki hős valál a vérnapon:
Nevedről fenn beszél a hír,
S három nagy testhalom.«

,Ósváramban, nemes vitéz!
Meggérted én leányomat,
Im, itt a hú nő és anya...
Szívét, kezét fogadd!»

«Mily kéz, mily szív! — de általok
Szép álmam már be nem telik...
Itt... szúr a bentört nyilszigony...
Végem lesz reggelig...!»

,Örök fény a bajnok nevén!
De nincs-e két kis magzatod?
Még jobban kell a hű anya:
Ha őket elhagyod!‘

«Melynek harczán, port és mezőt
Omló vérem megáztata; — —
S mely általam megmentve lőn:
Anyjok lesz a — haza!»

A VÉN HARANGOZÓ.

Olyan szép az este, Mihály gazda jöjön,
Forduljunk itt egyet a temető-kertben!
Ugy sem sokáig lesz már kelmed a földön!
A mint mondja, — s benne volna szívesebben.

Fogja meg a karom, ballagjunk csendesesen,
Jól esik arczára néznem s ősz fejére!
Azt gondolom: maga ösmerteti velem
Gyász kertét e helynek hallgatag kertésze.

Ugy szeretek én a halálról beszélni,
Kivált az olyannal, a ki nem fél tőle;
Legkivált kelmeddel, a ki úgy ösméri,
Ki szolgálatában ötven évet tölte.

Bizony sok szép idő! már számát se tudja:
Annyi idő alatt mennyi sirt megásott;

A harangot húzni beh szomorún tudta,
Mig lenn a sírgödröt bekaparták mások.

Mennyin elhullottak jobbja s balja mellől!
Földbe van gyermeke, nője, unokája;
Ah, kelmedet, majd ha mint egy vén fa eldől,
Mennyi ismerős sziv rokon-hamva várja!

Mit az emlékezet állit e bús helyre:
Kirothad a fejfa, írása elmállik;
Lapos lesz a halom, felveri a perje,
S az ember nem tudja végre, melyik másik?

De kelmed, a sírok élő vén fejfája,
Tudja, hol ki nyugszik? s megmutatja bizton;
Kinek anyja meghalt, míg járt vándorlásba,
Reá igazítja: melyik halmon sírjon!

Minden fel van írva emlékezetében;
Ugy-e szomorú volt a harang szólása,
Mikor a *«szép Julcsát»* eltemették itten,
Kinek szerelemből történt halomása?

Mikor a jó özvegy, ki hét árvát hagyott...
Hát még hogy kimult a boldogult *«nagyasszony!»*
Nem tudom, mikor lesz megint olyan halott,
Egész falu népe kit ugy megsirasson!?

És mindezt megérte, mindezt tudja kelmed!
Most csak azt a tájat mutassa meg nékem,
Melyet magának szánt csendes nyugvó helynek,
Hol ítélet-napig nyugodjék békében.

Ott ássuk meg a sirt fáradt tetemének,
És belé bocsátjuk ékes szent beszéddel;
Kedves éneke lesz a halotti ének,
Mit oly buzgón mondott sok álmatlan éjjel.

A harang szólását ha hallhatná kelmed,
Vén gondviselőjét hogy' siratja! — s annak,
A ki annyi fáradt vándort lefektetett:
Buzgón kíván a nép csendes nyugodalmat!

ZRINYI ILONA KESERVE.

Oh, változó világ! szerencse, polcz mit ád:
Hamar múlik, csak álom...
Nagyon nem bizhatunk, itten csak úgy vagyunk,
Mint a madár az ágon.
Ha orcám nevetett: immár megeredett
Sűrű könnyhullatásom.

Nemes, dús csömöte, házunknak öröme,
Kezem fejdelmeké lőn;
Szemem kifáradott, mig átpillantott
A kincsen s kincset-érőn;
Rám néz s figyel vala hősek, bátrak hada,
Tisztelve, bizva, féltőn.

Ezt mind nem siratom... Dicsőség, hatalom
Sulyától roskad a váll;
Sovárgott kincs, arany, becset veszít, ha van,
S gyakran vesztünkre szolgál;
Az én károm, sebem, a mely van lelkemen,
Sérelmesebb azoknál.

A kegyes ég adott két kedves magzatot,
Kik lelkem' már-is érték.
S bár apjok föld alatt, szivemben megmaradt
Bennök jövő s reménység,
S őket karom közül, vadon s kegyetlenül
Ellenségim kitepték.

S hová zárták, a hely csak borzadást lehel...
Hideg, rostélyozott bolt;
Ágyát szolgál veti, bérlett szem kémleli

Az ébredőt, az alvót;
Ha búsul, ha beteg: nincs szó nyájas, meleg,
Minő az én szavam volt.

E szörnyű emberek!... szivem zajog, remeg,
Mintha nyíl volna benne,
Mert e nép sokra kész, — kísértve, nyomva lész
Az ifju lélek, elme,
Ha a mag, melyet ott rossz szándék hullatott,
Oh, ha mégis kikelne!...

Mert véres ő kezök, áspis kigyó nevők,
És minden utjok álnok,
Nyelvök istent kiált, — orruk füstöt bocsát
S lángot lehel ki szájok...
Az úr mint a gonoszt, mit tele markuk oszt,
Fordítsa vissza rájuk!

Utáld meg a kebelt, mely szoptatott, nevelt,
S kegyelmünk lész az ára!
Tagadd meg a hazát, hős véreit gyalázd!...
Ily leczkét hall az árva,
Vigyázzván szemeik: így tartják, nevelik
Titkos czélokra szánva.

Remélek, lankadok...! én is, ők is rabok,
— Ki áll fel értök, értem!? —
Kiket lelkem ölel: hozzájuk ily közel
E bünös Ninivében,
Mégis nem érhetem, szavam nem ejthetem
Szivökben semmiképen.

Csak ontom könnyemet, — de tartom hitemet,
Hogy a próbán megálljon;
S míg újra birhatom, enyémnek mondhatom
Kedves fiam s leányom:
Őket én istenem, pártfogóm s mindenem!
Oltalmazba ajánlom!

A FOGOLY.

Bezárva mély, sötét üregbe,
Űl a fogoly hős, lánczra vetve,

S hogy a világból mitse lásson:
Vas feketlik a szűk nyíláson.

Szemét titokban rajta hordja
A porkoláb s örök csoportja,

Várván, hogy majd esd éghez, földhöz,
Vagy vergődven dühöng, üvöltöz . . .

De hasztalan! a zord üregben
A rab nyugalma rendületlen . . .

Majd lánczait hosszan-bocsátván,
Csufolják és ingerlik gyáván;

S mint az oroszlánna, — ha fogva, —
Mulatnak félve, szivdobogva;

Szegény, e rút békót ki hordod:
Kelj fel, vedd vissza régi sorsod'!

Tépd el lánczod', mint Sámson, könnyen!
— S a hősön a békó se csörren. —

Csak várjatok! ha zendül a szó,
Az élők sírjaig lehangzó,

Melynek tábor s vitorlás gályák,
Hatalom s csel utját nem állják;

Mely megcselekszi, hogy mi álom:
Valósággá lesz a világon;

Hogy a mi fekszik porban, romban :
Felépül, újul diszszel, gyorsan,

És nem lesz holnap, a mi van ma . . .
Ha zeng a szó s munkál hatalma :

Oh várjatok csak! akkor felkél,
S tudtúl lesz Isten- s embereknél . . . !

SÁMSON.

Mely vak-szeszélyesen rosztat, jót osztogat :
Az örök végzetet te nem vádolhatod !
Nem volt hozzád fukar, adott sokat, sokat . . .
Bátor nemes szívet, daliás alakot ;
S mely sátorként fedi a vállat s büszke főt :
Hajadban hordod a szépséget és erőt.

Rajtad mentek gyakran felbőszült ellenid,
Kőfal közé csaltak, s rád csukták a rekeszt,
De te földhöz veréd azoknak ezreit,
Kapustól, pántostól magaddal vitted ezt.
Erő s csel ellened mily sok gonoszt mivelt,
S letiprád az erőt, — átléptél annyi cselt.

De, a ki karjaid nyers gúzsát, kötelét
Mulatva tépted szét ellenségid között,
Te, ki pusztá kézzel elnyomtad, megöleléd
Az erős oroszánt, a mely utadba jött :
Vigyázz ! veszélyben vagy, — nincs rettentőbb veszély
A csábító asszony lágy ölelésinél.

Eléd bűvös karját terjeszti Délila,
Mosolyog, hiteget, lágyan keblére von,
Szived felé repül szó és mosoly nyila . . .

De halált rejt a csók ajkáról ajkadon ;
 Hajadban jár keze ! hah, vond el a fejed' . . . !
 Újjai közt éles, gyors ollót rejteget.

Oh, erőt ne végyen rajtad a gyengeség !
 Mutasd meg, hogy ki vagy — itt a nagy pillanat !
 Hajfonadékidba erő s kincs rejteték,
 Nyitva legyen szemed és zárva ajakad !
 Nehogy megbélyegző s gyászos inségre juss,
 S malmába fogjon a ravasz Filiszteus.

A TESTVÉREK.

Valának mindnyájan egy háznak gyermeki,
 De más czélon s jövőn ábrándozott kiki ;
 S egymást, — nem férve a közös fedél alatt, —
 Bú nélkül elhagyák . . . utjok külön-szakadt.

Emez járt a csaták bús mezején, a hol
 Az ember jól, nem jól, vért, éltet pazarol ;
 Dicsőséget szomjaz, *csak* hirnév kell neki,
 Zászlaját magasabb szellő nem lengeti.

S valamint nyomtalan már annyi elveszett :
 — Ekkép keresve a nagy emlékezetet, —
 Őt is, míg eseményt esemény követe,
 Elnyelte az *egész* tágas gyűrűzete.

És a mely sima volt s borútlan ezelőtt :
 Visel most homlokán babér helyett redőt ;
 S lelkét, mint a beteg, kit a láz megrohan,
 A mult képeivel zaklatja kínosan.

Amaz tengerre szállt ; s környezve sok veszély :
 Az ösztön jajt kiált, a kincsvágy sűg : ne félj !
 Az árbocz elhajolt, a gálya megrepedt,
 S ő — elébb-lóditá a kormánykereket.

A mélyben drága gyöngy, a parton sárarany,
Megmentve a hajó s mindazzal rakva van,
S vigan repül, de most — zúdulva bős habok,
Tajtékozó örvény sodrában kanyarog.

A hajós szemein s lelkén homály terül . . .
S a parton eszmél fel, koldúsan . . . egyedül ;
Hol van kincsem, hajóm? elkékült ajka mond,
S mit markában szorit : nedves, sivó porond.

S a harmadik? ennek a legjobb rész esék,
Hirnél, kincsnél nagyobb : tudomány, bölcsesség ;
Multak sirján olvas roncsolt feliratot,
Mély, rejtelmes tanok titkába elhatott.

De mily parányi fény! s mily rengeteg sötét . . .
Kavicsot őrzött, mint a bölcsesség követ ;
S a rendszer, mit pedig öröknek tartá már,
Egy kis lendületen ledőlt, mint kártyavár.

És kétkedik, tagad, — majd botlik, tévelyeg . . .
Éltét, e nagy talányt rosszul fejtette meg ;
Tud, — és semmit se tőn a *szentebb oldalon* . . .
« És bölcsességében sok búsulás vagyon! »

Midőn megtört a szív, reszketeg lőn a térd :
Mindhárom egymáshoz, a házba visszatért ;
Miképen a tóból, ha daczosan kicsap,
Megint lassan oda szívárogo bé a hab.

„Jertek, jertek ide, kiket megcsapdosa
A boszuló végzet lángélú pallosa!
Kiket a boldogság egymástól ellökött :
Oh, légyünk újra egy a szenvedés között!

Oh jertek! hí a ház, vár a közös telek . . .
S búsongó tájai megint feldiszlének ;

Hir foglya! a legfőbb dicsőség abban áll:
Ha itthon, bár kicsiny, de holtig hű valál!

Ne légy a tengerek mélyében gyöngyhalász:
A négy folyam között drágább kincset találsz!
S te, a kinek lelke tudás miatt eped:
«Beszélj e földdel, s ez megtanít tégedet!»

Ingatlan szeretet vezessen egyaránt
S egy célra: észet, szivet, — erőt és tudományt!
Mikép tart és mozdit sok szálat a zuboly,
Mig lesz erős szövet, s mind hűn egymásba foly.

Drágát, becsest, mindent, mit a világ teremt
S hűségédért kínál: nézz mint értéktelent!
És bár a sors kegyét dúsan halmozza rád:
Soha boldog ne légy, — ha nem boldog hazád!

HÉBER LEGENDA.

Szánt a zsidó Hebron vidékén,
Sok éfát és kórust remélvén
A magból, mit földjébe elvet,
Termő idő kérése mellett.

De im egyszerre, munka közben
Ekéje a sorból kizökken;
És ökre bög, — nem hajt a szóra —
Az ösztön ellen rúgodózva.

A szántó felnéz, — földje lábán
Arab vándor megy át, s megállván
Kiált: 'salem!' — «Salem! de menj el,
Ökröm vagyon nagy félelemmel!»

,Hibázol! félte nincs miattam,
 Más okra bög olyan riadtan;
 Nem érzed-é? földindulás van
 S romlás Sion szent városában!

Reng a templom, hull a fal, szint' a
 Szépen írott, gyalult sittimfa;
 A frigyládánál s szent helyekben
 A főpap jár némán, ijedten.

Ki lesz fordítva a szegletkő;
 Más vettetik meg s nem kell kettő!
 Az égből tűz szállt Bethlehembe...
 A *Menachem* születve benne!

«Szólj: mily nemzetségből van adva?»
 ,Szüztől lett Ő s Dávidnak magva!'
 «A prófétáktól mondva így volt,
 Jött megtörni a régi kígyót!»

,Ő csillagát látták a bölcsek,
 S napkeletről vezérve lőnek;
 «Én is vágyom a helyre térni,
 Hogy imádván, szolgáljak Néki!»

,S mikép tennél ott tisztességet?
 Nincs aranyad, mirhád, tömjéned!
 «De van több, melylyel szívem vallja:
 Hiszek benned, Dávidnak sarja!»

,Hallod: a tulkok bögnek ismét,
 Maradj, — jobb lesz, hogy Őt ne ismérd!
 Mert láttatván a születettnél:
 A poroszlók kezébe esnél!

Van nagy kiáltás, és nagy jajszó,
 Szülők ajkán Rámába hangzó;

Vértől áradt a Kidron árka,
Haragszik Heródes Tetrárka!'

«Mi hátra térít, semmi nincsen,
Vallom nevét kinban, bilincsben!»
,De nem látnád, kit látni vágyol:
Üres immár a szín, a jászol!

A szűznek, — intetvén jel által, —
Futása lőn titkon fiával,
Egyiptom- avagy Sziriába . . .
Mit téssz most, mely nem lesz hiába?'

«Bár nem vagyok mester, Rabboni,
S én szájam nem tud bölcsen szólni,
Nincs tevenyájam, sok öszvérem,
Atyámnak nem Judát ösmérem:

De mit mondék, hiven megállom!
És szélyel járván a világon,
Az Ur vezér! és küld tanácsot:
Hol keressem, kit elbocsátott?

S a kisdéd bárhol rejtették el:
Hozzá jutok hitem *jelével*,
Ez bár csekély: mondja nyilván azt,
Hogy Tőle ég, föld el nem választ!»

És a zsidó Hebron határán
Nem szánt, kórust, éfát se várván;
Ökrét eladja, és a pénzen
Gyermek-pólának gyolcsot vészen.

Megy s jár mindkét Libánuson tul,
S ott, hol a tenger habja zajdul,
Megáll Egyiptom-, Sziriában
A városoknak kapujában.

S híván a szoptatós anyákat :
 Nagy szóval árul és ajánlgat . . .
 És sugva csendesen sohajtja ;
 « Végy pólát, végy Menachem anyja ! »

A HŰ VITÉZ.

A hős király csatába indul,
 Mellette nagy harczos sereg ;
 S hiv bajnokok, kik dárda-nyiltul,
 Vértúl meg nem félemlenek,
 Meg nem félemlenek !

A harczosok közt egy ifjú van,
 Hívebb, bátrabb mindanyinál !
 S ő, a leghívebb, van gyanúban :
 Nem bízik benne a király,
 Nem bízik a király.

Egymásra két had kürtöt fúvat,
 S csattogva gyors nyilat bocsát ;
 Mint két szemközt futó borúlat,
 Egymásba ütve homlokát,
 Villámos homlokát.

Küzd a király, a vészt nem látja,
 S száz kopjás kéz ügyébe jut ;
 A nyil, mint bős darázs fulánkja,
 Már-már nemes szívébe fut,
 Már-már szívébe fut.

De hozzá gyors levente vágtat,
 — Az arcz fedett, a mell szabad, —
 Védbástya, vért az a királynak . . .
 S maga eldől, holtan hanyatt,
 Eldől holtan hanyatt.

Az ellenség fut, a király szól :
 „Éltén váltá meg életem’ !
 Nevét . . ! mert azt egész világtól
 Bámult szoborra vésetem !
 Szoborra vésetem !

Hol van, ki őt szoptatta, szülte ?
 Nő, vagy fiak, barát, rokon ?
 Ki egy igaz szót tud felőle :
 Kegyem leend mindnyájokon,
 Kegyem mindnyájokon !

Helyezzétek dús ravatalra,
 Hadd lássa nép s had a dicsőt !
 Hadd lássa ő, s *piruljon arcza* . . .
 Ki rég gyanús szemem előtt,
 Gyanús szemem előtt !

«*Piros* már, oh király ! eléggé,
 A *bajnok-arcz*, — vértül piros,
 Mert ő az, ki élted megvédé . . .
 S e vér szennyet, gyanút lemos,
 Szennyet, gyanút lemos !»

A JÖVEVÉNY.

Vándorol földünkön idegen jövevény,
 S reá sötétedik nagy erdő közepén.

Helyet nézvén, a hol fejét lehajtaná :
 Jut a magaslaton, pusztuló vár alá.

Ott némán megvonul a roppant fal megett,
 Nem kérve mást, csak a nyájas szürkületet.

A tele hold pedig az égen megjelen,
 S fény reszket a kövön, lombon s a csermelyen ;

Félig burkolt, de szép s magasztos képet ölt
Hegy, völgy, — az éji táj a jövevény előtt.

S míg nézi hosszasan, — mi így eléje tűn:
Minden megváltozik rögtön, csodaszerűn...

A vár áll, ép s erős; — eltűntek a romok —
Bástyáin fegyveres csapat zajong, robog.

Alant kürtszó, zászlók, s mely gyorsan jó, a had
A meredekre hág s a vár felé halad.

S mint mikor a szélvész zúgatja a vadont:
Erős robaj támad, midőn a várra ront.

Hol a kaput kemény ütések rengetik, —
A földön vér s halott, — füst, láng a fellegig.

Szörnyű a támadás, szörnyű az oltalom...
Szegény vándor remeg, — vész minden oldalon, —

S most zúgó nyilban száll mellének a halál...
Oh, szent, irgalmas ég...! ne félj! csak álmodál!

Jámbor, csak álmodál! — mégis jobb lesz neked,
Ha élted céljait más földön keresed!

Ott a boldog nyugat, elődeid hona,
A melytől egykor a merész vágy elvona;

Árnyas pagony, dalos madár, felhőtlen ég,
Csend, rend, polgár-öröm s kedélyes nemzedék..

Menj, menj, ott élni szép, — itt nem kívánatos,
Hol álmad rémlátás, ébrenléted bajos;

Itt változó a lég, hol éget, hol fagyaszt;
Alig lendül a szél s már hullámot dagaszt,

Mely partot ostromol, gátat tör s szétrohan;
Az ormok állanak felhőben, komoran.

Itt fű s fa érez, él; a szirtek hallanak,
A tér süpped s dobog, a lépés ingatag;

Oh, nálunk, e földön még folynak a csodák!
Kiknek keblét sebek s érzelmek roncsolák:

Felkelnek éjjel a sírok halottai . . .
Vivódnak mult, jelen, a régi, a mai.

Menj, menj! mi magunk is, bár *rokonok* velünk:
A szellem- s árnyaktól gyakran megrettenünk.

IKARUS.

Vergődöm a tenger dagályán,
Sirom nem lát remegni gyáván,
Bátran nézek bele . . .
A mélységtől sem fél, ki, mint én,
Föl a napig repüle szintén,
És nem szédült feje.

Fent, fent valék . . . alázuhantam;
Elmulhatok: megvan jutalmam;
Jelezve a siker . . .
Szép: a kinek jut a dicső vég,
De azzal is köz a dicsőség,
Ki gondol, kezd, — ki mer.

Ülénk a bús sziget homokján,
S a vizre bámultunk . . . okolván
Sokért a végzetet;
A túlpart . . .! tenger nyomta távol,
Mit nem repül át, meg se lábol,
Ki földre született.

Repülni . . . ! hah . . . ! teremts magadnak,
Mit természet, sors megtagadtak!

S én, — szárnyat alkoték;
A föld színét elhagyva lábam;
Győzelmi zaj hangzék utánam . . .
— Hóditva volt a lég.

A szárny emelt, — vágytam s repültem,
Lázás gyönyörtől részegülten,
Nem félve, látva bajt;
Fent a magasban, mind magasbban,
A föld fiát hogy béavassam
A lég titkába majd.

De, — illetvén, mi illethetlen:
A büszke nap bosszús-ijedten
Kél, üldöz és nyilaz . . .
Szárnyam sívít, izekre tágúl,
S leválik . . . a tüzes sugártúl
Megolvadt a viasz!

. . . Vergődöm, — vívok szél- s dagálylya!,
De rajtam új kék futkos által:
Mily fennség . . . ! mily esés . . . !
Hogy ezt felejtéssel takarja,
Tenger mélysége, ég haragja,
S veszttem: — mind mind kevés!

A hullám a száraz felé tart,
S titkát fű-fával közli a part,
Énekli a madár;
Völgybe s oromra könnyen ér el,
S a szivbe szállván ingerével:
Tenyészt, mint napsugár.

Élet jön a meddő szünetre . . .
A gondolat meg van születve,
Nagy, munkás és örök;

Leend sok, a ki fenn se szédül,
Nem retteg a menny fellegétül,
Bár villámlik, dörög.

Betöltve éltem hívatása! —
A víz sirom' hadd ássa, ássa . . .
Kőszirt leszek neki;
Hajját, melyet szétzúzza bennem,
Ljedt, zajongó rendületben
A felhőkig veti.

S lész a hab is, mely rám özönlék,
Hogy elrejtse: — felőlem emlék!
Vész, víz ha szendereg,
Vagy foly köztük szilaj csatázás,
Örökre zeng itt a kiáltás:
Halandók, merjetek!

A KISÉRTŐ.

,Tekintsd meg a tájt, melyre hoztalak:
Homokfedett, szomoru sívatag;
Hol rekkenőn süt a nap s nincsenek
Árnyékvető fák s híves kútfejek.

Gondold meg: ha élned itt kellene!
Ez a vadak hangos kietlene . . .
S mivel tápul kínál: hitvány gyökér,
Hogy légy, mikép az éhség, ösztövér!

Lakod nyirkos barlang, setét öböl,
Hol undok kígyók szeme tündököl;
Embernek jó s kedves, ha egybegyűl,
S te itt bolygnál társatlan, egyedül?!

Jer e vadon pusztából, jer, kövess!
Az út, melyen viszlek, nem lesz köves;

Én tagjaid' tündéri kényelem
Hintázó vánkosára helyhetem!

Drága étkekkel rakom asztalod',
Csak izlelned kell, nem fogyasztanod!
És poharad színiglen töltve lesz:
Borral, mint a tűz, borral, mint a méz.

Körülted a lég illatot lehel, —
Fehér, lágy s forró léssen a kebel,
Melyre hanyatlik kékjittas fejed;
A szív fél-halott, eszmél, vágy' s feled...

Jer, jer s kövess: te mindezt birhatod:
Csak add nekem szavad, szolgálatod!
Ki tudja: ott mi vár? ... bolond, ki teng,
Mit itten elveszünk, az a mienk!
— — — — — «Sátán, Sátán!»

★

,Szálljunk le itt, — ez a templom, — körül
Alattunk a roppant város terül;
Nem érzed-é, magasan állva: mi
Dicsőséges magasan állani!?

Lent a nép, mint férgek nyüzsgő raja,
Idáig fel nem hallatszik szava,
A szó, mely ingerült, hideg, kevély, —
Nem látszik a rongy, a gőg és fekély.

Vegyülj közé, szánd, védj s hordozd karon:
Hálából lepők s keresztfára von;
Parancsolj: és térden fog nézni rád,
Nyakára lépve: tisztel és imád.

S ha állhatsz fenn, az ég felhőinél,
A föld sarában mért fetrengenél?

Ezrek térdhajtását inkább fogadd,
Mint hogy magad mártsd porba arczodat!

Hatalmas légy, hogy légy félt és csudált!
Az, hogy ne higgy lehetetlent, csudát;
Mit bír se bírja az alantvaló,
S hatalmasnak az álom is való.

A törvény, a boszú nem fog, nem ér,
Nem mer kiáltni rád se köny, se vér;
Lakol, ki bánt, — míg érdekedbe' nincs,
Hogy mást kimélj s embernek is tekints!

Ah, látom: mit rajongó mestered
Fejedbe vert, eldobni nem mered!
Betegnek álma az, meddő s üres,
Gyermek vagy, hogy lidérczet üzz, kövess?

Fel, fel! ne számláld a lépcső fokát;
Mi gondod rá, ha már megtapodád?
Szeszélyed- és sorsodnak légy ura! —
Itt a kötés... bátran az alkura...!
— — — «Én gyenge ember... kísértő, eredj...!?»

★

„Állunk, vagyunk a hegynek tetején,
Környöskörül a mit látsz, mind enyém...
Melyet kegyem, kit kedvel, annak ad...
— De most figyelj, és kísérd újjamat!

Itt végtelen s gazdag síkot találsz,
Tenger gyanánt borítja dús kalász;
Zöld réteken gyors mén szökel, riad,
Es nyáj legel s ünő nevel fiat.

A halmokon must, méz s olaj csorog.
Ott a tenger, s a parti városok,

Hol a révbe sok terhes gálya hord
Gyöngyöt, fűszert, rabszolgát s drága port.

Kincs a kalász, olaj, rabszolga, nyáj!
De több, mit a bányász csákánya váj,
Mig a hegyek kongó ürébe hat,
Itt, itt . . . közel van: lábaink alatt.

Mindez, ha kell, tiéd, — neked adom . . . !
Hajó az élet örvényes habon,
Hajó, mit a szél elkap s szirtbe sujt,
Ha nem hord kincsben mentésére sulyt.

Ész-, szív- s erénynek, — mondják — tisztelet!
De a világ nem úgy mér: — fontra vet
S mi viszen: kincsed lész előtte fő,
Egyéb minden, csak pótlék, üttető.

Nélküle semmi, minden vagy vele;
Bűvöl, köt, ver s von csábos deleje,
Az ember megy, csak mutasd aranyod',
Alvajáróként, merre akarod!

Lelket, hitet megvásárlhatsz ezen,
Köti magát barátság, szerelem,
Oh a világ elad mindent, mi szent,
S olcsón bocsátja el, bár tartja fent.

Föl hát! eredből, melyet megnyitál,
Csak egy csep vér . . . s közöttünk a frigy áll;
Szolgálatomra lelked' átadod . . .
S én felhozom szerencse-csillagod' . . . !'
— — — «Oh Sátán, szánj meg, s ne kísérts tovább!»

A VILÁGLÁTÓ.

Az apa fiához imígyen beszéle,
Egy erszény pénzt adván ennek a kezébe:
A huszadik évet, fiam, ma betöltöd!
Illő lesz, hogy váltsd fel azt, ki vén s törődött.

De annak az eszén nem sok ember indul,
A ki falujának határán s: ment túl;
Eredj a világba! láss, hallj és tapasztalj!
Keresd: hol mi jó van, tapogasd: mi a baj?

A fiú megszokván, hogy nem ő határoz:
Elment s nagy sokára tért vissza a házhoz,
Hol a fáradságtól magát kinyugodván,
Igy szólt apja hozzá: „Nos, hát édes szolgám!

Mire a jó Istent éjjel nappal kértem,
Im visszavezérelt kívánt egészségben!
Hadd halljam hát, hogy mit láttál a világban... ?
«Biz én édes apám, ott sok mindent láttam.

Hegyet, sikot s folyót, mely nagy habbal omlott,
Fényes, büszke várost, épületet s tornyot;
Annyi nép- s vidéknek erkölcsét, szokását, —
De *három községnek* mégse láttam mását!

Ezek közt legelső volt *Imádságfalva*;
Csudáltam, mért van ott minden úgy kihalva...
Mig másutt sűrögve, zajjal, seregestül,
A nép munkálkodni hazulról kipezsdül.

Itt a *dolgozásról* végképen lemondtak,
Szólván: semmi haszna földi szorgalomnak!
Gondolunk s nézünk az égi madarakra:
Mily szépen megélnek, nem vetve s aratva!

Ugy cselekeszünk, mint a parancsolat szól:
 Mért szorgoskodnátok a holnapi napról?!
 A zsidók is nyertek mannat, el se vesztek...
 — S várnak a próféta hollójára vesztég.

Olvassák az írást, néznek a betűre,
 Ebbe vannak némán s mélyen elmerülve;
 Avvagy áhitattal meghajolva földig,
 A napot s az éjet imádsággal töltik.

Majd e jámbor hivek közül elsietvén,
 Más helységbe értem még azon nap estvén;
Munkásnak nevezték, — nem hívhatni jobban,
 Mert nincsen hiány ott munkában, dologban.

Versenyez kicsiny, nagy, — fejök szinte szédül; —
 Csak panasz, *sovárgás* hallik a beszédből;
 Az idő beh nyargal...! a nap egy arasznyi...!
 Ennyi, annyi munkát kell holnapra hagyni!

Monda egyszer, a ki vala legsovárabb:
 Mily idő-vesztés e sok ünnep, vasárnap!
 Még ez okra leszünk éhezők és pőrék...
 Hátha eltörölnők! — és el is törölték.

Csukva áll a templom, berozsdált a zára,
 Egy lélek se vágy az igének szavára;
 Néha meg-megkondúl a harang magától...
 S csaknem megijednek szokatlan szavától.

Iskolába menni, adni nem szeretnek...
 Sok dolga s haszna van a kicsiny kezeknek!
Munka náluk a fő s minden; — és valóban
 Szinte usznak a kincs- és más földi jóban.

Hogy a harmadiknak utcájára léptem,
 Görnyedő vén ember jöve szembe vélem;

Csudálkozva láttam, hogy folyvást süvegel . . .
Oh édes agg apám, mi dolog? . . tegye fel!

Unszoltam sokáig, kértem is hiába!
Később jöttem aztán mindennek nyomába;
Új szokást követnek: itten a ki vén lesz,
Semmi jussa többé a becsültetéshez.

Helye nincs a házban, kívül is elhálhat,
Nem számára tesznek az asztalra tálat,
Várjon sort, — az ifjú települve mellé:
Emennek jár a hús, — amannak jut a lé.

Ifjak látnak törvényt, ezek ott a bírák,
Kik a büntetést a vétkezőkre írják;
S minden ügy kezökben gyorsan folyva dől el,
Míg nagy lassuság jár a hajlott idővel.

Nem uralkodhatik ifjon kívül más ott,
Vén embertől soha nem kérnek tanácsot;
És ha *Újmezőn* a dolgokat tekintem:
Apám, mondhatom, hogy jól megy ottan minden! »

Az öreg figyelve hallgatott minden szót,
És se jót, se roszt a beszédre nem szólt;
Hanem később, midőn már évek folyának,
Felhozá a *bárom községet* fiának:

„Bizony én szivemnek teljesítnéd *vágyát*:
Ha ama helyeket még egyszer bejárnád,
Azért is, mert akkor *valamit feledtél!*
Megtudod majd, hogy mit? — azon embereknél.”

A fiu, mivel szent volt e vágy előtte,
Gyorsan elment s megjött, — nem sok időt tölte;
„*Hát a három község?*” szólj csak, alig várom . . .
«Biz, apám, elpusztult végkép mind a három!

Népe meghasonlék, kiholt, szerteszéledt...
 Elsöpré valamely rettentő ítélet;
 Szén, kő és tapasz van helyén a bozótban,
 El se hozhatám így, a mért küldve voltam!»

„El, elhoztad, *kincset* hoztál, ime lássad:
 Az a *bölcsesség*, mit a tapasztalás ad!
 Jaj a népnek, melyben utolsók a vének,
 S gyermekek állnak fel birónak, vezérnek!

Szorgalom s imádság külön-külön meddő,
 S boldogságot, áldást hoz együtt a kettő;
 Ezen függjön mindig az ember figyelme:
Tisztes munka, jó rend s az Úrnak félelme!“

HERÓDES.

Ne kergesd, Heródes,
 Azt a kis gyermeket,
 Mert benne: Istenre
 Vonod ki fegyvered!
 S minden csapás, melyet
 Reá mérsz gonoszúl,
 Sajat boldogtalan
 Fejedre vissza-húll.

Ime betelt, mit a
 Próféta monda rég:
Rámában is bangos
Kiáltás ballaték.
 Búban van annyi szív,
 Annyi szem kesereg:
 Fiaikat kérvén
 A szegény Rákhelek.

Betlehem s környéke
 Gyászban van általad

S hiába öldökölt
A poroszló-csapat,
Czélból tesz a vétkes
Gonoszt, de czélt nem ér:
Mentve a *született* . . .
— Mért omla annyi vér!!

De kiket vad dühöd
Kínos halálra vitt:
Azoknak látod még
Halvány alakjait.
Benéznek ágyadba
A mennyezet felett,
Hosszúvá, szörnyüvé
Teendik éjeled!

Van büszke palotád, —
Kevés, ki oda jut;
Eláll a fegyveres
Őrség falat, kaput.
Az ajtó benn erős,
Nehéz závara van, —
És lángol annyi mécs,
— De minden hasztalan!

A mint az éj beáll,
Beáll a borzalom:
Rém jön fel a földből,
Áthat légen, falon.
Eszmélsz, — gondolkodol . . .
S előtted nyiltan áll,
Hogy magad vagy, kitől
Igy megcsúfoltatál!

Ne üldözd, Heródes,
Az égi magzatot!
Ujjá alkotni e
Földet ki adatott.

Még nem nyult a bölcsőn
Túl a piczinyke kéz :
Széked már ingadoz,
Hatalmad már enyész !

A mely elmén, sziven
S világon ül tunyán ;
Szétoszlik a gyötrő
Homály, fuvallatán.
S ha majd sok ó falat
Leronta, széttöre :
Lesz az új épület
Örök szegletköve.

Hogy a tüzet megoltsd :
Szelet versz rája ? Lásd,
Mikép okoz kezéd
Még gyorsabb lángolást !
Sok tartományon át,
Ki őtet üldözöd :
Népet gyűjtesz neki
Sok távol nép között.

Heródes, vak vagy-e
Szablyád emelni fel ?
Bizony megtörténik
Minek történni kell !
Gyarló ember keze
S gonoszok álmai :
Hogy' birnák útain
Az Istent gátlani ?!

TARTALOM.

	Lap		Lap
DALOK. ÓDÁK.		Népdalok.....	42
A madár fiaihoz	7	A tél	50
A gólyához	8	Kazinczy Ferencz emlékeze- tére	51
Kizöldült	9	A szent küszöb	55
Levél a «Viszhanghoz»	10	Forr a világ	57
Kikeletkor	13	A kedves sirjánál	58
Nyárban.....	14	A pipishez	59
Őszszel.....	16	Isten akaratja.....	61
Fecske, gólya	16	Pusztuló erdő	63
Halottak emlékezete	17	Gróf Mikó Imréhez	64
Ne hívj... ..	19	Télben	68
Fent és alatt	19	Borozás közben	69
Hallgass	21	Régi történet	70
Feddőzés	23	Lorántfi Zsuzsánna emléke- zete	71
Falusi kép	24	A tavaszhoz	76
Május első napján	27	Gazdaember ömlengései ...	76
Hollósi Kornélia emlékköny- vébe.....	28	A tűz	79
Alkonyatkor.....	29	Kikeletkor	80
A patak	29	A kikircshez	81
Éjjel.....	30	Két levél	82
A távozó után	32	Barátomhoz	88
Őzvegy gólya	33	Tanács.....	89
Vőlegény emlékkönyvébe ...	34	Fent és alatt.....	91
A repkény	35	Virágos kertben	92
Ebéd után	37	A pozsonyi várban	94
Rózsafámhoz.....	40	Tapasztalás	95
Bár még	40	Megtérő	96

	Lap		Lap
Epigramm-félék.....	98	A titkos beteg.....	160
Mosoly.....	99	Denevér.....	163
Múlt, jelen s jövő.....	100	Őrizd meg... ..	164
Levél egy anyához.....	101	Haldokló mellett.....	165
Gyógyulás.....	104	Karácson estéjén.....	170
Estve.....	105	Bércz és lapály.....	173
A sebzett szarvas.....	107	A boriszához.....	176
Kedves vendég.....	108	A hajó.....	178
Levél öreg barátomhoz.....	110	A madarak módjára.....	180
A gyászoló.....	112	A szeretet.....	183
A vihar.....	114	Az esztendő végén.....	185
Szeretlek.....	116	Egy könyv olvasása közben.....	186
Új Simeon.....	117	Sonettek.....	189
Sírboltban.....	120	Nőmnek.....	191
Terepélyes nagy fa.....	122	Utolsó verseim.....	193
Eger határában.....	124		
A gyülekezetben.....	125	ROMÁNCZOK. BALLADÁK.	
Téli reggelen.....	127	Lant és korona.....	201
Újévi üdvözlés.....	129	Bedő.....	205
Az erdőben.....	132	Varró Leány.....	206
Aranylakodalom.....	134	Mohos váromladékon... ..	207
A folyam.....	136	Temetés.....	211
Én!.....	138	Az újoncz.....	213
Alant és fent.....	139	A hír lantja.....	214
Novemberben.....	141	Néprománcz.....	216
Hajtsátok meg... ..	142	Művészet és pályabér.....	218
A vándornak.....	143	A csalogány és a sas.....	222
Az ifju költő.....	145	Szent János lovagja.....	225
Régi jó házam!.....	146	Vig szüret.....	226
Ki a szabadba... ..	148	A sólyom.....	229
Bűnbocsánat.....	150	Tamás vitéz.....	231
Ha... ..	152	Az öreg szolga.....	233
A «palota» helyén.....	153	Sándor bácsi.....	236
A gályarab fohásza.....	157	Galambposta.....	239
A szabadban.....	158	A vitéz.....	241
Fürdőben.....	159	A vén harangozó.....	243
Estve.....	160		

	Lap		Lap
Zrínyi Ilona keserve	245	A jövevény	255
A fogoly	247	Ikarus	257
Sámson	248	A kísértő	259
A testvérek	249	A világlátó	263
Héber legenda	251	Heródes	266
A hű vitéz	254		

A BEKEZDŐ VERSSOROK BETŰRENDJE.

	Lap		Lap
Ablakomban a borostyán ...	195	Beh szép leány volt....!	
A boldogság oly közel már	34	mint a szarvas	69
A fényes vár halomba omlott	35	Bérczi vára ablakán	239
A gazdag Földes úr ebédre		Beteghez hívtak. Késő éj vala	165
hivatott — — — — —	37	Bezárva mély, sötét üregbe	247
Áhítom a kitüntetést, — di-		Boldog nép közt, dús-gazdag	
cséreten kapok	98	tartományban	218
A hős király csatába indul	254	Borítva halmot, bérczet, völ-	
A kritika irt, nyes, tép, vág, —		gyet	63
és buján nő, hajt a gaz ...	99	Bujdosom a kerek földön	42
Áll még az úri kastély, hi-		Bús asszony önti a halottra	138
degen	233	Büszkén lépett az ifjú a vi-	
Álmatlan éjben az ágy ván-		lágba	160
kosán	150	Cseng, zúg még a harangok	
A mit a nagy dalteremtők	28	öble	125
A polgár-ünnep víg zaját benn	141	Édes Zsuzsi! Már-már fele-	
A rózsalomb közt a lugasban	159	dém leveled'	85
A szerető s anyának ajkán ...	99	Ég s föld erős ura, látom	
Az, a mi könnyű egynek, ne-		hatalmadat!	157
héz a másiknak, és viszont	98	Elhervad a virág, kidől a	
Az apa fiához imígyen beszéle	263	büszke cser	61
Az erdő utain	159	Elhozva a teremtó	92
Az idő már őszre fordult	180	Élted — s verseidről beszél	
Az öreg ember, mint a nyár-		okos, bolond	99
jas ősz	231	Elmult az éjtszaka, — s nem	
Az őszi nap mosolyg de-		mult el a setét	127
rűlten	124	Elvirított a rozs, meg is	
Bánfalusi torony gombja ...	50	értt	48
Bár még az ágon függ, de		Ezt a könyvet, gyöngéd em-	
sárga a levél	40	lék gyanánt	191

Lap

Lap

Fejed fölött ha függ nehéz borúlat ~ ~ ~ ~ ~	189
Felettem százados fák lombja függ ~ ~ ~ ~ ~	153
Fel, fel Izráelnek sanyarga- tott népe! ~ ~ ~ ~ ~	70
Felhők borongnak a magas bércz tetején ~ ~ ~ ~ ~	50
Fel is vették, le is tették: — a bohózatból elég! ~ ~ ~ ~ ~	98
Felkölt az inség zordon an- gyala ~ ~ ~ ~ ~	183
Fenn álla még a régi tem- plom ~ ~ ~ ~ ~	55
Fennáll még a rideg kopasz fal ~ ~ ~ ~ ~	94
Fia voltam az apámnak rám maradt a telke ~ ~ ~ ~ ~	76
Fogadalmán a lovag ~ ~ ~ ~ ~	225
Fogadd az újév első reggelén	129
Forr a világ, forr, mint a tenger ~ ~ ~ ~ ~	57
Forró légben, szél utában ~ ~ ~ ~ ~	122
Fuss, fuss, nemes vad, gyors szökéssel! ~ ~ ~ ~ ~	107
Gyakran sírod hantját, virágít	197
Gyengül a fény, a mely nyu- gatot ellepi ~ ~ ~ ~ ~	29
Gyilkos-fenek malom volna, ha volna ~ ~ ~ ~ ~	43
Ha a jó sors rám bizta volna	152
Habzik a fű, majd meg is dül	48
Ha csendes a világ: fejem' hol nyugtatom? ~ ~ ~ ~ ~	114
Hajdan labda s teke volt já- tékszer; — már ma ~ ~ ~ ~ ~	98
Hajnal hasad, harmat esik	46

Hajtsátok meg fejetekeket ~ ~ ~ ~ ~	142
Halál, kit a szív most fél, majd remél! ~ ~ ~ ~ ~	108
Hallgassátok meg szavunkat.	173
Hallgass, hallgass elkésett dal	21
Ha meghajolt már a kereszt- nyomott váll ~ ~ ~ ~ ~	190
Hol a násznép, a mely ma ötven éve ~ ~ ~ ~ ~	134
Hosszú az est, kis házikóm	205
Hová visz könnyű röpke szár- nyad ~ ~ ~ ~ ~	145
Hozd át, révész, a dereglyét!	42
Hull a levél . . . a tarlott őszi tájak ~ ~ ~ ~ ~	17
Ide, ide: kebelemre ~ ~ ~ ~ ~	160
Ide, oda, mindenüvé adsz, — kezedből morzsa hull ~ ~ ~ ~ ~	99
Igazán ma nyolcz éve már, a midőn ~ ~ ~ ~ ~	27
Ismersz-e még, gyászolsz-e még ~ ~ ~ ~ ~	96
Járván az élet tengerén, ha rongált ~ ~ ~ ~ ~	190
Jer, jer, s a dülőkön tekints el! ~ ~ ~ ~ ~	171
Jónás deák a kék kabátban	227
Jövel, jövel lágy szellők szár- nyán ~ ~ ~ ~ ~	76
Kalandos utad merre hordoz?	143
Kedves Florentinám! Mily jól esik nekem ~ ~ ~ ~ ~	82
Kél s jár a nap dicső fen- séggel ~ ~ ~ ~ ~	91
Keress fel, kis madár, az el- hagyott tanyát! ~ ~ ~ ~ ~	13
Kész deczember ~ ~ ~ ~ ~	236

	Lap		Lap
Kevés öröm, sok véres, gyászos emlék	100	Mikor derül a boldog nap reám	110
Ki a tágas, szellős szabadba!	148	Mikor majd a fagyos bilincset	68
Kicsi madár a pacsirta	47	Mint gyors dőfésre, mely a szívbe hat	64
Kié ez a nyugodalmas kicsiny lak?	24	Mint habja a sebes folyónak	185
Kiforrt már a mézesmáli	49	Mohos váromladékon	207
Ki vagy, ki oly sebtén s későn	241	Mondják: kisebbedünk, fogyunk! Igaz-e? Nem!	98
Kizöldült az erdő fája, leveles	10	Nagy karácson éjszakáján	206
Korán hagyád el, oh hölgy! nyoszolyád'	112	Ne hívj engem ki a mezőre	19
Kösziklák közt, biztos helyre	229	Ne kergesd, Heródes	266
Láttam a világon bölcsét és bolondot	95	Ne légy irigy, kicsi kunyhó	19
Légy üdvöz, asszonyom! kit a családi kör	101	Néma hölgy fut a nagy éjszakán	211
Leng már a könnyű déli szellő	158	Nem hallod-e? kopogtat valaki	170
Lombos líget hajlongó sudarán	222	Nem ruházta még fel a szép kikelet	59
Megenyhült a lég, vidul a határ	8	Ne várd, míg a magas tetőről	81
Megseebheté s földulta szívem	104	Nincsen halál, — nem szól enyészet	71
Megszűnt immár a láng rész lobogása	79	Nyugszik a nap, közelít az este	105
Megszűnt már a vihar, felhők nem dörgenek	178	Oh bájos égi hölgy, kinek mosolya fény!	32
Meg van áldva, felruházva	14	Oh ösmerünk, jól ösmerünk!	163
Meg van fordítva már az ősi czímer	120	Oh, változó világ! szerencse, polez mit ád	245
Mely vak szeszélyesen rosszat, jót osztogat	248	Olyan furcsa kívánsága	11
Messze jártam hetedhét országon	45	Olyan szép az este, Mihály gazda jön	243
Messze vad bérczből eredvén	136	Őrizd meg, oh lány, a virágot	164
Mi bajod van, kis madárkám	132	Sárga rigó páros	45
Midőn ezt a könyvet kitárod	186	Setét van az utcán végig	216
Miért néznél a ronda földre	139	Setét van már, elmúlt a nappal	30
		Szánt a zsidó Hebron vidékén	251

	Lap		Lap
Száraz ágon, hallgató ajakkal	7	Terhedre van, hogy a sebes	
Szellő támad délről s fujdo-		folyam	88
gál melegen	81	Téve hosszú, terhes útat	16
Szembekötve tart vala éles		Ti a költő dalán csak elmu-	
szablyát s mérleget	98	lattok	202
Szép nap viradt fel Szép-		Túr mezején búra nevelt az	
halomra	51	anyám	45
Szeretet s hév nincs anyám-		Ugy ohajtom, égek látni	146
ban	29	Ültem a rét zöld pázsitján	16
Szeretlek mint a lelkemet! te		Ütközet lesz. Csatarendben	213
vagy	116	Vak haragban a győző vitéz	214
Szerettelek most is hiven		Valának mindnyájan egy ház-	
fogadlak	193	nak gyermeki	249
Szól a harang, kapui az		Vándorol földünkön idegen	
úr házának	23	jövevény	255
Tanuld meg e leczkét ba-		Vége van már a tavasznak	40
rátom	89	Vergődöm a tenger dagályán	257
Távol tenger szigetéről	33	Világodat ki vigan éled!	176
Tekintsd meg a tájt, melyre		Víze nincs, szárazon	43
hoztalak	259	Zöldel a sir és virággal	58
Térdem remeg, hajam fehérlik	117		

PH
3132
M3
köt.38

Magyar remekírók

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

LESZIK K. KÖNYVKÖTŐ BUDAPEST